

BUSKAP

Fagbladet for norske storfebønder

7 - 2025

PROTEINBOOSTING – VEIEN TIL HØYERE YTELSE

SIDE 32

GENOTYPING ER LØNNSOMT side 12

NY EIERORGANISERING I GENO side 71

Stallstrø
YesBOX.se

Vi er på

FOTO: CHRISTER MORLIND

YesBox satser i Nord-Sverige!

Lantbruksstrø – mest solgte strø til storfe i Sverige og Norge.

Nå åpner vi ny fabrikk i Nord-Sverige for å levere enda bedre til melke- og kjøttprodusenter i hele regionen. Med kortere leveringstid og større kapasitet kan vi sikre pålitelig tilgang på kvalitetsstrø og flis til kyrne dine.

Kontakt din nærmeste forhandler eller en av våre selgere, og sikre deg leveranser fra vår nye fabrikk!

Nord-Sverige
Jonas Karlsson
+46 706 994415
jonas@yesbox.se

Logistikk & hele Sverige
Oscar Englund
+46 705 879892
oscar@yesbox.se

Norge
Kristine Støen Kivle
+47 952 57573
kristine@yesbox.se

INNHOOLD

LEDER

- 4 Hvorfor går det så sakte?

AVL

- 08 To populære eliteokser
12 Genotyping – en lur investering
16 Feil om 'Seminokseemne' på periodeutskrift
87 Geno-prosjekt presentert på internasjonal forskerkonferanse

HELSE/FRUKTBARHET/ DYREVELFERD

- 06 Kussignaler
24 Hvordan er holdbarheten på melkekyrner i din besetning?
30 Disruptive gener fases ut
37 Tid for kalv – tid for å lykkast
74 Ikkje alltid kalving går etter planen
76 Ny test avslører klauvsjukdommen

ORGANISASJON

- 10 Geno Inspira
65 Bruk Genostemmeretten din
71 Ny eierorganisering i Geno
106 Geno medlem

FØR/FØRING

- 32 Veien til høyere ytelse og bedre proteinutnyttelse

INTERVJUER/REPORTASJER

- 19 Samvirkeavl gir styrke
43 Alle piler peker oppover
48 Dyrsku'n holder koken
79 Friske dyr og fornøgte bønder i nytt fjøs
91 Samtalen om økonomi skaper trygghet
96 Bra å se at Geno vil fokusere på unge bønder

KLIMA

- 84 «Grønne beregninger» – hva betyr det i Klimakalkulatoren

FORSKJELLIG

- 50 Melkas ubrukte gullgruve
56 Lesernes side
58 Dagbok fra Lund gård
98 Buskap for 50 år siden
100 Jus
102 Q-bonden
102 Animalia
103 Dagros
104 Tine

BUSKAP

Fagbladet for norske storfebønder

geno

Fagpressen
OPPLAGSKONTROLLERT

TRYKT I
NORGE
NO - 1430

REDAKSJON: Tlf. 95 02 06 00. Ansvarlig redaktør: Rasmus Lang-Ree. E-post: rasmus.lang.ree@geno.no. Journalist: Solveig Goplen.

E-post: solveig.goplen@tine.no. Frilanser: Oddfrid Vange Bergfjord. E-post: oddf-van@online.no. **REDAKSJONSRAÐ** Fagsjef i Tine Rådgiving John

Fløttum, Avlsforsker i Geno Hanna Retzius Storlien, Veterinær/kursansvarlig i Geno Anne Hege Hunskaar Tajet **ANNONSER:** Salgsfabrikken as,

Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær. Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no. Mob. 901 19 121. **UTGIVER:** Geno SA, Storhamargata 44 – 2317 Hamar.

Tlf. 95 02 06 00. E-post: post@geno.no. Medlemmer av Geno får Buskap tilsendt. Alle Geno-medlemmer kan tegne flere Buskap-abonnement til bare

kr 425,- per år per abonnement. Forøvrig kan abonnement tegnes for kr 850,- pr. år direkte til Geno. Utkommer 8 ganger i året.

Buskaps 75. årgang. **FORSIDEFOTO:** Kalver hos Lars Skramstad i Løten. Foto: Turi Nordengen

GRAFISK PRODUKSJON: Layout og trykk: Merkur Grafisk. No issn 0807-5069. No issn 1894-5309 (Buskap online)

Rasmus Lang-Ree
Ansvarlig redaktør
rlr@geno.no

HVORFOR GÅR DET SÅ SAKTE?

Avlsteknologien raser framover raskere enn noen gang, men mange vegrer seg for å ta den i bruk. Det er alltid trygt og godt å unnlate å gjøre endringer, men de som fortsetter kun å bruke konvensjonell NRF-sæd på alle dyra som insemineres går glipp av både genetisk framgang og økonomisk gevinst.

Selv om antallet GS-prøver øker – ikke minst etter at det ble åpnet for innsending med tankbilen – var det forrige år bare 30 prosent av fødte kvigekalver som ble GS-testet. GS-testing er punkt én i en avlsstrategi for økte marginer og innebærer slik Hanna Storlien skriver i en artikkel på side 12, tre soleklare fordeler.

For det første unngår du å avle videre på dyrene med den dårligste genetikken. Økt seleksjon på dyra som skal inn i melkeproduksjonen gir framgang i hver generasjon som en rentes-rente-effekt. Dernest får Geno avlsplan et mye bedre grunnlag for å treffe de beste oksevalgene. For det tredje får du som en bonus kartlagt bærerstatus på genetiske defekter, kaseinvarianter og hornstatus

Når alle kvigekalver GS-testes kan du allerede i kalvestadier bestemme hvilke som skal avle nye melkekyr og insemineres med kjønnsseparert sæd (REDX) og hvilke som skal avle krysningskalver som er mer effektive kjøttprodusenter.

Den meste krevende øvelsen er å bestemme hvor mange kviger du trenger til rekruttering. Her er det flere faktorer som spiller inn. Vi vil anbefale en dialog med avlsrådgiver for å komme fram til hvor stor andel av besetningen som skal insemineres med REDX. En buffer som tar høyde for ufrivillige utrangeringer må legges inn.

Mange velger å gi kviger og kyr to forsøk med kjønnsseparert sæd (REDX), og bruker så konvensjonell sæd hvis det blir flere inseminasjoner. Utover det ser vi ingen grunn til å bruke konvensjonell NRF-sæd i besetningen. De som ikke skal insemineres med REDX eller annen kjønnsseparert sæd av melkerase bør det brukes kjøttfæsæd på og da fortrinnsvis Y-sæd.

Krysningskalvene har bedre tilvekst og fôrutnytting. De oppnår gjennomgående vesentlig høyere slakteklasse enn ren NRF. Mens mange rene NRF-slakt havner i O-, kommer mange av krysningskalvene i R-. Fra 1. juli er forskjellene i kvalitetstilskudd for disse to klassene 13 kroner pr. kg. Krysningskalvene får også kjøttfertilskudd. Ifølge avlsrådgiver Gro Knutsen (side 46) er det 5 til 6 000 kroner å tjene på en krysningskalv som føres fram sammenlignet med en ren NRF-oksekalv. Krysningskalver oppnår også en bedre pris som livdyr.

En slik avlsstrategi innebærer at kvigerekutteringen tilpasses behovet i besetningen, den genetiske framgangen på mjølkekyrne speedes opp og kjøttinntektene øker. Til tross for disse fordelene utgjør kjønnsseparert sæd bare 16 prosent av Genos salg av melkerasesæd og salget av kjøttfæsæd 17 prosent det totale sædsalget. Imidlertid er det positivt at andelen kvigekalver som GS-testes har økt til 48 prosent første halvår mot 30 prosent i fjor.

En kan spørre seg om det er kvigeangst og vane-tenking som er årsaken til at overgangen til den nye avlstrategien går så langsomt. Virker det komplisert og vanskelig? Rådet er: Gå om bord i det helt og fullt og fas ut bruken av konvensjonell sæd. Det er ikke spørsmål om hvilken vei utviklinga går, men om en skal hoppe om bord i avlstøget og høste gevinstene eller stå og vente på perrongen.

« I sum er det 5 til 6 000 kroner å tjene på en krysningskalv som føres fram sammenlignet med en ren NRF-oksekalv »

KUSIGNALER

GANGLAG

Ei ku skal gå med rett rygglinje, lange skritt og hodet skal svinge fra side til side.

Ola Stene
Fagleder storfe
Felleskjøpet
Rogaland Agder
ola.stene@fkra.no
Tekst og foto

Fra naturens side er storfe byttedyr, og dette sitter dypt nedarvet i instinktene. Kyr følger med foran, på sidene og bak. Brå bevegelser vil bli oppfattet som «angrep» og skaper fluktreaksjoner. Kyr er visuelt fokusert. Det betyr at de har behov for å studere omgivelsene og forstå hva de ser. De trenger gjerne tid til å se rundt hjørner og hva som er bak grinda før de går dit du vil. Ved flytting av kyr er det viktig at du er synlig, ikke gå rett bak, men veksle på å gå litt på høyre side og litt på venstre side bak kua. Kyr har øyne på siden av hodet og et veldig stort synsfelt. Når de i tillegg svinger hodet fra

side til side, er det kun et lite felt rett bak seg de ikke kan se.

Gi de tid til å se hvor de plasserer beina

Kyr vil helst se hvor de plasserer frambeina, og bakbeina følger steget til frambeina. Stressa kyr med høgt hevet hode er som regel vanskelig å kontrollere. Gi de tid til å se hvor de plasserer beina. Trinn opp eller ned er derfor ofte lettere for ei ku enn å svinge rundt et hjørne.

Kyr følger kyr, og de føler seg gjerne trygge når de går etter ei annen ku. Ofte er det lettere å la de gå på ei lang rekke enn side om side. Ei lågrangert ku vil også kvie seg for å gå forbi ei hogere rangert ku.

Unaturlig gange

Som andre flokkdyr vegrer kua seg for å vise svakhetstegn. Derfor kan

det være vanskelig å oppdage at kua for eksempel har smerter i bein og klauver på et tidlig stadium. Det første signalet er gjerne at kua går med hodet litt lågere enn vanlig. Etter hvert som smertene øker vil en også kunne se at de svinger hodet mindre sideveis og at de begynner å duppe med hodet opp og ned når de går. Steglengden blir kortere og kroppen stivere. Disse signalene kommer lenge før en kan se at kua halter.

Kyr med sur vom vil også signalisere dette gjennom måten de går på. Steglengden blir kortere og de vil være stivere i bevegelsene sammenlignet med ei frisk ku. Dette vil komme tydeligst fram når kua svinger eller endrer retning. Kyr med buksmerter vil også være mindre aktive, noe som vil gjenspeile seg på en aktivitetsmåler. Eventuelle brunstsignaler vil også bli svakere.

Kua går med rett rygglinje og blikket framover.

Foto: Ola Stene

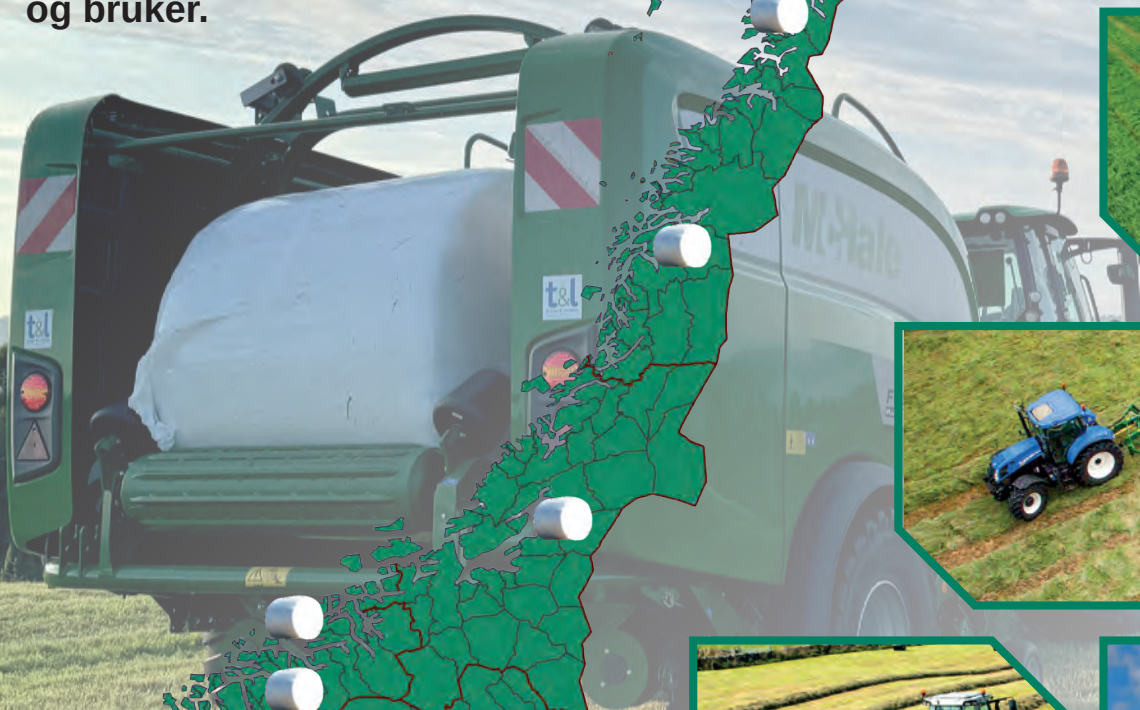
McHale

DET
PROFESJONELLE
VALGET

Voks med McHale!

McHale-importøren Maskindrift AS, har nye eiere. Nå jobber vi med å videreutvikle Maskindrift AS og utvide vårt salg- og servicenettverk, slik at det dekker hele landet.

Maskindrift AS og McHale skal være attraktive samarbeidspartnere som det skal være lønnsomt å jobbe med, både som forhandler og bruker.

McHale er markedsledende på presser og har et voksende utvalg av slåmaskiner, vender- og samleriver og halmblåsere.

Bli med på vinnerlaget!

McHale: Lønnsomhet for alle!

Maskindrift A/S

www.maskindrift.no
post@maskindrift.no

Møt oss på
agrovisjon

Stavanger
30.okt - 1.nov

TO POPULÆRE ELITEOKSER

Hans Storlien

Leder kunde- og medlemstjenester i Geno

hans.storligen@geno.no

STERKE KANDIDATER INN MOT INSEMINASJONSTOPP

Selv om inseminasjonskurva i mange fjøs har flatet ut gjennom året så er det fortsatt slik at mange har mye inseminasjon i desember og januar. Her presenteres to skikkelig bra kandidater som skal være med å bidra inn på inseminasjonstoppen. Dette gjelder 12456 NR Kvernengen-ET og 12462 NR Nordseth.

12456 NR KVERNENGET-ET

12456 NR Kvernengen blir eliteokse nå fra oktober. Kvernengen har gruppas høyeste totale avlsverdi på 55. Oksen er hornet. Han har ekstremt gode verdier på mjølk, jur og bein. Med denne bakgrunnen gir oksen døtre med god holdbarhet.

12456 NR Kvernengen-ET. Foto: June Witzøe

80536 Eiana

SLEKT OG GEOGRAFI

Oksen er oppdrettet hos Magni Horten i Tyllidalen i Nord-Østerdal, og er et resultat av et embryoinnlegg. Far til oksen er 12278 NR Volsvangen og morfar er 24046 VR Uncca. Oksen er en av tre sønner etter 12278 NR Volsvangen.

Mora er 80536 (123) Eiana og har avlsverdi på 47, og hun har hatt to kalver. Kua ligger godt over snittet i besetningen for kg mjølk, og hun har reint helsekort. Kua beskrives av eier Tor-Erlend Eiane som ei veldig bra ku. Hun hadde en litt urolig start, men roet seg helt fint etter hvert. Eiana mjølker godt og har godt eksteriør. - Jeg er kjempefornøyd med henne, og at jeg kjøpte henne tilbake etter embryoproduksjon, sier Tor-Erlend. Han har fortsatt også mora i besetningen. Han beretter også at resultatet med kua Eiana var ikke helt tilfeldig da det ble gjort en god jobb for å velge riktig okse som far til Eiana.

EGENSKAPER

Med en mjølkeavlsverdi på 136 så scorer han godt over snittet fra mor og far. På mjølk er profilen mest lik mor til oksen. Det er spesielt på jur at kombinasjonen virkelig har slått til der avlsverdien på 144 ligger godt over både mor og far sine verdier på tilsvarende egenskap. Jurfeste-egenskapene er i særklasse med verdier på 151 på jurfeste bak høyde. Oksen scorer over både mor og far på korktrekkerklauv som gir Kvernengen et betydelig pluss. I tillegg til avlsverdi på 130 på bein så blir dette til sammen riktig så bra. Mora Eiana er ei høgstilt ku, noe også sønnen har nedarvet. Man skal ikke legge all verdens vekt på at både mor og mormor fortsatt lever i besetningen, men Kvernengen kommer godt ut på holdbarhet med en avlsverdi på 124.

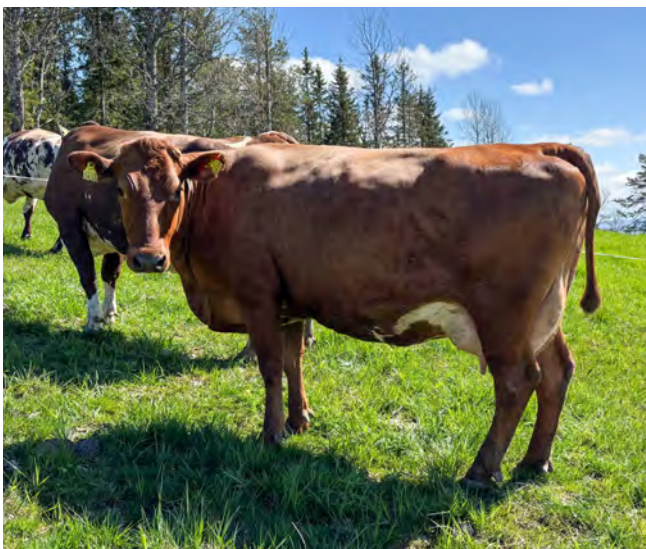
Oksen har produsert både SpermVital- og REDX-sæd. Oksen er plukket ut for videre karriere i det internasjonale markedet.

12462 NR NORDSETH

Her ser vi en ny stjerne i det norske markedet. Med 53 i total avlsverdi, og en egenskapsportefølje som bare noen få okser har så er det store forventninger til oxen. Artig å få til en sønn etter eksteriøroksen 12257 NR Risdalen som er såpass god på mjølk. Med gode egenskaper på mjølk, hastighet, kalving, jur, bein og klauveksterior så lover dette godt.

12462 NR Nordseth. Foto: June Witzøe

438 Kari-Kari. Foto: Siv Kari Nordseth.

Med disse to representantene kan vi gå høsten i møte vel vitende om at det er mye god genetikk på gang. Disse to oksene har over 50 i avlsverdi, men det er også mange andre som kommer tett på disse i kvalitet. Dette er spesielt bra for neste gruppe eliteokser at alle er såpass jevne i avlsverdi. Så det er bare å glede seg til å ta i bruk nytt utvalg av eliteokser.

SLEKT OG GEOGRAFI

Oksen er oppdrettet hos Siv Kari og Hans Kristian Nordseth i Snertingdal i Innlandet. Far til oxen er 12257 NR Risdalen og morfar er 12136 Hauen-PP. Oksen er hornet og er halvbror til 12445 NR Storos-P. Mor til Nordseth er 438 Kari-Kari beskrives av eier Hans Kristian som er veldig bra ku. Ble inseminert vel tidlig som kvige på grunn av bra størrelse, men hun melket godt på første kalv. Ble fire inseminasjoner før ny drektighet. Oksekalv nummer to med far 12262 Nodland ble nettopp avvist for innkjøp til Geno. Kua er ei veldig rolig og fin, ikke for stor ku med total avlsverdi 37.

EGENSKAPER

Hvis man er på profilen til Nordseth er den veldig lik faren 12257 NR Risdalen, med unntak av at oxen er betydelig bedre på mjølk. Han kommer bedre ut enn snittet for flere egenskaper blant annet mjølk, hastighet, jur og holdbarhet – alle viktige egenskaper for mange. Eneste som kan pirkes på ved egenskapene er speneplassering foran som har en avlsverdi på 93. Men med såpass sterke egenskaper på jurfester bør dette skape små eller ingen problem på avkom. Mora ble oppgitt som en litt lavere type, mens sønnen har 133 i krysshøyde noe som stemmer veldig godt med slik oxen fenotypisk ser ut. Nordseth er ikke den store sædprodusenten så litt begrenset sædlager i inngangen til sesongen hans. Dette håper vi kommer seg etter hvert

12462 NR Nordseth vil bli tilgjengelig som kjønnsseparert sæd, REDX, og den har produsert SpermVital-sæd. Oksen er foreløpig ikke interessant for det internasjonale markedet.

**NESTE NUMMER
AV BUSKAP KOMMER
I DIN POSTKASSE
CA. 10. DESEMBER.**

KLIMATILTAK I JORDBRUKET – BØNDENE MÅ FÅ REELL STØTTE TIL Å GJENNOMFØRE

Kristin Malonæs
Administrerende
direktør i Geno
kristin.malonaes@geno.no

Riksrevisjonens gjennomgang av klimatiltak i jordbruket gir et tydelig signal: Skal vi nå klimamålene, må innsatsen styrkes og virkemidlene målrettes.

Jordbruket står for utslipp av 4,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter årlig, og har en sektorambisjon om utslippskutt. Men rapporten viser at dagens virkemidler ikke er tilstrekkelige – verken i omfang eller effekt.

Økonomien en barriere

En undersøkelse som bygger på svar fra 1 000 bønder viser at tiltaksom drenering, miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel, og fornybar energi er blant de mest gjennomførte og planlagte. Drenering alene har stor effekt på både klimagassutslipp og jordhelse, og 52 prosent av bøndene planlegger slike tiltak. Likevel er økonomien en barriere: Over halvparten har kun råd til helt nødvendige investeringer, og mange er tilbakeholdne med tiltak på leid jord.

72 prosent bruker ikke klimakalkulatoren

Klimarådgivning og klimakalkulatoren er virkemidler med stort potensial, men lav bruk. Bare 12 prosent har fått rådgivning, og hele 72 prosent bruker ikke kalkulatoren. Mange opplever den som unøyaktig og lite relevant. Her trengs forbedring og tilpasning til ulike produksjoner.

Drenering er et tiltak som har stor effekt på både klimagassutslipp og jordhelse. Foto: Lars Kjetil Flesland, NLR

Anbefaler konkret klimastrategi

Riksrevisjonen anbefaler at Landbruks- og matdepartementet utarbeider en konkret klimastrategi for sektoren, og styrker virkemiddelapparatet med tiltak som faktisk gir effekt på gardsnivå. Det må også utarbeides en framdriftsplan for reduksjon av matsvinn, og en kritisk vurdering av klimaeffektene av nye tiltak.

For bonden må dette bety at virkemidler som gir direkte støtte til investeringer i drenering, presisjonsjordbruk, gjødsellagring og fornybar energi prioriteres. Samti-

dig må rådgivning og digitale verktøy forbedres, slik at de blir nyttige og relevante i hverdagen.

Virkemidlene må treffe bedre

Rapporten er oversendt Stortinget, og behandlingen vil være avgjørende for hvilke forventninger som stilles til landbruket fremover. For bøndene er det viktig å følge med – og å delta aktivt i utformingen av fremtidens klimapolitikk. Skal jordbruket lykkes med klimakutt, må virkemidlene treffe bedre – og bøndene må få reell støtte til å gjennomføre tiltakene som virker.

FormelTM

Norske
ressurser
i fokus

Formel Solid – kraftfôr til mjølkeku med høg norskandel

Formel Solid er et kraftfôr med bredt bruksområde og høg norskandel. Det er tilsatt bufferstoffer som bidrar til et stabilt og godt vommiljø. Sammen med middels til tidlig høsta grovfôr gir **Formel Solid** en prisgunstig og balansert fôrrasjon – for en høg avdrått og god utnytting av norske ressurser.

Formel Solid

- Eneste kraftfôr for moderat til høg ytelse
- Grunnkraftfôr i kombinasjon med Formel Premium eller Formel Solid
- Norske ressurser fokus

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida

Felleskjøpet Agri: Tlf.: 72 50 50 50 felleskjopet.no/formel
Felleskjøpet Rogaland Agder: Tlf.: 99 43 06 40 bedrift.bondekompaniet.no

GENOTYPING – EN LUR INVESTERING

Uavhengig av om du er interessert i avl eller ei; hvis du genotyper NRF-hunndyra i besetningen din har du lagt et godt grunnlag for å tjene mer penger på dyra dine i framtida.

Hanna Retzius Storlien

Avlsforsker i Geno

hanna.storlien@geno.no

Tekst og foto

Men hvordan kan en tjene mer penger på å ta en DNA-analyse av dyret? Her får du gode grunner som beskriver hvorfor.

143 Gullagro har gult elektronisk GS-merke, det vil si at det ble tatt ut ørevev da hun ble merket som kalv. At øremerket i høyre øre er grønt, er helt valgfritt. 143 Gullagro er etter 12297 Muri-P og har 33 i GS avlsverdi.

1

Du unngår å avle videre på dyrene med den dårligste genetikken

I dag finnes det gode muligheter for å unngå å avle videre på de dyrene som ikke presterer slik du ønsker, eller som har egenskaper du ikke verdsetter. Det kan også gjelde dyr i besetningen du syns har bidratt med nok kvigekalver. Disse kan du benytte kjøttfe på, mens dyr du ønsker å videreføre genetikken etter, kan insemineres med REDX (kjønnsseparert hunndyrsæd).

På kuer kan du gjøre erfaringer selv og ta valg basert på det, mens på kviger vet du veldig lite før de har kalva og begynt å produsere mjølk. Genotyper du NRF-hunndyrene dine kan du avsløre hva slags genetikk de bærer på før du inseminerer. Da unngår du eksempelvis å benytte feil sædtype, eller å selge dyr som faktisk bærer på bedre genetikk enn du tror.

Noen tar valg for hvilke dyr de ønsker å satse på basert på prestasjonene til mora, og det kan være en skummel felle å gå i. Ved å genotype NRF-hunndyrene erfarer du at enkelte dyr har «vunnet i lotto» og arvet den beste genetikken av både mor og far, og sitter igjen med en avlsverdi som kanskje er 10-15 poeng høyere enn gjennomsnittet av foreldrene. Det samme gjelder naturligvis også andre veien. Derfor er det ikke lurt å ta valg utelukkende basert på morens prestasjoner. Budskapet er: Genotyp NRF-hunndyrene, og sikre at du rekrutterer etter dyrene med best genetikk i besetningen din.

2

Geno avlsplan får et godt grunnlag for å planlegge optimale oksealternativer

Som vi allerede har vært inne på, så kan dyrets avlsverdi og indekser avvike en del fra foreldregjennomsnittet. Dersom du ikke har genotypet NRF-hunndyrene dine, står de med avlsverdi og indekser basert på et gjennomsnitt av mor og far i Geno avlsplan. Vi vet av erfaring at avkommene kan prestere helt annerledes og ha egenskaper som avviker veldig fra mor og/eller far. Derfor er det ofte andre oksealternativer dyret heller burde hatt, enn de som står oppført i Geno avlsplan, for dyr som ikke er genotypet. Hvis du følger med i Geno avlsplan før og etter genotyperesultatene er på plass, så kan du selv observere at oksealternativene enten endrer rekkefølge, eller byttes ut helt. Dette understreker hvor viktig genotyping er for å gi de beste kalvene i neste generasjon.

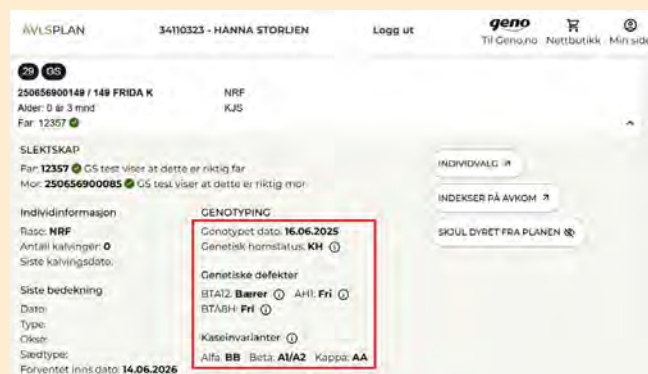
3

Du får kartlagt bærerstatus på genetiske defekter, kaseinvarianter og hornstatus

Ved å genotype får du bekreftet genetisk hornstatus. Det er kjekt å vite om den kolla kalven er heterozygot (KH) eller homozygot (KK) kolla. Er den homozygot (KK) gir den kun kolla avkom, mens er den heterozygot (KH) kan den gi både kolla og horna kalver.

Genotyping avslører også bærerstatus på kaseinvarianter og genetiske defekter. Er dyret «bærer» av en av de genetiske defektene vi tester for, så er det helt ufarlig for dyret selv, men det er viktig å ikke koble dette dyret sammen med en okse som bærer samme defekt. Dette overvåker Geno avlsplan, og er NRF-hunndyret genotypet kan du være 100 prosent sikker på at dyret aldri blir koblet med en okse som bærer samme defekt. Hvis dyret ikke er genotypet, ser avlsplanen på morfar til dyret, og det er naturligvis ikke like sikkert. Andre eksklusjonskrav Geno avlsplan setter, er å unngå kombinasjoner som kan føre til kalvingsvansker, samt innavl. Har du genotypet NRF-hunndyret får du bekreftet om dyret er i slekt med mor og far, og du kan dermed være 100 prosent sikker på at det ikke blir koblet med en okse som er for nært beslektet. Dersom dyret ikke er genotypet ser Geno avlsplan på stamtavlen til dyret.

Figur. Slik ser bærerstatusene ut i Geno avlsplan. 149 Frida K er bærer av den genetiske defekten BTA12. Det er helt ufarlig å være bærer, men dersom hun blir koblet med en okse som er bærer av samme genetiske defekt, kommer den negative effekten (embryodød) til uttrykk med 25 % sannsynlighet. Geno avlsplan forhindrer denne koblingen ved at 149 Frida K aldri får opp oksealternativer som er bærer av samme defekt.

Ved bruk av REDX eller SV i Geno avlsplan, kan du av og til oppleve at det kommer opp kun ett, to eller tre oksealternativer. Det betyr som oftest at de andre tilgjengelige REDX-oksene er ekskludert grunnet eksklusjonskravene beskrevet over.

Genotyping bidrar til bedre økonomi i fjøset

Mange foretrekker å bruke mye tid på å finspisse avlsplanen sin, eller bruke en avlsrådgiver til det. Andre bruker Geno avlsplan akkurat som den er, helt urørt. Uansett om du bruker mye eller lite tid i Geno avlsplan, gir genotyping et solid grunnlag for at oksealternativene skal ta hensyn til alle dyrets styrker og svakheter, og sørger for at neste generasjon med kalver får så godt utgangspunkt som mulig.

Søsken er ikke gjennomsnitt av foreldrene

Alle vet hvor ulike søsken kan være. De har som regel arvet ulike egenskaper fra mor og far, på

godt og vondt. Det samme gjelder for dyra i fjøset ditt. Bruker du Geno avlsplan som den er, tar den utgangspunkt i at alle kalver er et gjennomsnitt av mor og far sine egenskaper. Vi vet godt at det sjelden er tilfelle, og at kalvens styrker og svakheter ofte avviker fra foreldrenes. Dersom du genotyper alle NRF-hunndyrene, kommer du derimot så nærme sannheten som mulig, og Geno avlsplan kan endre oksealternativene til å passe så godt som mulig til dyrets styrker og svakheter.

Enkelt, rimelig og raskt

Det eneste du trenger å gjøre, er å bestille gule elektroniske GS-merker der du vanligvis bestiller gule øremerker til småkalv (på *osid.no*),

eller bestille grønne GS-merker ved å logge deg inn på avlsplan på *geno.no* og trykke på «GS bestilling og Status» i kolonnen på venstre side. Sett i øremerket, og send prøverøret i et prøveglass tilsvarende de du tar mjølkeprøver i. Klistre på vedlagt grønn etikett på lokket, og sett prøvebegeret i ei blå skinne ved mjølketanken. Resten trenger du ikke tenke på, resultatene blir automatisk lest inn i din Geno avlsplan når de er klare! Enkelt, rimelig (195 kr for gule og 250 kr for grønne GS-merker) og raskt. En av de lureste investeringene du kan gjøre for å sikre økt avlsframgang i besetningen din, og med det bedre økonomi i fjøset!

I-mek fra Reime – driftssikre løsninger for norsk storfeproduksjon

Reime har levert kvalitetsutstyr til norske bønder i generasjoner. Med I-mek fra Reime får storfekjøttprodusenter robuste og fleksible systemer for innredning og gjødselhåndtering.

Ta kontakt med oss for en prat om løsninger tilpasset ditt fjøs.

Ta kontakt
reime.no

Vi kjenner norsk landbruk, og vi vet hva som fungerer i røffe forhold. Kvalitet, holdbarhet og smarte løsninger – det er Reime.

Reime

”Dagen etter at vi byttet robotene, så vi en **betydelig økning i ytelsen til kyrne.**”

Da Andreas Rasmussen og familien hans i Hasmarkgård ApS byttet ut sine gamle A3-roboter med den nye **Lely Astronaut A5 Next**, var det ikke bare en oppgradering – det var et klart teknologisk fremskritt.

De nye funksjonene – inkludert forbedret påsett og et nytt automatisk melkefilter – har betydd merkbare endringer i hverdagen på gården, både når det gjelder ytelse og arbeidstid.

”Driftssikkerheten er førsteklasses. Det tok to måneder før vi fikk den første robotalarmen.”

Opplev det neste steget innen melking:
Lely Astronaut A5 Next. Les mer på lely.com

FEIL OM 'SEMINOKSEEMNE' PÅ PERIODEUTSKRIFT

Marte Holtsmark
marthe.holtsmark@geno.no
Anne Guro Larsgard
anne.guro.larsgard@geno.no
Begge avlsforskere i Geno

Merknader om seminokseemne i Kukontrollen er ikke lenger relevante. Dette vil forsvinne når Eana 360 tar over dagens Kukontroll.

For et knapt år siden reviderte Geno systemet som identifiserer avlsemer, slik at det er tilpasset dagens avlsarbeid og i større grad enn før peker på de riktige kalvene (du kan lese mer om dette i Buskap nr. 6 i 2025

side 22 – se buskap.no). Samtidig ble det flyttet fra Kukontroll-systemet og 'heim' til Geno, og blir nå håndtert i Geno avlsplan-applikasjonen. Visningen av både venta og fødte emner ble da fjernet i Kukontrollen.

Fortsatt merknader etter gammelt system

Geno er nylig blitt gjort oppmerksom på at det fortsatt ligger merknader om potensielle emner i periodeutskriften i Kukontrollen. (se rød pil i figuren). Ved innmeld-

Figur. Merknader om avlsemer på periodeutskrift (se rød pil) er basert på et gammelt system for utplukk av avlsemer og er ikke lenger relevante.

Perioderapport enkeltkyr

Prod nr.
Distrikt
Rådgiver Ku

Periode: 8 - 2025
Kontrolldato: 10.08.2025
Antall kyr med dagsavdrått på veiedato: 19 (ekskl. syke kyr)
Antall KK-analyseresultat: 19

ICAR

CERTIFICATE
OF QUALITY
Exp. July 2026

Merknad

Kode	Beskrivelse
K	Kvigevurdering?
O	Seminokse-emne?
Ins.	Ins. mangler og over 60 dager etter kalving
AV	Avsines? (mindre enn 42 dager til kalving)
Δ	Unormal fett-%
F.k.	Forventa kalving

Oppr.merke	Ind.no	Navn	Kalv. nr.	Dgr. e. siste kalving	Dagsavdrått denne (forrige) ktr. kg mjølk	Kg kraftfôr	Beregna MJ/dag utenom kraftfôr	Fett %	Prot %	Lakt %	Celle-tall	Urea mmol	FFS	Sum avdrått s.12 mnd kg mjølk	Livstids-prod. kg mjølk	Merknad
Sum					482,5 (0,0)	134,7	1 179									
Middel			2,3	154	25,4	7,1	62	3,96	3,65	4,85	72	3,4	0,3			
	0976		6	4			Δ							9 832	38 483	
	0979		4	387			47							9 571	33 184	F.k. 01.08.2025
	0991	Elvis	4	365			47							7 750	24 099	Ins.
	0993		4	331			64							9 187	31 040	F.k. 17.08.2025
	0998		5	20	31,6	9,0	81	4,02	3,33	4,95	20	3,0	0,3	6 997	24 664	
	1007		5	18	31,0	9,0	67	3,44	3,20	4,85	60	4,3	0,2	8 114	28 698	
	1012	Jessie	3	372			47							9 180	22 778	
	1014	Bell	4	4	26,8	5,2	65	4,97	4,59	4,43	120	3,2	0,4	7 117	18 507	
	1017	Glittre	4	10	16,5	6,0	36	4,29	4,00	5,08	30	3,5	0,3	7 059	19 159	
	1022	Erta	4	4	34,4	6,0	85	4,38	4,21	4,70	1 430	1,0	0,5	7 035	21 177	
	1031		2	349			59							7 887	13 921	F.k. 08.09.2025 O - Seminokseemne?
	1032		3	19	34,5	9,0	80	3,16	3,40	4,82	30	3,3	0,3	8 475	16 322	

«« forhold dere
til merknader som
vises som fødte
emner i Geno
avlsplan »»

ing av kalving i Kukontrollen så har det også dukket opp merknad om at kalven er et emne. Disse merknadene stammer fra det gamle systemet for utlissing av emner, og kombinasjonene som vises her er ikke nødvendigvis i samsvar med de som listes ut i det nye systemet og som er aktuelle for Geno å vurdere nå. Vi har stor forståelse for at dette kan skape forvirring. Merknaden vil av praktiske årsaker ikke bli fjernet, men vil bli borte når Eana tar helt over for dagens Kukontroll. Inntil da, henstiller vi om at dere overser denne merknaden og forholder dere til de som vises som fødte emner i Geno avlsplan.

HVORFOR INFORMERER IKKE GENO OM VENTEDE KALVER SOM ER POTENSIELLE EMNER LENGER?

Geno har fått flere henvendelser fra medlemmer som savner en visning av ventede emner. Det er to årsaker til at vi har vært avventende med å utvikle dette:

1. Ressurssituasjonen. Det er for tiden svært mye aktivitet i Geno som krever utviklingsressurser, og det finnes ikke ressurser til å gjennomføre alt. Denne oppgaven har foreløpig ikke blitt vurdert som så kritisk som en del andre oppgaver. Akkurat nå er det fullt fokus på å tilpasse seg en ny dataløsning i Mimiro.
2. Det nye systemet for å identifisere aktuelle avlsemer, bygger på at det skal genotypes like mange emner etter hver eliteokse. Hvert døgn reberegnes kriteriene, basert på oppdaterte data (kalvingsdata, genotypedata med mere). Det betyr at en del kombinasjoner kan veksle mellom å være /ikke være et emne. Spesielt for de som ligger i grenselandet med å oppfylle kravene, vil det være tilfelle. Geno kan da ikke garantere at kombinasjoner som har fått merknad som emne, beholder denne statusen når kalven er født. Tilsvarende vil nye kalver uten merknad kunne komme inn som emne etter fødsel. Det kan føre til at utlissingen er så dynamisk at det skaper usikkerhet hvis det vises ut.

Vi vil etter hvert gjøre en vurdering av hvordan dette kan løses, når ressurssituasjonen er løst.

Smått til nytte

ØKER BIODIVERSITETEN MED URTER

I Danmark er det økende interesse også blant konvensjonelle melkeprodusenter for innslag av urter i frøblandingene. Arla premierer bruk av urter. Kravet til såkalte artsrike frøblandinger, som skal gi ei mer holdbar og robust eng, er at det skal være minst 5 arter som minimum inneholder 1 grasart, 1 kløverart og 1 urt. Urtene som er aktuelle er sikori, smalkjempe og kummen som alle fås i renbestand til innblanding. Ved behov for en urt kan det sås 50 gram sikori pr. dekar. Ved behov for to 25 gram sikori og 50 gram smalkjempe. Ved behov for tre kan det sås 17,5 gram sikori, 17,5 gram smalkjempe og 17,5 gram kummen pr. dekar. Kyrne liker urter godt, og de inneholder noen andre vitaminer og mineraler enn gras og kløver. Urtene har god rotutvikling og kan være med å løsne opp jorden og øke biodiversiteten ikke bare over, men også under jorden.

Mælkeproducenten 4/2025

TILBUD PÅ FÔRTILSKUDD & DESINFEKSJON

Fra

15%
RABATT

Tilbudet gjelder 2/10 – 16/10 2025
Skann QR-koden for mer info
Kontakt våre kunnskapsrike selgere:
69 84 60 60

Bole.no
Vi gjør ditt gårdsliv enklere

SAMVIRKEAVL GIR STYRKE

41 år som rådgiver har lært Hans Snerting at uten bøndernes innsats hadde vi ikke hatt den avlsframgangen vi har. Han er ydmyk over å ha fått jobba sammen med så mye «flinke bon'kalla og bon'kjærringa», som tar melkeprøver og veier melk, og lojalt leverer inn resultatene til samvirket.

Elin Halvorsen
Sikkeland
Universitetslektor Nord
Universitet, Steinkjer
Tekst og foto

Hans har vært med i mange år, og har mange effekter i skapet. Her en kjeledress fra NRFs 60 årsjubileum i 1995.

Hans Snerting skulle egentlig bare jobbe i noen år i AL Trøndelag meieri etter at han var ferdig utdanna agronom og agrotekniker fra Mære landbruksskole til han skulle ta over hjemgården. Men mor og far ga seg ikke før i 2002. Etter noen timer sammen med Tine-rådgiver Hans Snerting og melkeprodusent Tore Kristiansen på Øvre Lønnum på Mære, så tror jeg det er mange som er glade for at Hans ble rådgiver på fulltid i 41 år.

Hvor skal vi møtes?

For å snakke med en som har vært storfe-rådgiver hele livet kan

man ikke møtes på kontoret. Så jeg spurte Hans: «Hvor vil du møtes?» Svaret kom kort og kontant: «Vi møtes hos han Tore!» Hans Snerting har vært rådgiver på Øvre Lønnum på Mære i to generasjoner der Tore Kristiansen og Ingrid Holm nå er driverne. Det er en gård han vet det er trivelig og med rolige kyr med trivselsroser, fint eksteriør og godt stell. I tillegg er det fine omgivelser, perfekt for å få tatt gode bilder.

Trygghet og nærvær

Vi ankommer Øvre Lønnum og rundt Hans er det god stemning med en gang han kommer ut av bilen. Han er ikke redd på å by på seg sjøl og latteren sitter løst. Ut av bilen viser det seg at han har vært bevisst i klesvalget. Han hadde valgt vesten med både logo fra Tine, Tyr, Geno og påskriften «Avlsrådgiver» og på hodet sitter Norwegian Red-capsen.

Utafor fjøset møter vi først dattera til Tore, Emma, før vi finner bonden sjøl. Han møter Hans med spørsmålet: «Husker du bildet du tok av meg første gangen vi møttes?» Hans kan ikke huske det, og Tore beskriver bildet. «Da tok du et bilde av Gøril (ku nummer 34) og meg. Jeg sto i blå genser og hadde hånda rundt halsen på den svarte kua.» Tore ville fortelle om dette, fordi det er mer enn et bilde av Tore og ei ku, det er et bilde på Hans som rådgiver. «For å ta et sånt bilde måtte det være en trygghet både mellom meg og Hans og mellom Hans og kua», sier Tore. Og det er nettopp det som kjennetegner Hans som rådgiver. Han får fram det gode i folk. Han skaper fort en trygghet og har et nærvær som gjør at du føler deg trygg. Det er veldig gode egen-skaper for en rådgiver, synes Tore.

Ekstrem tetthet av eliteokser

Tore mener sjøl han ikke er så avlsinteressert som en del andre i området, men det skal jo også nesten litt til når du bor helt på grensa til Inderøy kommune, sannsynligvis den kommunen i hele landet med høyest tetthet av eliteokser de siste 40 åra. Mye av dette er nok takket være Hans og hans innsats med både eksteriørgransking og oppsett av faglig sterke og gode avlsplaner. «Det er godt å ha engasjerte rådgivere», sier Tore, engasjement smitter! Når man i tillegg har et godt produsentmiljø i området, gjør at det er bra å være bonde.

Endra fokus på juret

Etter en runde i fjøset der vi tar en titt på ei embryokvige med 49 i avlsverdi (gården er embrybesetning for Geno), og ser litt på noen tekniske løsninger: «Så smart med plastpresse, landbruket må ta plastforsøplingsansvaret på alvor!», mener Hans. Vel ute på jordet hos kyrne tar det ikke lang tid før Hans stiller inn granskingsblikket: «Se på det juret!». Ikke fordi det var spesielt fint, men fordi det ga et godt bilde på utviklinga i avlsmåla for NRF. «Før var vi opptatte av hvordan spenene så ut», forteller Hans, «de skulle være lange og passe tykke, god til håndmelking». Nå derimot er det speneplassering på juret (den kua vi sto og så på hadde litt sprikende framspener), jursfasong og jurfeste foran/jur-slipp som er punktene. Bare de siste to åra har det skjedd på mye særlig jurreregistreringa, der Hans mener at særlig Hanna Storlien i Geno har vært viktig.

Granskning og avlsframgangen

I 2005, omtrent 20 år etter at han starta i Tine, skulle rådgiverne

Det er god stemning mellom melkeprodusent og rådgiver. Tore Kristiansen fikk mulighet til å overrekke blomster fra Sparbu og Mære produsentlag til anledningen.

velge hovedområder og ikke overraskende valgte Hans overskriften «avl». I 2012 ble det en enda tydeligere spesialisering i Tine, og da ble Hans en av 60 rådgivere som skulle eksteriørgranske etter Nordic classification-systemet (NC) som skal sikre lik bedømming av storfe i de nordiske landa. På bare litt mer enn 10 år har antallet granskere blitt redusert til 20. Eksteriørgranskerne har jevnlig møter for å være sikre på at de bedømmer ulike egenskaper så likt som mulig. Det at man ikke er for mange slike granskere mener Hans er en viktig del av at vi har hatt fått til så stor avlsframgang de siste åra. Tidligere var Hans en av 300 rådgivere som drev med eksteriørbedømming og da ble det store sprik, særlig på de vanskeligste egenskapene, og da blir det også veldig vanskelig å få til avlsframgang der. Fortsatt finnes det vanskeligere egenskaper, som melketype, men når de er færre granskere bedømmes også slike egenskaper mye mer enhetlig.

Hans har vært med på en ekstrem utvikling av norsk melkeproduksjon. Noe av det han løfter fram er den største endringen igjennom sine 41 år som rådgiver er etter at det ble lov å kjøpe og selge melkekvoter. Da ble det plutselig «lov» at kua skulle melke, og ho skulle melke bra. Dette endra mye på avlsarbeidet. Da Hans starta som rådgiver var det avlsframgang på ca. ett avlspoeng i året, men nå ligger vi på ca. seks avlspoeng i året for NRF. Dette er en ekstrem økning! Det flere årsaker til dette, men overgangen til GS-testing og mer enhetlig gransking mener Hans er viktig.

For positiv til samdrift?

En av de tinga Hans lurer på er om han underbevisst har gjort for

Hans sin egenproduserte meterstokk for trygg måling av juregenskaper.

Det har vært stor utvikling i utstyr, fra målebånd til laser.

« Bare de siste to åra har det skjedd mye særlig på jurregistreringa »

mye av som rådgiver for å promotere samdrift positivt. Han er jo en av mange rådgivere som har gård ved siden av, og han har vært del av en særdeles velfungerende og god samdrift, Oksjalet samdrift på Inderøya. Det har kanskje gjort at jeg i en del tilfeller nok kanskje har snakka vel positivt om samdrift, sier Hans. I dag, når ikke samdrifter lengre er et krav for å ha en viss størrelse av produksjonen, så er det jo ikke så mange samdrifter igjen, så her lurer jeg på om bakgrunnen min har påvirket meg. Oksjalet består fortsatt, sjøl etter generasjonsskifter.

Gode verktøy trengs

Vel inne på kjøkkenet hos Tore viser Hans fram et av sine viktigste verktøy, den egenkonstruerte meterstokken som har avmerkinger både

for blant annet spenelengde, spenediameter. Meterstokken kan brettes ut slik at man får målt ulike deler av juret uten å gå så alt for nærme, noe som er gjør at det blir mye sikrere å jobbe i fjøset. Det er viktig med fokus på HMS når man er i mange fjøs og skal tett inn på mange kyr. Hans har få skader på sine 41 år i faget, men en av episodene han husker (men som heldigvis ikke ha noen skade) er faktisk fra fjøset til Tore. Når man eksteriørbedømmer er man konsentrert, og der ble han ble påkjørt av skraperoboten. Plutselig lå jeg så lang jeg var på gulvet, forteller Hans og flirer godt. Alt gikk heldigvis bra, ingen skrammer.

Er kombikua i ferd med å dø?

I løpet av timene mine på Lønnum har både Tore og Hans i flere

Smilet er stort sett ikke langt unna hos Hans.

runder snakka om kombikua, som har vært NRF sin spydspiss og stolthet i mange, mange år. Begge to opplever nå et veldig fokus på melkemengde, og med kjønns-separert sæd og GS går avlsframgangen veldig fort. Begge to er enige om at vi må passe på at vi ikke mister noe på veien, at det ikke er noe som glipper fordi vi er

opptatt av at alt skal gå så sabla fort. Det er viktig å huske på å ta med seg det som er bra, understreker både rådgiveren og bonden rundt kjøkkenbordet.

Samvirkeavl

Noe av det siste jeg spør Hans om er hva han tar med seg aller mest fra alle disse åra i Tine? Svaret kommer kort og tydelig, det er en ydmykhet over å ha fått jobba sammen med så mye flinke bon'kalla og bon'kjærringa, som tar melkeprøver og veier melk, og lojalt leverer inn resultatene til samvirket. Hadde ikke den gjen-

nomsnittlige bonden fulgt opp dette hadde vi ikke hatt den avlsframgangen vi har. Det å løfte i flokk på den måten er samvirke-avl på sitt beste.

Hans er levende engasjert og opptatt av slektskap og det ikke bare på ku. Rett før jeg dro fikk jeg se et imponerende slektstre for familien Snerting på mobiltelefonen til Hans, så ingen fare for at genetikk og avl forsvinner helt ut av livet til Hans sjøl om han blir pensjonist fra avls-rådgiverjobben.

« Det å løfte i flokk på den måten er samvirkeavl på sitt beste »

MOI A/S Førseesongen er i gang!

*Ta kontakt for gode tilbud og
sikre deg utstyr til neste sesong!*

*Møt oss på
Agrovisjon
stand C-3250*

● Gjødselvogner

● Komplette slepeslange-
anlegg

● Gjødselnedfeller og
slangebommer

● Separatorer

● Kroktanker

● Pumper og mikserer

EuroPro AS

Pollestadveien 231, N-4343 Orre

post@europro.no www.europro.no

Tlf. 51 11 01 24

ØKT LIVSTIDSPRODUKSJON-SERIE

Marit SmistadSpesialrådgiver/
veterinær Norsk

melkeråvare Tine

marit.smistad@tine.no

Anne Guro Larsgard,

Avlsforsker Geno

anne.guro.larsgard@geno.no

Randi Therese Garmo,

Spesialrådgiver/
veterinær Norsk

melkeråvare Tine

randi.therese.garmo@tine.no

HVORDAN ER HOLDBARH I DIN BESETNING?

Sørg for at du har ei kvige som er stor nok, men ikke for feit, ved kalving. Statistikken viser at særlig for førstekalverne er fruktbarhet en viktig årsak til utrangering. Foto: Turi Nordengen

ETEN PÅ MELKEKYRNE

Geno og Tine har satt livstidsproduksjon på agendaen i 2025. Holdbarhet på melkekyr er en mye brukt bærekraftsindikator som har stort fokus internasjonalt. I denne artikkelen går vi inn på bruken av holdbarhet på kua som et mål på helse og dyrevelferd og ser på hva som kan gjøres for å få ned andelen ufrivillig utrangerte melkekyr.

I første artikkel i denne serien (nr. 5 i 2025 – du finner den på buskap.no) kunne du lese om ulike måter å måle holdbarhet og livstidsproduksjon på. Vi så at variasjonen i holdbarhet er stor i norske melkebesetninger og vi definerte frivillig og ufrivillig utrangering. I denne artikkelen er fokus helse, fruktbarhet og dyrevelferd, og i den sammenheng er det mest relevant å snakke om holdbarhet i form av livslengde.

Holdbarhet som mål på god helse og dyrevelferd

Godt management er grunnlaget for god holdbarhet på melkekyr, men en kan ikke nødvendigvis snu på det og si at kort

holdbarhet er et tegn på mye sykdom og dårlig velferd. I første artikkel i serien så vi at holdbarheten på norske melkekyr er påvirket av økonomiske og politiske rammer. Utrangeringsstrategi på en gård er preget av avgjørelser som er påvirket av mange faktorer, for eksempel tradisjon, økonomi, avlsstrategi og dyrehelse. På noen gårder er strategien å utrangere kyr før de får problemer som er vanligere hos eldre kyr, slik som melkefeber og klauvlidelser. En kan også ha besetninger som lar dyr leve lengre enn det de burde både ut fra økonomiske og dyrevelferdsmessige årsaker. Slik sett er ikke lang holdbarhet på melkekyrne i seg selv et godt direkte mål på dyrevelferd, og du bør heller gå inn og se hva ligger bak tallene.

Hvordan står det til på din gård?

På tine.medlem.no (og om kort tid i Eana360) finner du flere måltall som sier noe om holdbarhet på din gård. Delindikator livslengde i Tine dyrevelferdsindikator er en god plass å starte. Fargen på denne gir en indikasjon på hvordan du ligger an i forhold til andre gårder. De 25 prosent høyeste er farget grønne, mens de 25 prosent laveste er farget røde. Gjennomsnittlige besetninger er farget grå. Denne delindikatoren legger spesielt vekt på utrangeringer innen 15 dager etter kalving. Utrangering på dette tidspunktet er som regel knyttet til kalvingsvansker eller sjukdom i perioden rundt kalving. Dersom det skjer

« Blant årsakene til ufrivillig utrangering er det ofte fruktbarhet og jurhelse som dominerer »

utrangeringer kort tid etter kalving hos deg så bør du gå inn på forebygging av melkefeber og se på årsaker til kalvingsvansker. Hvordan er føring og oppstalling av sinkyr? Legges det til rette god en stressfri kalving i besetningen? I hvilket hold er kyrne når de kalver? Både veterinær og fôringsrådgiver er viktige sparringspartnere her.

Andre mål på holdbarheten i Kukontrollen

Andre mål på holdbarhet ligger i perioderapportene i Kukontrollen, for eksempel gjennomsnittlig antall laktasjoner ved utrangering, hvor landsgjennomsnitt var 2,8 laktasjoner i 2024. Utskiftingsprosenten (andel utrangerte kyr) sier også noe, men dersom du selger kyr, vær oppmerksom på at også disse inngår i dagens tall. Gjennomsnittlig utskiftingsprosent for besetninger i Kukontrollen i 2024 var 38 prosent (inkludert solgte dyr) og 36 prosent dersom solgte dyr ikke ble tatt med.

For å se mer på hva som ligger bak gjennomsnittstallene for holdbarhet i din besetning kan du gå inn og se på årsaker til utrangering på kyr. Detaljer om utrangeringsårsaker på landsbasis beskrev vi i artikkelen i forrige nummer av Buskap. Blant årsakene til ufrivillig

utrangering er det ofte fruktbarhet og jurhelse som dominerer.

Tiltak for å forbedre holdbarheten

Bedre holdbarhet er ikke nødvendigvis det som økonomisk sett er mest gunstig for mange bønder. Kjøttproduksjon utgjør ofte en stor del av inntekten på melkegårder i Norge, og noen må ut for å gi bås plass videre til neste generasjon. Det finnes ingen optimal utrangeringsprosent gyldig for alle gårder – dette må være tilpasset gårdens ressurser og bås plasser. Å se på andelen ufrivillig utrangerte kyr og ta tak i årsakene til det vil uansett være nyttig for de fleste. Først når en har tatt tak i de største årsakene til ufrivillig utrangering kan en tørre å redusere kvigetilgangen. Husk at grunnlaget for god holdbarhet starter med godt kalvestell og ungdyroppdrett. Kalvebrosjyren og kvigebrosjyren fra Tine tar opp viktige punkter her.

Fruktbarhet

Fruktbarhet er en viktig årsak til utrangering, særlig blant første-kalvere. Det er viktig at en har ei kvige som er stor nok, men ikke for feit ved kalving. Førstekalvs-kyrne er fortsatt i vekst og trenger energi både til videre utvikling og til mjølkeproduksjon. Kviger som er for feite eller for tynne ved kalving har økt risiko for å ikke vise brunst innen rimelig tid etter kalving, sammenlignet med kviger i normalt hold. I tillegg til et godt system for å fange opp brunst, er aktiv bruk av besetningens veteri-

« Først når en har tatt tak i de største årsakene til ufrivillig utrangering kan en tørre å redusere kvigetilgangen »

SLITESTERK INVESTERING

Bunning®
AGRICULTURAL ENGINEERS

Tørrgjødselvogn fra Bunning er en slitesterk investering for din drift med lave vedlikeholdskostnader. Finnes i 6 – 21 m³ størrelser. Bestill nå for leveranse neste år.

SOLIDE VALSER SOM SPRER JEVNT
Med helstøpt girkasse

KRAFTIGE MEDBRINGERE OG 16MM KJEDE
Høy kvalitet

TA KONTAKT FOR TILBUD: salg@hektner.no Tlf: 63 83 9000 Hektner.no

nær viktig for å vurdere om dyrene er i normal syklus, har stille brunst, eller om de har gått i anøstrus (brunstmangel) og trenger behandling. Videre kan det være nødvendig å vurdere ekstra mineraltilskudd siste månedene før kalving, noe som kan øke sannsynlighet for bedre fruktbarhet. Både foringsrådgiver og veterinær kan gi råd rundt dette temaet.

Du har allerede investert i kviga for at hun skal få sin første kalv. Da er det viktig at hun også blir drektig igjen og går videre inn i andre laktasjon, i stedet for å bli utrangert. Førstekalvskyrne representerer ofte den beste genetikken i besetningen, og det er derfor ekstra viktig å ta vare på dem. I verste fall kan manglende

drektighet føre til behov for innkjøp av kyr for å opprettholde produksjonen med den risiko for smittsom sjukdom det måtte medføre. Det er derfor både et økonomisk og helsemessig poeng å sikre at de førstelaktasjonskyrne du ønsker å beholde, faktisk blir drektige.

Jurhelse

Utrangering på grunn av jurhelse skjer som oftest fordi kua har hatt en mastitt som ikke ble bra eller har kronisk høyt celletall. På grunn av smitterisiko er det viktig for den friske delen av besetningen at det ikke går for mange slike «fiaskokyr» rundt, spesielt hvis de er kronisk infiserte. Disse dyra bidrar også mye til høyt celletall i tankmjølka. Prinsipper for jurhel-

sekontroll er, som det alltid har vært: Rene og robuste dyr som melkes skånsomt. Videre er det viktig å overvåke og kontrollere de bakteriene med størst konsekvenser for jurhelsen. Mange gårder har mye å hente på å flytte fokus fra behandling til forebygging av mastitt. «Godt jur» er en strategi som handler om å fange opp og redusere forekomsten av de bakteriene som har størst konsekvenser for jurhelsen og melkekvaliteten. Godt jur er å bruke spenepøver, sinbehandling og utrangering i rett kombinasjon for besetningen. Ved å følge Godt jur-strategien forventes det færre mastittbehandlinger, lavere tankcelletall og færre utrangeringer på grunn av jurhelse.

Nyhet!

Pluss Mjølkekraft

- Tilskuddsfôr for ekstra energi
- Propylenglykol og glyserol
- Motvirker negativ energibalanse etter kalving

Mjølkekyr har høgt energibehov i perioden rundt kalving og i tidlig laktasjon. **Pluss Mjølkekraft** er et energirikt, flytende tilskuddsfôr utviklet for å støtte kua gjennom overgangsfasen og for å redusere perioden kua er i negativ energibalanse.

Pluss Mjølkekraft er tilgjengelig i 1000, 200 og 25 liters forpakninger.

Ta kontakt
med din lokale
fagkonsulent

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida

pluss

Felleskjøpet Agri: Tlf.: 72 50 50 50 www.felleskjopet.no/pluss
Felleskjøpet Rogaland Agder: Tlf.: 99 43 06 40. www.fkra.no

agrovisjon

Optimal innredning til storfe

LIGGEBÅS

2 delt vannmadrass

Utviklet for å gi optimale forhold for både bonde og ku.

Den 2 delte vannmadrassen har en avrundet form som lar kua "flyte på vannet", reduserer trykkpunkt og hårløse eller hovne haser, gir ekstra komfort når kua legger seg ned, er hygienisk og tørr.

- Egnet for alle typer fritthengende båsskiller

LIGGEBÅS

Fitbox

Å være i god form er viktig, også for kua. Fitbox er et fleksibelt båsskille laget av slanke glassfiber stenger, er vennligere for kua og bidrar til et lengre produktivt liv. Bonden som velger Fitbox, vil få bedre oversikt i fjøset og merke at dyrene får mer plass i båsen og bedre komfort.

FORFRONT / FANGFRONT

Fangfront

Highline-sikkerhetsforingsfront gjør mye mer enn bare å gi tilgang til grovfor. Fangfronten gir større bevegelsesfrihet for kua og sikrer fred og ro under foring.

Det er lagt stor vekt på dyr og menneskers sikkerhet, driftskomfort og effektivt arbeid.

- Mulighet for individuell tilpasning

Se mer på vår
Facebook side

spinder
Dealer

+47 900 45 775

Finnøyvegen 296

 www.gladq.no

DISRUPTIVE GENER FASES UT

Helle Røer
Veterinær og
prosjektleder for
kartleggingsprosjekt
Disruptive Gener,
Animalia
helle.roer@animalia.no

Fra og med 2029 vil det innføres sanksjoner mot storfeslakt som får påvist såkalte disruptive gener. Disse genvariantene kan ha alvorlige konsekvenser for dyrevelferd og påvirke kjøttindustriens omdømme negativt. Målet er å fase ut denne genetikken fra norsk storfehold.

Norge er kjøttproduksjon kjennetegnet som ansvarlig og etisk, og dyrevelferd er en sentral verdi. Forbrukere blir stadig mer opptatt av hvordan maten

produseres, og forventer at norsk kjøtt skal komme fra dyr som har hatt et godt liv. Derfor er det viktig at industrien ikke tar i bruk avlsmetoder som svekker norsk

kjøttbransjes omdømme. Det er viktig å være ansvarlige og kunnskapsrike aktører i en bransje der tillit er avgjørende. Sanksjoner mot dobbeltmuskulatur er tiltak

Charolais er blant rasene der det er funnet disruptive gener. Foto: Animalia

ment for å sikre at norsk landbruk fortsetter å være et kvalitetsstempel.

Hva er disruptive gener?

Disruptive gener er mutasjoner som fører til betydelig økning i muskelmasse hos storfe. Selv om dette kan gi produksjonsmessige fordeler som økt kjøttfylde, er det også knyttet til betydelige helse- og velferdsutfordringer. Halthet, kalvingsvansker og varmeintoleranse er eksempler på helseproblemer disse mutasjonene kan gi.

Mange av mutasjonene er relativt rasespesifikke, og opptrer kun i en rase. Andre mutasjoner finnes i flere raser, som et resultat av krysning mellom rasene, eller at rasene har felles opphav. I Norge er tre mutasjoner klassifisert som disruptive:

- C313Y – forekommer oftest i Piemontese
- Q204X – forekommer oftest i Charolais, men kan også forekomme i Limousin
- nt821 – forekommer oftest i Belgisk Blå, men kan også forekomme i Charolais, Limousin og Blonde d'Aquitaine

Et dyr kan ha en eller to kopier av mutasjonen. Begge gir synlige trekk for dobbeltmuskulatur, men dyr med to kopier har muskelfylde i mer ekstrem grad. Selv om dyr med en kopi av mutasjonen ikke nødvendigvis har dyrevelferdsutfordringer, kan bruken av disse mutasjonene kunne føre til uønsket videreføring av egenskapene.

Begrepet «dobbeltmuskulatur» forbindes ofte med kjøttferasen Belgisk Blå. I Norge er det foreløpig ikke registrert spesifikke dyre-

velferdsutfordringer knyttet til dobbeltmuskulatur, men bruken av denne genetikken forutsetter at det avles på disse egenskapene i andre land. Med andre ord, et storfehold som vil ha betydelige dyrevelferdsutfordringer på grunn av muskelfylden.

Hva må produsenter gjøre nå?

Når fristen for sanksjoner mot storfeslakt med disruptive gener nå nærmer seg oppfordres produsenter som fremdeles har dobbeltmuskulatur-genetikk i sine besetninger til å bruke perioden fram til 2029 på å fase ut de uønskede genvariantene i sine dyrehold. Det er mulig å bestille testing av egen besetning gjennom Storfekjøttkontrollen. Det kan også være aktuelt å rådføre seg med sine lokale veterinærer.

God fôring begynner med kunnskap

Med grovfôranalyser fra Eurofins får du kontroll på næringsinnholdet – og et godt grunnlag for smart fôrplanlegging og bedre økonomi.

- ✓ Mer melk
- ✓ Bedre kjøttkvalitet
- ✓ Mindre sykdom

Les mer og bestill dine analyser på
www.eurofins-agro.com

 eurofins

Agro

Testing for Life

Eurofins Agro Testing Norway AS

Møllebakken 50, 1538 Moss | 92 23 99 99 | grovfor@ftn.eurofins.com | eurofins-agro.com/no

PROTEINBOOSTING

VEIEN TIL HØYERE YTELSE OG BEDRE PROTEINUTNYTTELSE

Harald Volden
Teamleder iFMS
Fjøs-systemer og
professor II NMBU
volden@fjossystemer.no

Tilførsel av et proteinkonsentrat i starten av laktasjonen ser ut til å gi 150 til 250 kg melk ekstra de første 50 dagene i laktasjonen.

Protein er bygd opp av aminosyrer som har mange oppgaver i kroppen. De er byggesteiner for muskelproteiner (kjøtt) og melkeproteiner. Aminosyrene deles inn i essensielle

aminosyrer, de som kroppen må få tilført, mens ikke essensielle aminosyrer er de som vi kan lage selv. I drøvtyggerfôringen angis proteinverdien av fôrmidlene som AAT (Aminosyrer Absorbert i Tar-

men). Det unike med drøvtyggerne er at vommikrobene kan lage alle de essensielle aminosyrene, og dermed en svært viktig bidragsyter til AAT-forsyningen til dyret selv. Aminosyrene kan også

Forsøk viser at proteinboosting tidlig i laktasjonen øker melkeproduksjonen. Samtidig bedres proteinutnyttelsen og proteinandelen i fôrrasjonen kan reduseres hele laktasjonen sett under ett. Foto. Rasmus Lang-Ree

deles inn i såkalte ketogene og glukogene aminosyrer. De glukogene kan bli brukt som kilde for blodsukker (glukose).

Kua mobiliserer mer fett enn aminosyrer

I starten av laktasjonen er næringsbehovet større enn det som kan dekkes gjennom føropp-taket. Underskuddet må dekkes fra kroppsreservene. Energi i form av fett og protein som aminosyrer. Mobiliseringen av kroppsfett er både større og varer lenger enn mobiliseringen av aminosyrer. Det betyr en ubalanse, og derfor er det i starten av laktasjonen (dag 1-50) et relativt større behov for aminosyrer som må dekkes fra føret. I denne perioden er kua også i et stort glukoseunderskudd og dermed blir glukogene aminosyrer brukt til å danne blodsukker. Så mye som 30 prosent av AAT kan bli brukt som glukosekilde og dermed mindre aminosyrer til produksjon av melkeprotein.

Positivt med god aminosyretilførsel i starten av laktasjonen

Både norske og utenlandske studier har vist en positiv effekt av høy AAT-forsyning på melkeytelsen i starten av laktasjonen. Effekten er størst de første 40–50 dagene, og forteller oss at den største gevinsten oppnås ved en målrettet tilførsel i denne perioden. Tilførselen økes med 25–30 prosent og det med et protein-konsentrat. Aminosyresammensetningen i konsentratet må dekkes fra fra flere ulike proteinråvarer, og med de proteinblandingene som finnes på markedet i dag må det gis 1,5-2 kg per ku og dag for å oppnå tilstrekkelig effekt. Proteinkonsentratet skal ikke gis som et ekstra tilskudd, men byttes ut med det ordinære

Tabell: Effekt av ekstra tilførsel av AAT i starten av laktasjonen på føropp-tak, melkeytelse, vektendring og beta-hydroxybutyrat (BHB). Etter Westhoff med flere (2024). I rekker med grønne er det statistisk sikre forskjeller.

Variabel	Normal AAT	Høy AAT
Laktasjonsdag 0–21		
Tørrstoffopptak, kg/dag	20,5	20,7
Melk, kg/dag	38,0	44,7
EKM, kg/dag	45,2	53,6
Vektendring kg	-42	-46
BHB, mmol/l	0,60	0,90
Tilfeller med subklinisk ketose, %	3,0	14,5
Laktasjonsdag 22–42		
Tørrstoffopptak, kg/dag	25,1	25,6
Melk, kg/dag	49,3	54,1
EKM, kg/dag	53,1	58,0
Vektendring kg	-0,1	2,2
BHB, mmol/l	0,58	0,87

kraftføret i opptappingsfasen etter kalving. Siden AAT er den dyreste komponenten i kraftføret og siden effekten er tidsbegrenset, er det viktig med en målrettet tildeling til enkeltkyr. For ikke å legge beslag på en egen kraftførsilo er tildeling via en dispenser en aktuell løsning. I båsfjøs er det aktuelt med manuell tildeling én gang i døgnet.

Den positive effekten kan skyldes en glukoseeffekt

En av de sist publiserte artiklene på området er av Westhoff og medarbeidere (2024) i Journal of Dairy Science. I denne studien ble det gitt 25 prosent mer AAT de første 21 dagene av laktasjonen og effekten ble målt fram til laktasjonsdag 42. Tabell 1 viser et utdrag av resultatene. Høyere AAT-tilførsel viste en tydelig positiv effekt på melkeytelsen, men ingen effekt på føropp-taket eller vekt-tapet, enten det var målt de første 21 dagene eller fram til 42

dager ut i laktasjonen. Nivåene for beta-hydroxybutyrat (BHB), et mål på fettmobilisering, var høyere for de kyrne som fikk høy AAT-tilførsel, men nivåene var imidlertid lavere enn det som blir oppgitt som grenseverdien (>1,2 mmol/l) for subklinisk ketose. Tilfeller av subklinisk ketose var numerisk høyere for gruppen som fikk mer AAT, men forskjellene var ikke statistiske sikre. Det interessante med denne studien er at den positive effekten på melkeytelsen fortsetter selv etter at tilførselen av ekstra AAT ble avsluttet på dag 21.

Styrer mer av næringen mot juret

Konklusjonen er at ekstra AAT har styrt mer av næringen mot juret og dermed gitt en høyere ytelse og føreffektivitet. Ingen forskjell i vekt-tap og at BHB i gjennomsnitt ikke var >1,2 mmol/l tyder på at AAT også har vært brukt som glukosekilde. Vi må likevel være

« Proteinkonsentratet skal ikke gis som et ekstra tilskudd, men byttes ut med det ordinære kraftføret i opptappingsfasen etter kalving »

obs på de høyere BHB- verdiene, og derfor er det viktig å innføre rutiner for måling av BHB 3–10 dager etter kalving for å redusere risikoen for subklinisk ketose.

Mer AAT også i sinperioden

I forsøket ble det også gitt mer AAT (30 prosent) fra 28 dager før forventa kalving. Det resulterte i 3,7 kg mer melk per ku og dag i hele forsøksperioden, uten at det hadde negativ effekt for subklinisk ketose og mobilisering av kroppsreserver. For å oppnå tilstrekkelig med AAT må sinkyrne derfor få 1,0–1,5 kg per ku og dag med et proteinkonsentrat fra ca. 3–4 uker før kalving. Om det oppnås samme effekt med en kortere periode er uklart. Det er også uklart om det vil påvirke råmelkskvaliteten.

Økonomisk lønnsomt

Forskjellen i kraftfôrpris mellom en produksjonsblanding og et proteinkonsentrat er om lag 3 kr per kg. Det betyr en økt fôrkostnad på om lag 180 kr per ku for en 30-dagers periode. En sammenstilling av forsøk med proteinboosting viser en positiv effekt på 150–250 kg mer melk for en 50 dagers periode. Det vil derfor gi en god økonomisk gevinst. Gevinsten vil bli noe mindre hvis vi også legger til høyere fôrkostnader i sinperioden, men det kan gi en enda høyere og sikrere effekt på melkeytelsen. De forsøkene som er gjort så langt er avsluttet innen de første 40–50 dagene av laktasjonen. Mye tyder på at effekten varer lenger enn det, men det må undersøkes nærmere. Samtidig må vi huske på at det også har en

kostnadsside for kjøp og tilrettelegging av doseringsutstyr, enten det er som en kraftfôrlinje til melkerobot/kraftfôrstation eller som en egen dispenser. Men det er ikke i tvil om at for dem som ønsker høyere avdrått er proteinboosting en interessant fôringsstrategi. En litteraturstudie gjennomført av NorFor viser at høyere AAT-tilførsel i midt- og senlaktasjonen har liten effekt på melkeytelsen. En strategi med proteinboosting vil derfor, hele laktasjonen sett under ett, gi mulighet for høyere proteinutnyttelse (mindre nitrogen tap) og behov for en lavere andel med proteinfôrmidler i fôrrasjonen i resten av laktasjonen, og dermed et lavere behov for import av proteinråvarer.

Smått til nytte

STORFEKJØTTPRISENE STIGER I EUROPA

Økt ytelse pr. ku og avviklingsprogram i noen land for å redusere melkeproduksjonens miljøpåvirkning reduserer melkekuttallet og dermed også mengden storfekjøtt fra melkebrukene. Dette blir i Nötkött angitt som årsak til at prisene på storfekjøtt stiger. Snittet i EU var i uke 30 SEK 75,61 for ung okse. I Irland har oppgjørspriisen vært helt oppe i SEK 85, mens den i Sverige lå på SEK 68,05. Det pekes også på økt etterspørsel fra verdensmarkedet fordi velstanden i mange utviklingsland stiger og flere får råd til å kjøpe storfekjøtt.

Nötkött august 2025

123 LANDBRUK

Triangel
Redskapsdel
Universal
20%

Triangel
Traktordel

Tilbud: kr
1 996,-
+ mva

Kjettinger til alle
maskiner

123landbruk.no

+47 916 13 375

TORE OLSEN SALG AS

Songe Hydrauliske Topstag

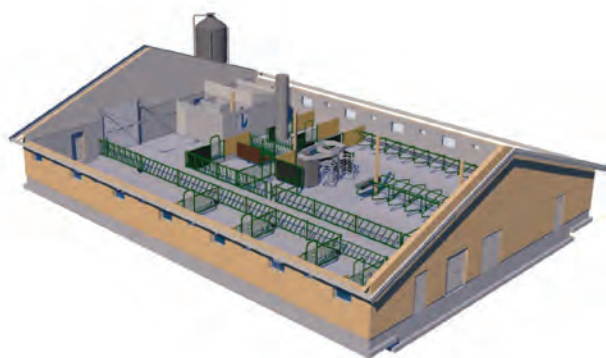
Tlf: 37 16 45 40

salg@songeproducts.com

SONGE

Nettofjøset

Et rimelig, ferdig prosjektert melkekufjøs for 150 til 300 tonn årlig produksjon.

- Skalerbart i tre størrelser, med eller uten ungdyrside
- Norskprodusert kvalitetsinnredning fra Reime
- Fremtidsrettet gjødselsystem
- Godt inneklime, naturlig ventilasjon, minimalt med ammoniakk
- Utvendig gjødsellager
- Klargjort for biogass-anlegg
- Valgfritt melkesystem
- Fokus på arbeidsmiljø, dyrevelferd og driftssikkerhet
- Valgfri mekaniseringsgrad
- Tilvalgs- og fravalgsmuligheter
- Muligheter for egeninnsats

Totalentreprise:

Vi tar oss av alt – fra prosjektering til nøkkelferdig bygg

Med BRIL får du ett kontaktpunkt og én kontraktspartner å forholde deg til – smidig, effektivt og økonomisk! Det gir deg større forutsigbarhet, en enklere byggeprosess og trygghet for sluttresultatet. Du skal bare tenke på hvordan du vil ha det – vi tar oss av resten.

Plussfjøset

Et Nettofjøs som i tillegg er

- tilpasset 50–100 melkekyr
- tilpasset store raser, som Holstein
- tilpasset dine behov

post@brilandbruksbygg.no
+47 69 80 88 20
brilandbruksbygg.no

BRIL
BRI LANDBRUKSBYGG

Besøk oss i dag!

nettbutikk.alltech.com

Sterkere kalver starter med **Blueprint**

Med Blueprint Melkeerstatning får du mer enn næring til kalven.

Den unike kombinasjonen av myse fra Tine, organiske mikromineraler og ACTIGEN sikrer rask og stabil tilvekst, bedre immunforsvar og redusert risiko for diaré.

Gi kalven et godt utgangspunkt fra dag én – fordi robuste kalver i dag gir solide resultater i morgen.

Blueprint Melk vil bidra til:

Økt tilvekst

Redusert risiko for diaré

Bedre immunforsvar

Forbedret føreffektivitet

TID FOR KALV — TID FOR Å LYKKAST

Vi er inne i høgsesongen for kalving og her er litt tips/råd om sjølv kalvinga, nemleg å få kalven levande og sprek ut, og å gi han ein god oppvekst med god vektauke og fråvær av sjukdom.

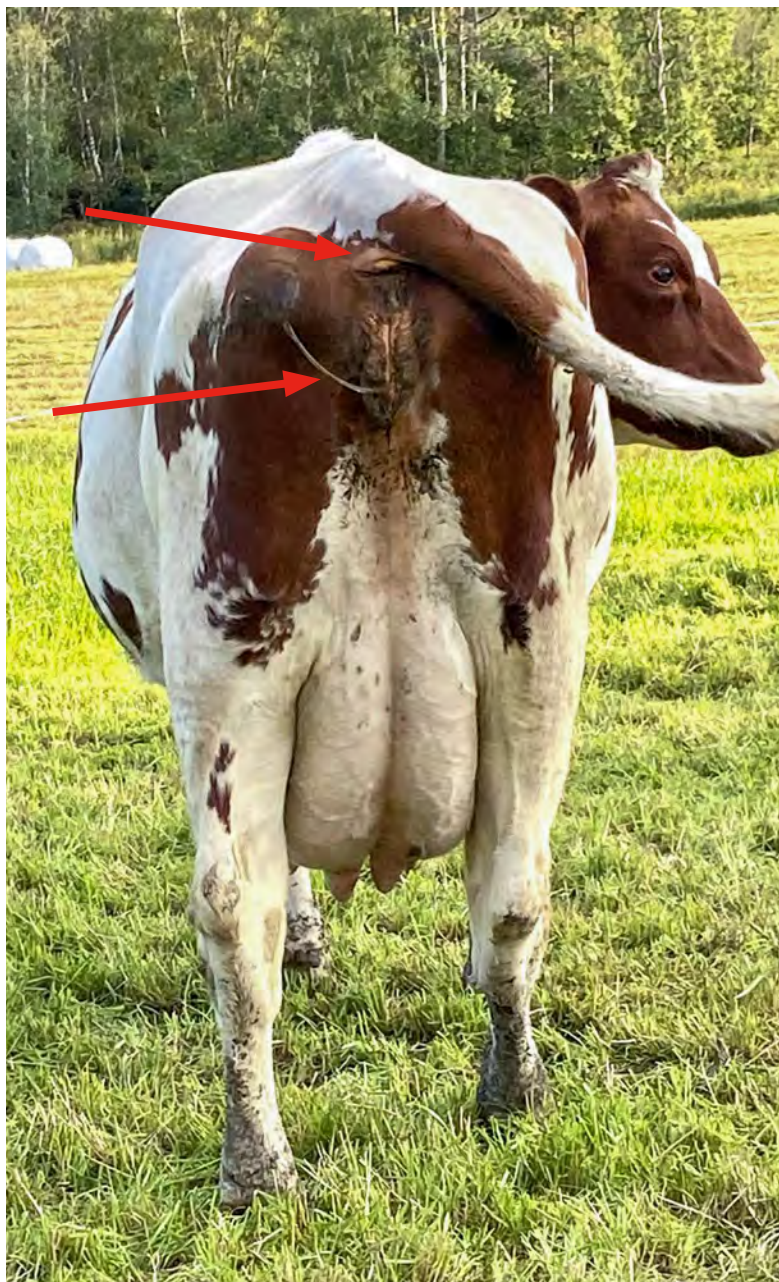
Det kan høyrast litt fantas-tisk ut for enkelte, men absolutt mogleg å få til om ein bruker tida på kalven der det er mest nødvendig. Og til slutt: Litt dødsstatistikk. Ligg du godt eller dårleg an?

Teikn på nær kommande kalving

- Drektigheitslengd 278 dagar i snitt NRF. Obs! Fjøsloggen viser 280 dagar
- Temperatur, årstid, kjønn, tvilling, farrase, laktasjonsnr, kviger ca. 2 dagar kortare
- Jurfylling av råmjolk: 7-14 dagar
- Større fødselsåpning: 1-4 dagar
- Slappe sener rundt halen: 12-24 timar
- Temperatur ned 0,5-1°C, men temperatur mellom kyr kan au variere
- Slim kjønnsopning: 1 dag og litt meir før, "propp" nær kalving
- Kalvingssena heilt slappe rundt halen: 12-24 timar
- Høg hale: ca. 4 timar
- Matlyst mindre siste dag og "gøymer" seg
- Spente, fylte "fluffy" spenar nær kalving og eventuelt lekkasje

Når flytte ku/kvige?

Generelt bør ein flytte ku/kvige før kalvinga har starta. Har opningsstadiet av kalvinga allereie begynt så er det betre å la kua/kviga vera der ho er og vente til vasskalven,

Ku som kalva ca. 3 timar etter biletet var teke. Legg merke til tjukt slim, fylte og "fluffy" spenar og nedslept kalvingssene.

Randi Therese Garmo
Spesialrådgiver/
veterinær Tine
Randi.Therese.Garmo@tine.no
Tekst og foto

Tabell 1. Nokre normale tidsrammer for indikatorar på at alt er i orden med kalven.

Indikator	Minutt etter kalving
Løfter på hovudet	3
Kjem seg i brystleie*	5
Forsøker å stå	20
Reiser seg utan hjelp	60-90

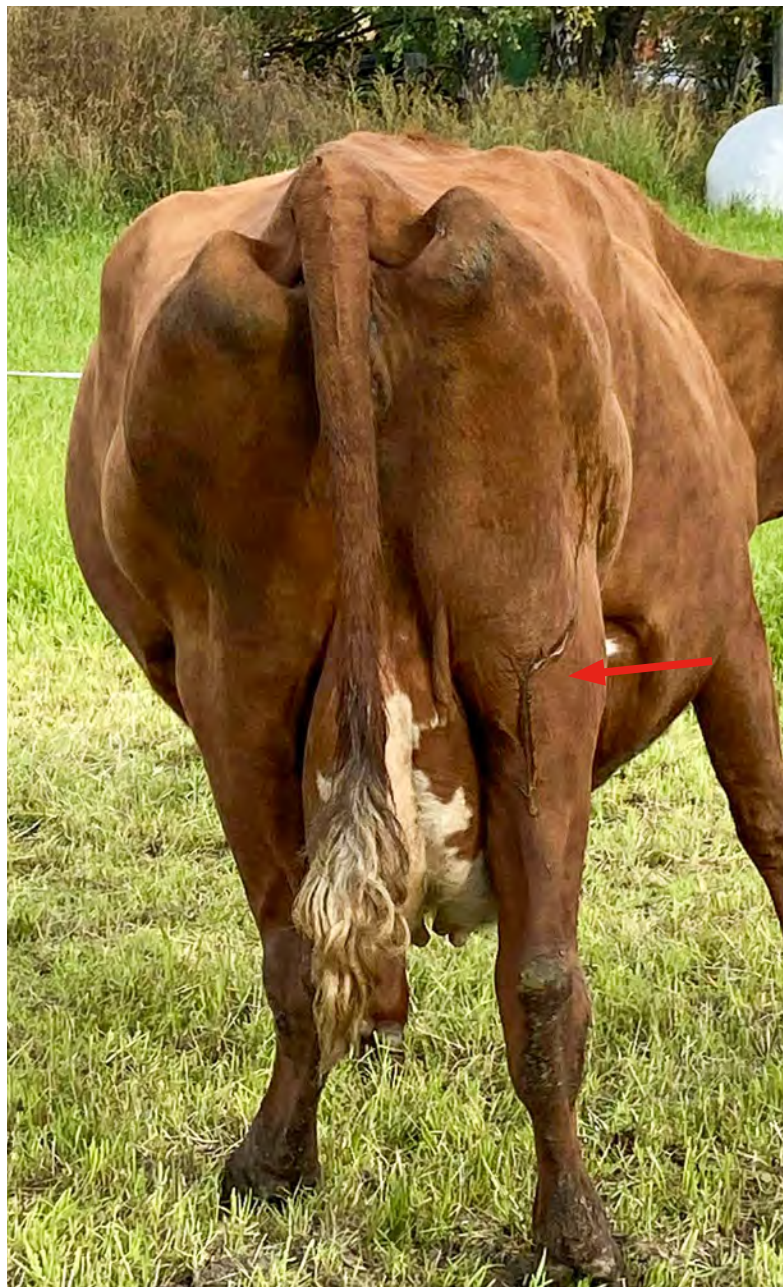
*ligg på brystet med beina innunder seg

« kalvinga kan stoppe heilt opp om ein flytter mordyret under oppblokkinga »

“den blå ballongen”, har kome eller ein ser i klauver i fødselsvegen før ein flytter ho. Dette på grunn av at kalvinga kan stoppe heilt opp om ein flytter mordyret under oppblokkinga. Særleg kvi-ger kan bli stressa og kalvinga stoppar opp og dermed er det auka sjanse for dødfødsel.

Når skal ein hjelpe kua under kalvinga?

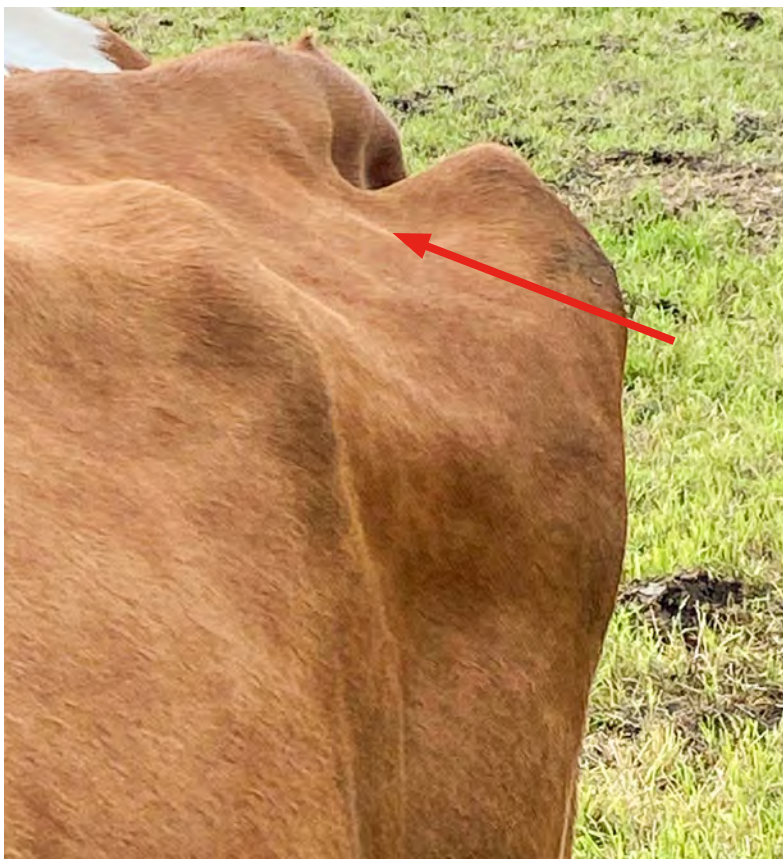
Når kua har drive på i 1 time med utdriving av kalven, altså at vasskalven har kome. “Two hooves two hours « fortel oss att når kua har drive på i to timar og ein ser berre i to klauver, så er det på tide å hjelpe til for å unngå dødfødsel. Å begynne å dra i kalven tidleg i utdrivingsfasen kan skape meir kalvingsproblem. Ein må ha noko is i magen, men det er au greitt å vite når kua sette i gang. God overvåkning av kalvinga må seiast å vera smart!

Noko «tynn ku» som kalva ca. 12 timar etter fotografering. Ikkje så fylt jur og spenar, men heilt nedslept kalvingssene. Pil syner tjukt slim.

Tabell 2. Delindikator kalv og kalvehelse < 180 dagar. Indikatorbidrag er avvik i di besetning mot resten av landet og måles i standardavvik.

Beskrivelse	Verdi
Antall kasta/aborterte kalver	0
Antall dødfødte kalver	3
Antall døde kalver (kreperte/selvdøde)	10
Antall avliva kalver	0
Antall behandlingar kalv	40
Indikator-bidrag kasta/aborterte og dødfødte kalver	0,3
Indikator-bidrag døde og avliva kalver	-3,0
Indikator-bidrag behandla kalver	-3,0

Same ku som på bildet på forrige side. Syner heilt nedsleppt kalvingssene.

Kva er normal oppførsel hjå den nyfødte kalven?

Kalven bør løfte på hovudet innan 3 minutt, komme seg opp i brystleie på 5 minutt og prøve å reise seg på 20 minutt og reise seg spontant på 1 time (sjå tabell 1).

Råmjølk fort som mogleg!

Så kjem ein ikkje unna råmjølks-maset denne gongen heller. Generelt gjeld det å få i kalven råmjølk så raskt som mogleg etter fødsel og i alle fall innan 2 timar. Om du har tilfelle av navleinfeksjon og leddinfeksjon i besetninga di, så er det dessverre teikn på for lite råmjølk eller for dårleg kvalitet attåt miljøfaktorar elles. Har du problem med sjukdom på kalvane, så fokuser på råmjølk og spraying av navlestreng like etter kalving og miljøet elles. Viser til artikkel

Buskap 1/2024 «Den livsviktige råmjølka» for meir detaljar om råmjølk (sjå buskap.no).

Klikk gjerne inn på Tine sin kalve-brosjyre au. Vi anbefaler mjølkeforing på minst 8 liter/dag: medlem.tine.no/fag-og-forskning/ny-digital-brosjyre-godt-kalve-oppdret.

Når dør kalven?

Frå utlandet er det rapportert om at i dei aller fleste tilfelle lever kalven når kalvinga startar og 75 prosent av kalvane som dør raskt gjer det innan 1 time etter kalving. Det er kalven som startar kalvinga ved at det blir skilt ut kortisol i hjernen til kalven som kjem over i blodet til kua og dermed startar fødselen. Ved fødselshjelp er det 2,5 gongar meir sannsynleg med

sjukdom hjå kalven dei første 45 dagane av livet. Stress for mor-dyret gjer au at kalvinga tek lengre tid og med fare for oksygenmangel og svakfødt kalv med dårleg sugevne. Stress og kalving i fellesareal og manglande tilsyn er hovudårsakene til dødfødsel.

Som sagt, mykje av tapet på kalv er innan 1 levedøgn, deretter kan ein legge til tapet på inntil ca. 1 månaders levetid, sjå figur 1. Og til slutt tapet mellom 1 månad og 180 dagar som er definisjonen på kalveperioden. Kva ligg tapet på i di besetning og når mistar du kalvane? Mykje av tapet innan 1 månads alder er tidleg sjukdom som navleinfeksjon og/eller leddinfeksjon og eventuelt diaré. Luftvegsinfeksjon kjem ofte seinare og ikkje sjeldan har det vore ei historie med diaré på kalven tidlegare før luftvegsinfeksjon. Dei besetningane som ser ut til å tape mest kalv, har ofte tap på eldre kalvar, slik rundt 2-5 månaders alder, ofte med gjentakande behandling mot luftvegsinfeksjon.

Oversikt eige kalvetap

Det raskaste er nok å gå inn på Dyrevelferdsindikatoren og del-indikator kalv og sjå kor mykje du mistar i løpet av året fordelt på abort/kasta, dødfødde, krepert/sjølvdau, avliva og behandlingar, sjå tabell 2. På landsbasis så har vi mange besetningar utan kalvetap, eller lågt tap, og ein del del som ligg på 8-10 prosent. Ligg du på 20-30 prosent i tap så har du eit alvorleg problem i besetninga

« Stress og kalving i fellesareal og manglande tilsyn er hovudårsakene til dødfødsel »

di, og må gjera tiltak! Så høgt kalvetap går både på dyrevelferd og gjev svekka omdømme for næringa, samt dårleg økonomi. Til slutt, høgt kalvetap gjev auka risiko for smittsam sjukdom ved innkjøp av livdyr på grunn av for lite påsett i besetninga!

Håp om mindre kalvetap

Men det kan vera ljøs i ende av tunnelen. På landsbasis har delindikator kalv i Dyrevelferdsindikatoren faktisk snudd og blitt mindre negativ. Det kan bety mindre kalvetap og sjukdom hos kalv så la oss håpe at trenden fortsett gjennom vinteren som jo er den låkaste perioden på året for kalvane. Så ser ein au i figur 1 variasjon i tap mellom fylke og her kan det vera noko å strekke seg etter.

Figur 1. Frå Kukontrollen 2024: Oversikt over tidleg kalvedød (dødfødsel og kreperte innan ca. 1 månads alder fordelt på kjønn og fylke). Kvigekalvar (øvre del) og oksekalvar (nedre del).

Smått til nytte

RÅMELKA FORTYNNES VED SEN MELKING

En ting er at kalvens evne til å ta opp antistoffene i råmelka avtar med tiden fra fødsel. En annen faktor er at råmelka fortynnes dess flere timer det går fra kalving til melking. En undersøkelse fra Cornell University i USA konkluderte med at melking innen 0-3 timer ga optimal antistoff-kvalitet. Etter ni timer var kvaliteten markant lavere og særlig på grunn av fortytning. Selv om konsentrasjonen av IgG (antistoff) falt, var mengden antistoff i første utmelking uendret.

Kvæg 8/2025

Enger Agri Service AS
Trejon – maskiner for et effektivt landbruk

Et smart valg for deg som vil ha maskiner som varer.

eas.as

975 02 053

Bjørnstadveien 21 - 1866 Båstad

Fleckvieh, kombinasjonsrasen som gir melk og kjøtt i samme strå.

Se tilgjengelige okser i Geno's nettbutikk.

Vi tilbyr topp genetikk fra verdenskjente Spermex og Genetic Austria.

Både avkomstgranskede og ungokser tilgjengelig.

Rase nr. 1 i kombinert melk og storfekjøttproduksjon.

En robust og solid kombinasjonsrase som også utmerker seg med:

- Høy melkeytelse og god holdbarhet.
- Topp jurhelse og utmerket jureksteriør.
- God fruktbarhet.
- Gode bein og klauver.
- Høy tilvekst og gode slakteresultat.
- Høyt grovfôropptak, utmerkede beitedyr på både inn og utmark.
- Fôringskalv fra 50% avregnes som kjøttfokalv hos slakteriene.
- Passer også godt til økologisk produksjon.
- Tillitsfulle og rolige dyr.

Tall fra ku-kontrollen i Tyskland viser en snittytelse på 8500+ kg melk med 4,2% fett og 3,5% protein for 2024.

Alltid der
for deg

DRØV - kraftfôr til melkeku

DRØV-sortimentet er satt sammen med fokus på fôrutnyttelse, ytelse, dyrehelse, fruktbarhet og økonomi.

- Levende gjær i utvalgte blandinger
- Mineralkilder med god tilgjengelighet for dyra
- Utvalgte råvarer for en velfungerende vom
- Et utvalg av blandinger tilpasset ulike grovfôrkvaliteter og ytelsesnivåer

Ta kontakt med din nærmeste Norgesfôrbedrift for mer informasjon, eller hjelp til å finne riktig kraftfôr til din produksjon.

Våre medlemsbedrifter:

Hundseth Mølle	Namdalseid	74 22 71 70	Ringerikes Kornsilø	Hønefoss	32 18 10 00
Hurum Mølle	Klokkarstua	32 79 80 06	Røv Mølle	Vindøla	71 65 86 60
Mysen Kornsilø Og Mølle	Mysen	69 84 63 30	Strand Unikorn	Moelv	62 35 15 00
Orkla Kornsilø Og Mølle	Fannrem	72 48 75 50	Vestfoldmøllene	Andebu	47 79 00 00
Ottadalen Mølle	Lom	61 21 18 20	Vinstra Bruk	Vinstra	61 29 01 20

ALLE PILER PEKER OPPOVER

Nytt fjøs og spisset avlsstrategi kombinert med dyktige og dedikerte ansatte har gitt kraftig oppgang i ytelsen og avlsverdiene bærer bud om at oppgangen fortsetter.

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

Allerede på avstand utmerker fasaden på det nye fjøset på Ugland gård i Grimstad seg. Innenfor veggene er dette et fjøs der det ikke er spart på noe for å skape god trivsel for både folk og dyr. Det 3 000 kvadratmeter store fjøset som ble tatt i bruk i mai 2023, har 90 liggebåser til ku og plass til kalv, ungdyr og framføring av alle oksekalvene. Alle ungdyra har liggebåser. På teknikk-siden er det roboter som melker, skrapper møkk og fører og i kjelleren er det bobleanlegg (slurry-anlegg). Eierne av Ugland gård, skipsreder Knut Nikolai Tønnevoll Ugland, har nok bedre inntjening i rederiet enn

i gårdsdrifta, men valgte å investere 35 millioner kroner i et hypermoderne fjøs til erstatning for det gamle båsfjøset, slik at melke-

produksjonen kan fortsette. Men som alle vet hjelper det lite med et fint fjøs hvis det ikke er dyktige folk som kan drifte det.

Nyfjøset på Ugland gård med en flott fasade ut mot veien. Til venstre et oversiktsbilde. Foto: Privat

Ugland gård i Grimstad i Agder

- Knut Nikolai Tønnevoll Ugland (eier)
- Marit Stensland (fjøsmeister/gartner) og Torkild Sætra Hartvigsen (gårdsbestyrer/eiendomsforvalter)
- Øvrige ansatte: 3,5 årsverk
- Ca. 700 dekar eid og leid (80 dekar til mais – resten gras)
- Grunnkvote på 675 000 liter
- Ca. 80 årskyr
- Avdrått på 10 500 kg EKM
- Framføring alle oksekalver

Aktuelle for å se resultater av ny avlsstrategi

Ventet 10 år på muligheten

Marit Stensland var avløser i fjøset på Ugland, og forteller hun gikk i ti år og ventet på at det skulle åpne seg muligheter for at det kunne bli en heltidsjobb. Derfor var hun ikke sen å be da hun kunne få ansvaret for fjøset i overgangen fra gammelt til nytt fjøs. Nå er hun fjøsmeister og gartner, mens Torkild Sætra Hartvigen er gårdsbestyrer og altmuligmann. De er et radarpar som utstråler interesse og entusiasme for å skape resultatet. Marit forteller at eieren Knut Nikolai er veldig interessert i drifta og slår gjerne av en prat når vi treffes ute på gården eller i lunsjpausene nede på rederiet for å følge opp hvordan det går.

Nytt fjøs ga muligheter i avlen

Avlsrådgiver Gro Knutsen har fulgt besetningen på Ugland gård i mange år, men hun sier det var først da dyra kom over i nyfjøset at de nye avlsteknologiene kunne tas i bruk for fullt. I båsfjøset var det viktigste å få dyra drektige. Innflyttingen ga startskuddet for systematisk GS-testing av alle kvigekalver og bruk av kjønnsseparert sæd. Nå brukes det REDX på ca. 35 prosent av de beste hunndyra. Marit forteller at

Gårdsbestyrer Torkild Sætra Hartvigsen, lærling Wiktoria Hulak og Marit Stensland brenner for å gjøre en god jobb og skape resultater.

første runde med REDX ikke falt helt heldig ut. Da det kom feil kjønn på to av de tre første kalvene, innrømmer hun at hun ble litt skeptisk.

Årlig behov for 35–40 kviger

Utrangeringsprosenten ligger på 30 (38 på landsplan) og kyrne har i snitt 3,1 laktasjoner ved utrangering. Gro beregner et behov for 35–40 kviger årlig og at resten kan være okser. Inseminasjonsplanen er derfor ca. 35 prosent REDX, noe konvensjonell NRF-sæd på de dyra som løper om mer enn to ganger og Y-sæd av kjøttfe på resten. Det vil si Marit har litt

omtanke for Genos behov for rekruttering av seminokser og legger inn konvensjonell NRF-sæd på noen gode hunndyr som kan gi et seminokseemne. Når det gjelder kjøttferaser forteller Marit at de har prøvd seg fram med litt forskjellig. Angus blir brukt på kvigene og ellers har de prøvd Blonde d'agui-taine, Limousin og Charolais.

- Vi prøver ut litt ulike raser og så får resultatene avgjøre hva vi satser på, sier Marit.

Selv om det ennå er det for tidlig å konkludere, forteller Marit at det

Åpen og lyst med luftfylte gardiner på langveggene. Kjeller med slurry-anlegg som pumper luft inn i gjødsla to ganger i døgnet. Det reduserer risiko for gjødelgassforfittning og gir effektiv spredning siden gjødsla er homogen uten skorpedannelser.

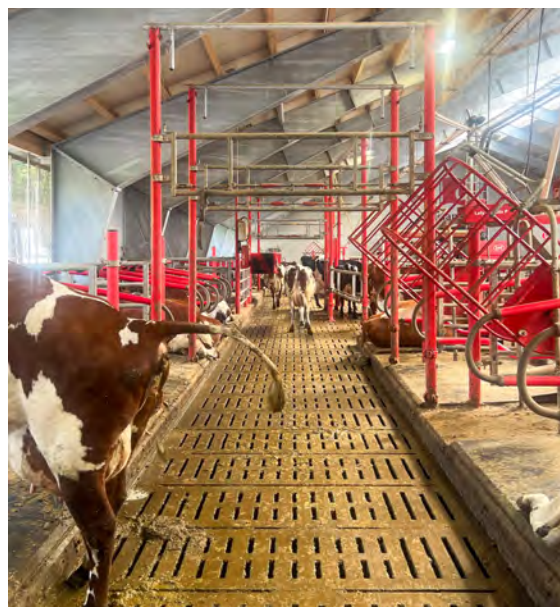
Kalveavdseling med enkeltbokser (ikke med på bildet), småbinge med melkeautomat og stor tallebinge for avvente kalver.

Kalvingsbinge og fleksibel velferdsavdeling.

Alle ungdyr har tilgang til liggebås.

Heisbare grunder gir stor fleksibilitet i utnyttningen av arealet.

kan virke som Blonde gir litt lettere kalvinger, mens Charolais oppnår veldig god slakteklasse.

Avlsverdiene øker

De 23 kvigekalvene som er født i år har i snitt 26 i avlsverdi, mens landssnittet er 18. Indeksen for kg melk ligger på 111,7 mot landsnitt på 106. Dette forteller at en spisset avlsstrategi raskt gir resultatet, og Marit synes det gir inspirasjon til å få til enda mer. Hun avslører at målet for avdråtten er å komme inn på den årlige høystytendelista i Buskap. Bare siden

nyfjøsset ble tatt i bruk i mai 2023 har avdråtten økt med 2 000 kg EKM. Fra august i fjor har avdråtten til førstekalvskyrne økt med 1 000 kg. De har levert en oksekalv til Geno som dessverre ble slaktet i august på grunn av lavere avlsverdi enn sine halvsøsken. Dagen Buskap er på besøk hadde de sendt inn prøve på en ny kandidat og Marit venter i spenning på hvordan det går.

Robot-fôring

Vector står for utfôringen, og etter noen innkjøringsproblemer med

bytte av diverse deler, har det fungert bra. Roboten blander rundballer fra ulike slåtter med mais, litt Solid normal kraftfôr (ca. 10 prosent av miksen) og vitaminer/mineraler. Den lager tre blandinger; til sinkyrne, oksene og melkekua. Når kvigene er inne lages det også egen miks til dem. Roboten sjekker hver time om det er behov for etterfylling av fôr. Fôrkjøkkenet der roboten henter fôret fylles opp daglig om sommeren for å hindre varmgang, men ellers i året kan det fylles opp slik at det holder to-tre dager.

- Jeg ville ikke vært den Vectoren foruten, slår Marit fast. – Vi ser det med en gang at melka dette hvis det er problemer med roboten.

8 til 9 liter pr. kalv i døgnet

Kalvene står i enkeltboks i råmelksperioden. Deretter kommer de over i en bing med automatfôring med pulvermelk. Der blir de til de er avvent ved 40 dager og kan overføres til en større tallebinge (se bilde). I melkeperioden kan kalvene få 2,5 liter hver 2. eller 3. time og i snitt går det 8 til 9 liter pr. kalv i døgnet. Marit forteller at de har gått over til å føre med Alltech melkepulver etter råmelksperioden og synes det fungerer bedre enn en periode med søt-melk før overgang til pulver. Kalvene har fri tilgang til kalvekraftfôr ved automaten pluss grovfôr og vitaminer/mineraler, og Marit synes kalvene takler avvenningen fra melk uten å få noen dropp i tilveksten.

Gått over til 4 slårter

Etter innkjøring av nytt fjøs og løft på avlen er det nå fôret sin tur. Torkil forteller at de i år for første gang tok fire slårter. Førsteslåtten ble tatt allerede 18. mai. Fôr-analysene viser fôrenhetskonsentrasjoner på 0,93 til 0,97. Men Torkild sier det er en utfordring å

få til et fireslåtssystem, da de ansatte også skal ha ferie. For å få ei mer holdbar eng har de gått mer over til mer raigras og har nå skifter med kun flerårig raigras. Enga snus hvert 5.–6. år og Torkild sverger til plogen.

- Da får du gjort det ordentlig og sitter ikke og rister når du kjører slåmaskina eller riva!

Maisen ensileres i rundballer i likhet med alt graset. Med «høyoktan» gras og mais og en besetning som stadig blir bedre på melk ser Marit og Torkil med spenning fram til innefôringsseasonen.

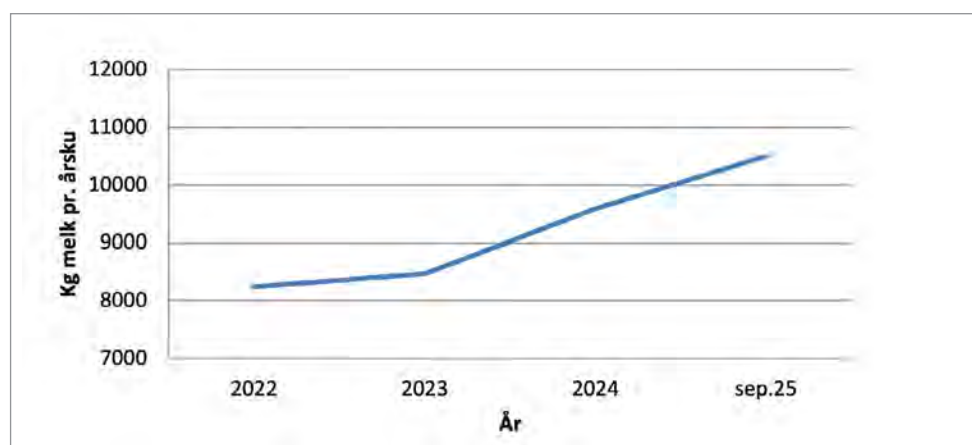
Melkeytelse, jur og bein er prioriterte egenskaper ved valg av okse. Noen er oppe på 55–60 liter i dagsytelse og det er Gro Knutsen og Marit Stensland enige om er toppidrettsutøvere som alt må legges til rette for.

MYE Å TJENE PÅ KRYSNINGS-KALVER

Avlsrådgiver Gro Knutsen sier bruk av kjøttfesæd i en melkebesetning vil gi en gevinst på 5–6 000 pr. krysningskalv. På Ugland gård kan en regne med ca. 50 oksekalver i året og da er det 250 000 kr å tjene på bruk av kjøttfesæd på dyra det ikke skal rekrutteres etter. I tillegg kommer gevinsten i form av økt avlsverdi på melkekyrner når det brukes REDX på de genetisk beste dyra.

Besetninger som selger oksekalvene vil oppnå en merpris på 1500–1600 kroner for en krysningskalv sammenlignet med en ren NRF-kalv.

Figur. Utvikling i avdrått 2022 til nå.

- Okser med gode marmorerings- og produksjons-egenskaper

- TYR har Y-semin på lager

- Y-semin for bedre økonomisk resultat

TRYM
AV GRANI
74128
Egenmarmorering
4,25%

- Bruk Y-semin på dyr det ikke skal rekrutteres etter

DYRSKU'N HOLDER KOKEN

Selv om værgudene ikke spilte på lag med arrangørene hindret det ikke Norges største landbruksmesse å forvare posisjonen sin. 79 000 lot seg ikke skremme av Yr og besøkte årets Dyrsku'n i Seljord.

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

Dyrsku'n er ikke bare ei landbruksmesse, men også ei matmesse med bred presentasjon av lokalmat i alle varianter. Blåtunge må ta skylden for at det er mindre dyr å se, men Geno hadde med NRF-okse på standen og en Telemark-sokse som demonstrerte sæduttak. Trafikken på Geno-standen var god helt fra start med storfebønder, interesserte ungdommer og nysgjerrige folk uten noen tilknytning til næringa. Genos herretruser med påskriften «Den eneste

Elever fra Høydalsmo ungdomsskule hadde i skoleoppgave å skrive om storfe, høns og gris fra Dyrsku'n og benyttet anledningen til å intervjuer Geno-veterinær Anne Hege Hunskaar Tajet.

Demonstrasjon av sæduttak i Husdyrhallen trekker alltid mange skuelystne og Telemarksoksen leverte varene.

gårdsoksen du trenger» var vinner blant salgsartiklene.

Kvigeauksjon med svært gode priser

Tre kviger ferdige med sin embryo-produksjon ble auksjonert bort på Dyrsku'n. Auksjonarius Håkon Marius Kvæken vet å skape stemning og budene satt etter hvert løst. Bud ble gitt både av tilstedeværende og andre som var med over telefon. To av kvigene gikk for 46 000 kroner og den tredje fore 42 000 og det må karakteriseres som et svært godt resultat. Tyr auksjonerte bort Angus-oksen

74129 Terra Red Six av Haukabø og vinnerbudet på 80 000 kroner kom fra Rogaland.

Digital vandreutstilling

På grunn av sjukdomssituasjonen var det heller ikke i år mulig å arrangere en tradisjonell ku-utstilling. I stedet ble det gjennomført en digital vandreutstilling, der kyrne ble bedømt i hjemme-fjøset. Det ble kåret beste ku for hele åtte klasser (se tabell). Holstein, Jersey og Brown Swiss ble bedømt i felles klasse. Timpelen Ku fikk både prisen for beste NRF-ku og Seljordprisen (se bilde).

Landbruks- og matminister Nils Kristen Sandtrøen avla Geno-standen et besøk og ble informert av styremedlem Anne Margrethe Soleim Stormo, Geno-veterinær Anne Hege Hunskaar Tajet og nestleder i Geno-styret Elisabeth Gjems.

Auksjonarius Håkon Maris Kvæken i kjent stil. Tre kviger som har produsert embryo og en Angus seminokse gikk under hammeren for et stort publikum.

99 Edlin fra Timpelen Ku kåret til beste NRF-ku og gikk senere helt til topps og fikk Seljordprisen. I omtalen beskrives ei sterk og solid ku. Ekstrem djupn. Sterk overlinje. Står svært godt på beina. Stort jur med solide fester. Sterkt midtband og svært god spene plassering. Inga Skretting Timpelen mottar prisen for beste NRF-ku fra nestleder i Geno-styret Elisabeth Gjems.

Siviløkonom Anders Nordstad og samfunnsøkonom Ivar Pettersen møttes til debatt om matvareprisene ledet av politisk redaktør i Nationen Anne Ekornholmen. De var uenige om hvordan prisdannelsen på matvarer skjer, og det var egentlig ikke mye de to debattantene kunne enes om. At maten er dyrere i Norge enn våre naboland er et faktum, men samtidig bruker vi en mindre del av budsjettet vårt til mat enn noen gang tidligere. Ivar Pettersen mente matvareprisene i Norge er høye for de med dårligst råd og at tiltak må settes inn mot de gruppene. Han avviste et tiltak som redusert matmoms fordi det er lite treffsikkert. Anders Nordstad på sin side mener at matkjedene setter de prisene de mener kjøpekraften i Norge kan tåle og at den store avkastningen på egenkapitalen i Norgesgruppen viser at prisene er for høye. En sak både Nordstad og Pettersen var enige om: Prisforskjellene mellom Norge og utlandet på matvarer er nå såpass små at tollnedsettelse vil ha liten effekt på prisene, men ha andre uheldige konsekvenser.

Resultater fra vandrestillingen.

Pris	Ku	Eier
Beste NRF-ku/Seljordprisen	99 Edlin	Timpelen Ku
Beste andre melkeraser	2411 Linn (Jersey)	Kim Erik Ellingsen
Beste Østlandsk Rødkolle	366 Gunda	Gunhild og Bengt Dangstorp
Beste Dølafe	108 Margareta	Lea Hoch
Beste Sidet Trønder – og Nordlandsfe	1487 Johanne	Hans Gubhage
Beste Vestlandsk Raudkolle	50 Sylva	Knut Thunheim
Beste Vestlandsk Fjordfe	304 Friga	Erika Lystedt og Bjørn Nylander
Beste Telemarksku	250 Nykkje	Buskerud vgs.

ABSORPSJONSSPEKTERANALYSER AV MELK

MELKAS UBRUKTE GULLGRUVE

Analysen som blir gjort for å bestemme innholdet av fett og protein i melka inneholder data som kan brukes til å forbedre kuhelse, fôreffektivitet og bærekraft.

Gareth Frank Difford
Postdoktor NMBU
gareth.difford@nmbu.no

Oversatt av
Karoline Bakke
Avlsforsker i Geno
karoline.bakke@geno.no

Hundretusenvís av melkeprøver fra mer enn 90 prosent av kuene i Norge sendes rutinemessig til Tine for analyse. En av analysene sender infrarødt lys gjennom melka, og skaper et «fingeravtrykk» av spekterdata. Disse dataene brukes vanligvis til å bestemme melkas innhold av fett og protein, en prosess som er kjent for de fleste bønder. Men det du kanskje ikke vet, er at disse «fingeravtrykkene» inneholder langt mer verdifull informasjon som kan revolusjonere hvordan vi tilnærmer oss melkeproduksjon i Norge.

Dyplæringens globale innflytelse på melkeproduksjon

Forskerne verden over utnytter nå kraften i dyplæring (maskinlæring) for å predikere ulike egenskaper og problemer hos melkekua. For eksempel har forskere i Skottland brukt over 22 milliarder datapunkter fra melkas mellominfrarøde (MIR) spekter til å forutsi bovin tuberkulose (bTB) hos storfe, i tillegg til å identifisere drektighetsstatusen til kua. Dette gjennombruddet gir bønder tidlige varsler om sykdommer som bTB, og antyder at genetisk resistens mot slike sykdommer snart kan bli en del av avlsmålene.

Kanskje kan vi i framtida gjøre storskala spekteranalyser som brukes til å gjøre målrettede forbedringer i besetningens fôrforbruk og økonomi. Foto: KI-generert

I Canada pågår det lignende forskning for å predikere metanutslipp fra melkeku ved hjelp av melkas infrarøde spekter. Selv om det fortsatt debatteres rundt nøyaktigheten av prediksjonene, er potensialet for å rutinemessig, billig og nøyaktig kunne forutsi metanutslipp og fôreffektivitet hos melkekua stort. Forestill deg

at vi kunne måle disse egenskapene i storskala, slik at vi kan gjøre målrettede forbedringer i besetningens fôrforbruk og økonomi.

Kan disse gjennombruddene være nøkkelen til en enda mer bærekraftig og effektiv melkeproduksjon i Norge?

Stolt historie med spekteranalyser i Norge

De siste årene har flere PhD-prosjekter hatt fokus på egenskaper som er viktige for dagens melkeproduksjon ved å benytte melkas spekterdata. For eksempel:

- Dagnachew med flere (2013) undersøkte genetisk og miljømessig informasjon i spekterdata fra geitemelk, og utviklet en «direkte prediksjonsmetode» for å beregne avlsverdier for egenskaper som protein-, fett- og laktoseinnhold i melk.
- Belay med flere (2017) verifiserte metoder for å utforske melkas MIR-spekter, og predikerte avlsverdier og fenotyper. Et viktig resultat var utviklingen av kalibreringsmodeller for blod beta-hydroksybuturat (BHB), som en indikatoregenskap for ketose. Med disse modellene kunne de identifisere individer som var behandlet for ketose basert på kliniske registreringer.
- Wallèn med flere (2017) vurderte potensialet til MIR-spekter data til å kunne forutsi fôropptak hos melkekua, og dermed utviklet hun bruken av MIR-spekter data videre.

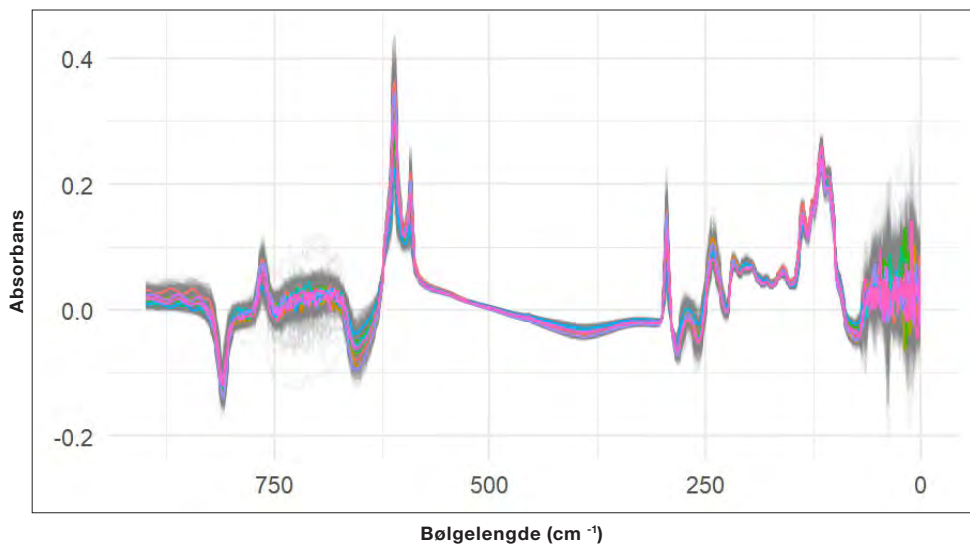
Etter 2017 bremsset forskningen i Norge opp, og samarbeidet om MIR-spekterdata stagnerte.

Potensialet for melkas MIR-spekter i Norge

Forskere ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), i samarbeid med Geno, Tine, Mimiro og Felleskjøpet Fôrutvikling, tar nå forskningen på MIR-spekter videre med fire spennende nye prosjekter:

1. iKu prosjektet: Ledet av professor Olav Reksen, har som mål å bruke MIR-spekter og fettsyreprofiler til å forutsi fruktbarhet og helse hos kyrne. Ved å forstå

Figur. MIR spekteranalyser av melk fra NRF.

energibalanse på besetningsnivå, håper de å kunne oppdage subklinisk ketose, en tilstand som er vanskelig å diagnostisere med tradisjonelle metoder.

2. N efficiency prosjektet: Ledet av professor Theo Meuwissen, og skal bruke MIR-spekter til å forutsi nitrogen-effektivitet hos kuene, med mål om å redusere overskuddsnitrogen og forbedre den miljømessige bærekraften i melkeproduksjon.
3. NFRTwin prosjektet: Ledet av avlsforsker Janez Jenko. Dette prosjektet fokuserer på å forutsi metanutslipp og fôreffektivitet ved å bruke MIR-spekter data fra melk. Dette kan bidra betydelig til å redusere den miljømessige påvirkningen fra melkeindustrien.

4. Fôreffektivitetsprosjektet: Ledet av professor Bjørg Heringstad, samler data fra 14 kommersielle norske robotbesetninger på (grov) fôropptak, kroppsvekt og metanutslipp. Målet er å fenotype kyrne for nye fôreffektivitetsgenskaper til avlsarbeidet, og kan hjelpe med å optimalisere besetningsstyring og bærekraft.

Disse prosjektene utforsker hvordan melkas absorpsjonsspekter kan bidra til å forbedre kuhelse, fôreffektivitet og bærekraft. Kan dette være fremtiden for melkeproduksjon i Norge?

Utfordringer som må løses

Selv om potensialet i MIR-spekterdata fra melk er enormt, er det viktig å anerkjenne utfordringer

MULIG MIR-NYTTE FOR BONDEN

- Tidlig sykdomsoppdagelse – ketose, infeksjoner eller energibalanse
- Bedre fruktbarhetskontroll – reproduksjonsstatus og drektighetskontroll
- Måling av fôreffektivitet – identifisere kyrne med best fôrutnytting
- Miljøgevinst – prediksjon av metan- og nitrogenutslipp
- Styrking av avlsarbeidet – beregne avlsverdier slik at helse, produksjon og miljøhensyn kan forbedres samtidig.

som følger med denne teknologien. Ikke alle egenskaper kan predikeres nøyaktig med melkespekter data, og pågående forskning er avgjørende for å kartlegge hva som kan og ikke kan måles nøyaktig. En stor del av forskningen ved NMBU går ut på å teste ut eksakt hvilke registreringer vi kan eller ikke kan forutsi nøyaktig. Mange aktører i Big Data/AI-verdenen lover mye fra spekterdata, men grundig testing er nøkkelen.

Tilgang til data en utfordring

En annen utfordring er å få tilgang til mengden med data som eksisterer på MIR-spekterdata, som er vanskelig å håndtere og underlagt strenge GDPR-regler. Det har vært krevende å få tak i MIR-spekterdata for norske forskere, til tross for samvirkemodellen i norsk melkeproduksjon. På grunn av disse utfordringene har vi mistet noen år med utvikling og forskning på forbedret helse- og dyrevelferd hos melkekua. Det ser ut til at vi nå oppnår økt tilgjengelighet på MIR-data for bruk i avl og forbedret dyrevelferd på norske kyr. Til tross for disse utfordringene er fremgangen som er oppnådd så langt lovende. Vi har så langt dokumentert nytteverdien av melkespekterdata, men det ligger et potensial for å oppdage flere bruksområder. Vi har

MIR-data kan fange opp ketose og infeksjoner før det oppstår kliniske symptomer. Foto: Turi Nordengen

fått gode innsikter i potensialet for flere oppdagelser og nytteverdien av spekterdata er stor. Det er klart at MIR-spekterdata har en rik mengde av uutnyttet informasjon å tilby oss.

Mye å lære av melkas MIR-spekter

Melkas MIR-spekter kan ha mange fordeler for melkeproduk-

sjonen i Norge, og kan bidra til bedre besetningsvelferd, forbedret bærekraft og hjelpe oss med å møte globale utfordringer som metan- og nitrogenutslipp. Selv om teknologien fortsatt er under utvikling, er potensialet stort – det er mye mer å lære fra «fingeravtrykkene» som finnes i hver dråpe melk.

Smått til nytte

REAKTOR FJERNER METAN FRA FJØSLUFTA

På Nordfyn i Danmark testes nå en prototype av en reaktor som fjerner metan fra fjøslukta. Metan fjernes ved hjelp av klorgass og ultrafiolett lys. Det er København Universitet og selskapet Ambient Carbon som har utviklet prototypen og de foreløpige resultatene er lovende. Teknologien skal være skalerbar og vil være interessant i forhold til CO₂-avgiften som landbruket i Danmark får i 2030.

www.maskinbladet.dk

iFMS-
pilot

Vi besøker iFMS-pilot Bjørn Jordet

I arbeidet med å videreutvikle vår digitale rådgivingstjeneste, iFMS 1.0, har vi hatt gleden av å samarbeide med 30 engasjerte piloter. Disse har spilt en uvurderlig rolle i prosessen ved å dele sine erfaringer og gi oss ærlige tilbakemeldinger underveis.

Nå har vi tatt turen ut for å møte noen av dem ansikt til ansikt, og høre hvordan de opplever tjenesten i praksis. På Tynset i Østerdalen møter vi Bjørn Jordet, som deler sine erfaringer som pilot. Scan QR-koden og se filmen. Du finner den også på vår nettside og YouTube-kanal.

Scan QR-koden
og snurr film!

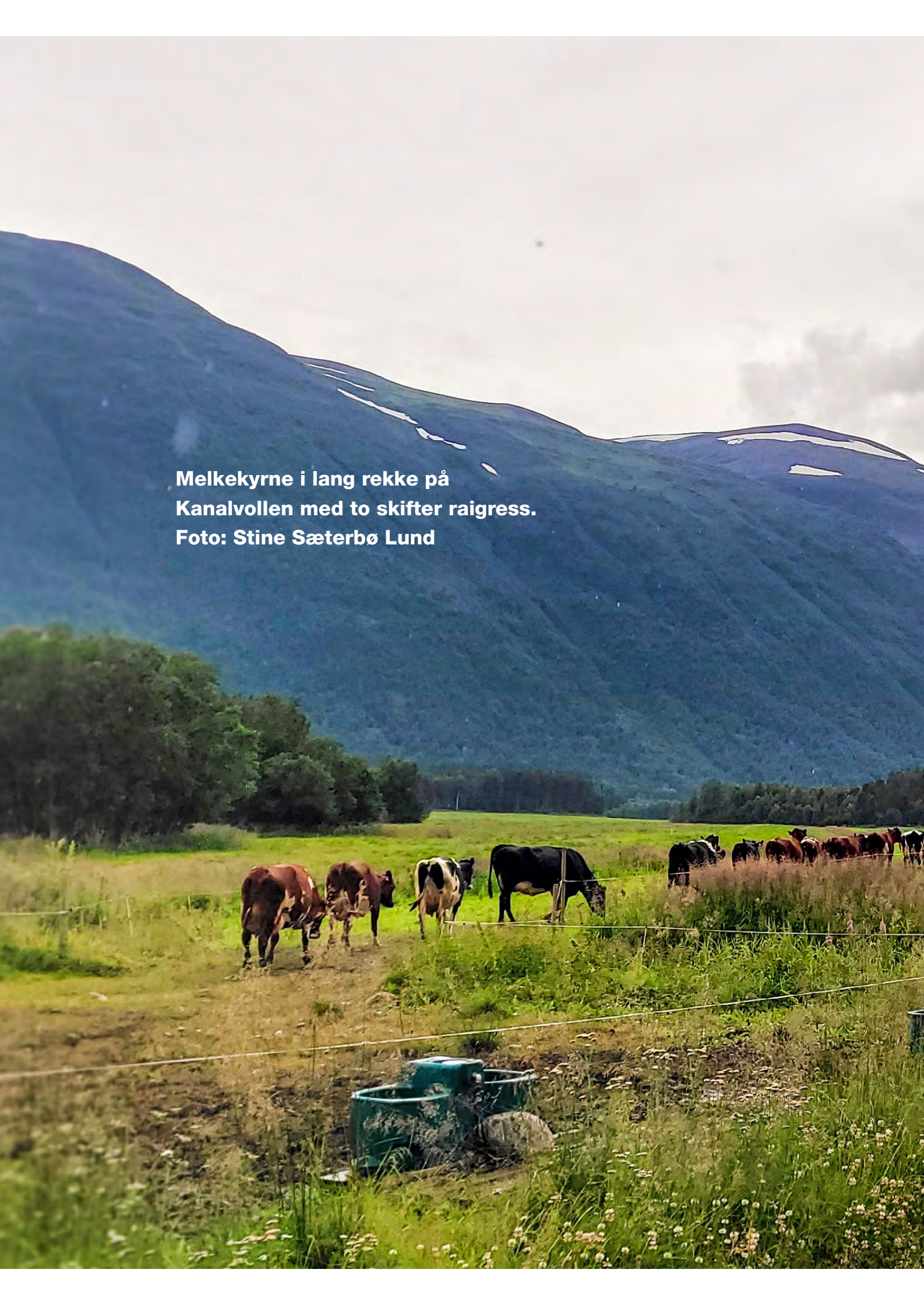

Telefon 02634

fjossystemer.no

Fjøs fra A til Å

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

**Melkekyrne i lang rekke på
Kanalvollen med to skifter raigress.
Foto: Stine Sæterbø Lund**

LESERNES SIDE

Buskap vil gjerne ha bilder fra leserne vi kan bruke på denne siden. Bilder kan sendes som vedlegg i e-post til rlr@geno.no eller lastes opp på www.filemail.com

Stas med kvige til embryo-produksjon

Lars Lauten fra Kløfta i Akershus kunne i slutten av august fortelle på FaceBook at dyretransporten fra Geno hadde vært innom og henter en kalv til avl. Han skriver videre: Stor stas! 5351Feline. Feline er datter av hun jeg kjøpte tilbake fra Geno. Også denne skal brukes til embryo! Far er 12366 Reisadalen, morfar 12222 Skoien fra Line Skoien. Avlsverdi 54. Dette blir spennende!

Firmanytt

NOFENCE

melder at de har utviklet en løsning (HerdNet) der klavene kan kommunisere med hverandre via en bluetooth-løsning. Dette vil gi raskere oppdatering av beitegrenser i områder med svak mobildekning.

Pressemelding

Mett landbruk

Messa «Mett landbruk» ble arrangert på Varig Orkla Arena på Fannrem den 22.–23. august 2025. Det er en regional landbruksutstilling med fokus på norsk mat, bygdenæringer og kunnskapsdeling for gårdbrukere og landbruksrelaterte virksomheter. Styremedlem i Geno, Lars Egil Hognes, forteller at lørdagen ble det arrangert kalvemønstring i regi av produsentlaga i Orkland. Tidligere nestleder i Geno-styret, Inger Lise Ingdal, var konferansier og delte ut sløyfer. 17 ekvipasjer stilte i ringen! Yngste "handler" var 4 år, den eldste kalven var 7 måneder. Rasene som ble presentert var NRF, Jersey, STN, Holstein og en krysning NRF/Holstein. Lars Egil kan videre rapportere at alle kalvene var veldig rolige og at det var stor oppslutning og interesse rundt ringen. Kalvene fikk trim og masse kos både før og etter mønstringa. Populært tiltak som samlet både unge og voksne. Geno var til stede med på messa.

På bildet over er det Astrid Bergem og på bildet til høyre Tirill Øyaseter som mønstrer kalvene sine mens konferansier Inger Lise Ingdal følger spent med. Foto: Lars Egil Hognes

Benytt mulighetene med god avlsplanlegging!

geno

TINE
RÅDGIVING

Veien til suksess – og økt avlsframgang i egen besetning!

Mulighetene er der for deg om du:

GS-tester

Bruker Geno Avlsplan

Benytter deg av kjønnsseparert sæd

Utforsker mulighetene med bruksdyrkryssing med kjøttfe

Bruker avlsrådgiveren din aktivt!

Les mer på www.geno.no/avlsplan

DAGBOK FRA LUND GÅRD

Stine Sæterbø Lund
stine_storslett@
hotmail.com
Tekst og foto

EN SOMMER KORT FORTALT

Sommeren har bydd på både flom, vind og mygg – men også gode avlinger, badeturer og utfordringer med beiting. Mellom daglige gjøremål og sta kyr har vi også funnet rom for stunder med idyll og familieliv.

”Hvordan har sommeren vært» eller «Har dere vært noen plasser i sommer»? Jo da, vi har vært hjemme en plass. Noe som egentlig er ganske vanlig på et gårdsbruk, og helt naturlig. Vår og sommer har spølt forbi oss med vekslende vær, og jevnt over gode temperaturer med fin avlingsmengde på førsteslåttene, hvor det ble en del våte baller. All snøen som kom i vinter tinte i en evinnelig langsom prosess med en evig vår-

flom som gikk over i sommerflom. Uten den helt store vanntoppen. Tidspunktet for høvelig såing ble forskjøvet når flere av jordene sto under vann. Sommerværet har og vært preget med en del vind, noe som er spesielt for vårt område i dalen. Den har i alle fall vært svært behjelpelig mot hordene med mygg, knott og klegg i alle sjarmerende varianter, som virkelig har prøvd å spise oss levende. Tross høysesong så har vi fått badet og

kost oss som familie og i nærmiljøet, og barna våre har fått både lut og kaldt vann i de mest hektiske periodene.

Beiteidyll i en tynn strømtråd

Beiting er viktig, så viktig at en mottar tilskudd for å stimulere til det, og vi bruker mye tid og planlegging for å få til gode beiter med næringsrikt gress til melkekyr. Slik får vi skifter som de faktisk får beite på og ikke bare lufting. Kyr

er ofte bedagelige dyr, men de kan faktisk nesten fly i visse tilfeller. Så «kjære dagbok», i deler av sommeren må jeg innrømme å ha følt frustrasjon og et ørlite hat ovenfor noen av kyrne mine. De fleste er veldig vanlige kyr, og gjør som kyr seg hør og bør. Mens enkelte ikke liker å gå ut av fjøset i utrensmål ... det er helt klart livsfarlig utenfor fjøsets fire vegger. Vi er heldige eiere av ett knippe førstegangs-kalvere og to voksne kyr som krever forsiktig tilnærming til beiting. Fluktatferd er som kjent smittsomt i en flokk, og det er ikke bare én gang de snur på tur til beite for å prøve å trø ned den der lille rare personen som går bak flokken og tror hun er sjef.

Min venn Lissi

Jeg legger godt merke til enkelt-kyr. Min venn Lissi er et individ med egen personlighet, glad i kos under rette forhold, men svak under press. Ved beiteslipp tok

En av de første beitedagene i juni, med mye snø i Josdalsfjellet og Kakhuvare.

hun strake vegen ut av gjerdet, rundt fjøset og rett ned på plenen utenfor huset. Både Lissi og vi var traumatisert. Spesielt siden elven omkranser fjøset i tett omfavnelse. Hun ble inne påfølgende dag og til resten av kuflokken hadde fått litt mer beiterutiner. Etter en dag inne i fjøset, er det fæle greier å skulle ut på beite igjen. Beitenekt er ikke

nødvendigvis dødsstraff her på bruket, men det skal sies at det er brukt mye tid i innhegningen bak fjøset for å herde Lissi og hennes kompanjonger som driver med oppvigleri mot beiting. Det er rett og slett veldig belastende å gjete kyr som vil snu hjemover i gallop ved den minste unnskyldning. Ikke minst er det farlig.

Hogstein agro

**Spar
minst
40%
avgjødsel-
kostnaden**

RIMELIG NITROGEN GJØDSEL blandes i husdyrgjødsel

**Levering kun i bulk, førsesong pris: 1,50kr/kg + mva, fritt levert inntil
200 km frå Ålesund. Utover 200km - rimelig frakt**

Urea Gjenbruk vil koste 5,00 kr pr kg Nitrogen og blir eit rimelig alternativ til NS 27-0-0 som no koster ca 5,08 pr kg, dette gir no pris på kr 18,80 pr kg. Nitrogen

**30%
Nitrogen**

**Klimaavtrykket
reduseres med
80% grunnet
gjenbruk**

På Godøya har Norsk Landbruksrådgivning, på vegne av Hogstein Agro, gjort eit 4-årig forsøk med å blande **UREA GJENBRUK** (30% Nitrogen) i husdyrgjødsel, siste års forsøk viser grasavlinger på høgde med bruk av fullgjødsel. Kan og brukes i kornproduksjon. UREA GJENBRUK er godkjent for bruk som gjødset iht. gjødselvarerforskriften.

Vi har no kunder som har brukt Urea Gjenbruk som einaste Nitrogenkilde i 6 år!

Ta gjerne kontakt for spørsmål, veiledning og levering.
Les meir på vår heimeside:

www.hogsteinagro.no

OddChristianStenerud,post@hogsteinagro.no
Telefon: 913 95 408

facebook.com/hogsteinagro

De to voksne kyrne Ninjago og Ginger har definitivt sin siste sommer på beite, og som ku hos oss. Slikt tull orker vi ikke år etter år. Ironisk nok ble Ninjago inseminert i alle fall tre ganger for å få til sommermelk. Lissi redder seg med å være en pliktoppfyllende melkeku ellers, og er mest sannsynlig drektig med sin andre kalv. Søs er hun og, tross alt, men hun fikk en dose kjøttfæsed denne gangen. Sitat fra min bedre halvdel etter beiteslipp av melkekyrner: «Beiting er veldig fint, men det er også et h...». Det kunne ikke vært mer rett.

Delt opp beiten i flere mindre skifter

Vi har i år med vilje delt opp beiten i flere mindre skifter da vi opplevde at gresset alltid vokste ifra beitetrykket kyrne ga, og vi endte opp med å beitepusse mye. Vi erfarte og at dyrene var vanskelig å få hjem med for store beiter. Så ironien er at ikke vil de ut og slettes ikke hjem. Det gir merarbeid med gjerding, men det har tydelig hjulpet godt på beitetrykket, og de er flinke å komme hjem. Beitepusseren er ikke helt pensjonert, og spesielt etter de lange periodene med regnvær hvor vi har holdt melkekyrner inne enkelte dager, har den fått lufte seg litt. Når raigrassbeiten skjøt fart kunne vi dessuten pakke to av skiftene til

Gammelkua vår Sid og de andre sinkyrne er på opptrening for virtuelle gjerder.

fôr, istedenfor at kyrne hadde trødd ned gresset eller at det hadde blitt pusset vekk.

Merarbeid, men godfølelse

Beitesesongen er en krevende og fin tid. Det gi ekstra arbeid som tilsyn langt fra gården, gjerding, beitepusning, gjødsling, oppføring av vannkilde, dyr som skader seg, celletall, vått beite, insekter, dyr utfor gjerder, rømte dyr, hjemhenting av dyr og ikke minst å ha nok beiteareal. Til tross for merarbeid er det veldig tilfredsstillende å få de ut, og det gir en god følelse når dyrene er på beite og de begynner å finne rutinene sine. Ikke minst er det bilder av dyrene våre på beite vi liker å vise frem. De er jo så fine!

Melkekyrner på tur til beite på Hestebrua.

Et nytt hjelpemiddel på gården

Når melkekyrner er vel ute, er det kviger og sinkyr sin tur. Dette er den første sesongen vår med virtuelle gjerder. Vi var spente på å prøve de og å få brukt de gamle beiteområdene uten permanente gjerder, og det å slippe å sette opp de vanlige strømgjerdene til sinkyrne på de vanlige plassene. Problemet vårt er nok først og fremst at vi mangler et egnet område som de kan gå på opplæring i fred og ro, da områdene rundt fjøset brukes nesten daglig av melkekyrner. Å få klem inn minimum to dager på opplæring var ikke alltid enkelt. Vi ruller også på klavene da det er sinkyr som

Lars Erik og Live pakker 2. slått.

Melkekyrne og sinkyrne møter hverandre med strømgjerde og virtuelt gjerde imellom seg.

skal inn til kalving og melkekyr som skal tørkes. Det blir dermed mye opplæring på nye individer hele sesongen. Storfe er heldigvis veldig læringsvillig, og det gikk ikke lang tid før de skjønte opplegget. Og spesielt imponerende er det at den virtuelle gjerdegrensene gikk langsmed en bugnende bygårer med erter og vikker mens de selv fikk meske seg med passende sinkubeite og grove strå på sin side. Strøm regulerer tydeligvis appetitten godt. Noe som er verdt å skrive seg bak øret for eget vedkommende for roligere tider som kommer mot vinteren.

« fint å kjenne at høsten også er utrolig fin »

Høsten er også utrolig fin

I hodet mitt er sommeren evig lang, men nå som det er mer høst enn sommer er det fint å kjenne at høsten også er utrolig fin. Litt mer avslappende stemning når andre-slått skal tas, selv om det er mer bekymringer rundt nedbør og nok tørke. Og dyrene har funnet beiterutinene sine og blitt vant med gjerder, fysiske som virtuelle.

Barna er på skolen i ukedagene, og minsten har begynt i barnehagen. Rutiner er gode å ha. Ikke minst er det fine vekster å finne i skogen mens man tar tilsyn av beitedyr. Er høsten fin og tørr kan dyrene se frem til fine uker med beite ennå, mens vi forbereder oss mot vinteren.

GLEDE DEG TIL NESTE NUMMER AV BUSKAP!

- De beste besetningene på livstidsproduksjon
- Kvigeoppdrett og livstidsproduksjon
- Hvordan ta høyde for kløver i gjødselplanleggingen
- Oksekatalog

Gårdsreportasjer pluss mye, mye mer.

VITAMINERAL FERTIL

BEDRE FRUKTBARHET HOS KU PÅ INNEFÔRING

Prøv VITAMINERAL FERTIL M til melkeku og VITAMINERAL FERTIL K til kjøttfe

Naturlige kilder til antioksidanter er E-vitamin og Betakaroten. Ferskt gras har høyt innhold av begge, mens i ensilert eller tørka fôr er innholdet redusert. Halm har nesten ikke antioksidanter.

Kalving er en stressfaktor som reduserer nivået av disse antioksidantene i blodet.

Dette kan resultere i at mange kyr løper om og ikke tar seg etter første inseminasjon.

E-vitamin og Betakaroten koster relativt mye, derfor anbefaler vi å bruke VITAMINERAL FERTIL i den viktigste perioden, som er fra en måned før kalving og fram til inseminasjon/bedekking eller fram til beiteslipp.

VEILEDENDE DOSERING

Melkekyr: 50 g/dag i perioden fra kalving til en måned etter vellykket inseminering (ikke omløp). Ammekyr: 100 g/dag i perioden fra ca. 1. måned før kalving, fram til inseminering/paring eller beiteslipp.

Kviger: 50-100 g/dag i perioden fra ca. 1. måned før inseminering til ca. 1. måned etter inseminering eller fram til de ikke løper om.

Kontakt din fôrleverandør for å bestille VITAMINERAL FERTIL

For mer informasjon, se Vilomix.no

Vi sender deg gjerne dokumentasjon hvis du kontakter oss på Vitamineral@vilomix.no

MADE IN
NORWAY

Stripespreder

– Rustfritt og mulighet for våtsåing

Slangetrommel

– Flytting og lagring av slange

Doda pumper

– Pumping, røring og lessing

Pumpedeler

– Alt du trenger til doda pumpa

AM - Gjødse lager

– Mer lagerkapasitet til en rimelig pris

Veggkraner

– 6" - 8" rustfrie veggkraner

Møt oss på Agrovisjon 2025

– Hall E, Stand E5650

Du kan alltid nå oss på:

51 71 20 20

BRUK GENO-STEMMERETTEN DIN

Høsten er her, og det er igjen tid for digitalt valg av årsmøteutsendinger til Geno. Valget foregår digitalt i slutten av november, og vi håper DU vil bruke Geno-stemmeretten din! Oppfordre gjerne også andre produsenter til å avgi sin stemme!

Valget foregår som vanlig digitalt, i slutten av november. Valgdeltakelsen har vært grei de tidligere årene, men vi har fortsatt mye å gå på. Så husk å stemme, prat med naboen om det, og ta opp temaet på produsentlagsmøter. Halvparten av årsmøteutsendingene er på valg innenfor hvert eierområde, og dere ser en presentasjon av kandidatene som er på valg her.

Enklere blir det ikke

Med kun noen få tastetrykk skal du kunne gjennomføre valget enten på PC'en, nettbrettet eller mobiltelefonen. Valget foregår over to uker, fra 16. november til 1. desember. Hvert foretak har én stemme, og det stemmes over årsmøteutsendinger med vara som er på valg i ditt eierområde.

Alternative forslag

I denne saken kan du lese en presentasjon av alle årsmøteutsendingene som er på valg. Alternative forslag vil ikke være presentert i Buskap, da fristen for å melde inn det var 1. oktober, altså etter at Buskap gikk i trykken. Se www.geno.no for oppdatert informasjon.

Årsmøteutsendingenes oppgaver

Årsmøteutsendingene representerer hele sitt eierområde i Geno SA. Deres ansvar er å ta opp aktuelle

saker fra sitt eierområde inn til organisasjonen. Saker som tas opp i årssamlingene i Tine oversendes årsmøteutsendingene, slik at aktuelle ting også kan tas opp i årsmøtet i Geno SA som er i mars hvert år. Du kan også ta kontakt med den enkelte årsmøteutsending for å gi din tilbakemelding. Gjennom året er årsmøteutsendingene en del av Geno-utvalget i sitt eierområde, hvor de sitter sammen med andre tillitsvalgte. De er også fadder for Geno-kontakter i produsentlagene.

Godt Geno-valg!

Agnete Børresen
Organisasjons-
konsulent i Geno
agnete.borresen@geno.no

SLIK GJENNOMFØRER DU VALGET

1. Les mottatt mail fra Geno SA om valget (sendes ut 16. november)
2. Klikk på lenken i e-posten for å avgi din stemme
3. Kryss av på årsmøteutsendinger for å stemme. De du ikke haker av på regnes som en blank stemme. Ønsker du å stemme blankt på alle, er det en egen hake for dette.
4. Mulighet for å gi tilbakemeldinger på hvordan valget er gjennomført. Dette er frivillig.
5. Du er ferdig – takk for at du har brukt Geno-stemmeretten din!

Det vil komme en del påminnelser underveis i valgperioden, så vi håper flest mulig går inn og stemmer!

ÅRSMØTEUTSENDINGER PÅ VALG 2025

DIGITALE VALG PÅ ÅRSMØTEUTSENDINGER HØSTEN 2025

NORD

ØYVIND LEHN

(gjenvalg for 2 år)

Alder: 47 år

Bosted: Sortland

Produksjon: Melk, kjøtt, potet, grønnsaker og skog

Motivasjon: Interesserer meg for avl, og ønsker å få flere interessert i det samme for å øke seminandelen.

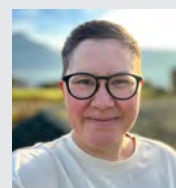
KRISTIN ANKA HEIM (ny, velges for 2 år)

Alder: 45 år

Bosted: Tennes i Balsfjord

Produksjon: Melk og litt kjøtt

Motivasjon: Nysgjerrigheten på genetikk, jakten på den ultimate melkekua med god holdbarhet og jevn produksjon. Samt avlsarbeidet som skjer nasjonalt og internasjonalt.

INGEBJØRG GRINDHAUG, 8980 Vega (ikke på valg)

GEIR OVE MANNSVERK, 9517 Alta (ikke på valg)

Vararepresentanter NORD:

1.vara: Per Ivar Skaanevik, 9443 Myklebostad (gjenvalg for 1 år)

2.vara: Kenneth Svaleng Jenssen, 8642 Finneidfjord (gjenvalg for 1 år)

3.vara: Trygve Ballo, 9845 Tana (gjenvalg for 1 år)

ANNE MERETHE TOFTBAKK

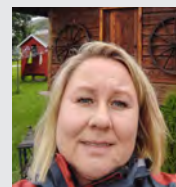
(gjenvalg for 2 år)

Alder: 47 år

Bosted: Misvær i Bodø kommune

Produksjon: Melkeproduksjon

Motivasjon: Lære mer om avl og Geno, og treffe andre som jobber mot det samme.

MIDT

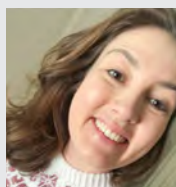
LENE MERETE KIRKHOLT MOEN (ny, velges for 2 år)

Alder: 31 år

Bosted: Rindal i Trøndelag

Produksjon: Melkeproduksjon, ammeku og sau

Motivasjon: Min motivasjon er å treffe andre avlsinteresserte bønder. At min stemme kan være med å påvirke avgjørelser i Geno, som kan føre til positiv endring i organisasjonen. At det jeg kan bidra med som årsmøteutsending, kan føre til økte genetisk verdi på både mitt og andres bruk.

06: EIVIND DAVIK (gjenvalg for 2 år)

Alder: 57 år

Bosted: Fjørtofta i Ålesund kommune

Produksjon: Melk- og kjøttproduksjon

Motivasjon: Ser viktigheten av Geno når det gjelder lønnsomhet og fremtidsutvikling for bonden. Ønsker å tilegne meg mer kunnskap for utvikling på eget bruk, og kunne bidra til at tjenestene som Geno bidrar med til bonden, skal utvikle seg videre inn i fremtiden. Genetikk er kjempespennende, og det vil skje mye i åra framover.

IVER FOSSUM

(gjenvalg for 2 år)

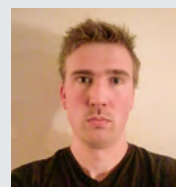
Alder: 35 år

Bosted: Soknedal

Produksjon: Melkeproduksjon på 284 000 liter,

oppføring av alle ungdyr. 30 ammekyr, Aktiv avlsbesetning på Simmental. Salg av livdyr.

Motivasjon: Generelt ganske avlsinteressert, ønsker å lære mer, få tilgang på det nyeste innen avl og være med å si min mening. For så å formidle dette ut til produsentene i best mulig grad, for å øke avlsinteressen rundt omkring.

ANNE STINE FOLDAL AAM (gjenvalg for 2 år)**Alder:** 59 år**Bosted:** Ørsta på Sunnmøre**Produksjon:** Kombinert melk- og kjøttproduksjon

Motivasjon: Interessert i storfe, og vil gjerne være med å bidra til at vi får ei enda bedre NRF-ku som er best mulig egnet til å møte kravene til norsk matproduksjon i framtida, i både store og små fjøs. Har vært Geno-kontakt i mange år, og er nå leder i produsentlaget. Jeg mener Geno er en svært spennende organisasjon for oss som eiere. Mange dyktige ansatte, vi har et produkt av høy kvalitet og det blir gjort et fantastisk utviklingsarbeid. For å kunne ha en levende samvirkeorganisasjon er det viktig å beholde kontakten mellom eiere som også er kunder og ledelse av organisasjonen. Som veterinær har vi også inseminering i vårt distrikt, og det er fint å ha med tilbakemelding fra eiere, men også kunne informere om nytt fra organisasjonen.

HÅVAR FLØNES,

7580 Selbu (ikke på valg)

BERIT HAARSTAD FOSS,

7340 Oppdal (ikke på valg)

ERLEND LYNUM,

7670 Inderøy (ikke på valg)

ANNE DAHLE KLEVER,

6320 Isfjorden (ikke på valg)

KARI HELENE SKATLAND SJØMARK,

7750 Namdalseid (ikke på valg)

Vararepresentanter MIDT:**1.vara:** Ole Sivert Bomo, 7760 Snåsa

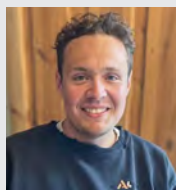
(gjenvalg for 1 år)

2.vara: Julie Haugen, 7180 Roan (gjenvalg for 1 år)**3.vara:** Ole Otterstad, 7357 Skaun (gjenvalg for 1 år)**4.vara:** Aslaug Wibeke Johansen Hestø, 7944 Indre Nærøy (ny, velges for 1 år)

ØST

IVER RANSEDOKKEN (ny, velges for 2 år)**Alder:** 32 år**Bosted:** Gol i Hallingdal**Produksjon:** Melk og kjøtt

Motivasjon: Jeg mener at avl er en av nøklene til å lykkes med å hele tiden kunne utvikle produksjonen. Derfor er det å kunne være tillitsvalgt i Geno noe som motiverer meg på bakgrunn av interessen. Måten Geno er bygget opp gjennom et samvirke som eies av bøndene selv, er en av styrkene man må spille på og er et fortrinn vi har. Derfor vil det kunne være spennende å ta del i dette og bli kjent med organisasjonen.

NINA ROKVAM

(gjenvalg for 2 år)

Alder: 57 år**Bosted:** Gausdal i Oppland**Produksjon:** 30 årskyr

i mjølkeproduksjon, fører fram egne okser til slakt.

Motivasjon: Stor interesse for husdyravl. Spennende å følge den raske utviklinga av avlsarbeidet, og bruk av ny teknologi i Geno.

IVAR MEEN (ny, velges for 2 år)**Alder:** 65 år**Bosted:** Gjerpen i Skien kommune**Produksjon:** Kombinert melkeproduksjon

Motivasjon: Jeg ønsker å bidra til at NRF kua vår skal bli enda bedre, og mer tilpasset løsdrift. Etter 25 år med løsdrift, har jeg sett en del ting som har negative konsekvenser både økonomisk og etisk. Med å sette søkelyset på flokkegenskaper og atferd, og revurdere kriteriene for lynne, er jeg ganske sikker på at det vil føre til økt avdrått, færre mastitter og halte dyr, og lengere levetid på kua.

ASTRID STRAM-RUD-TORSÆTER

(gjenvalg for 2 år)

Alder: 56 år**Bosted:** Brumund, Ringsaker**Produksjon:** Melke- og kjøttproduksjon

Motivasjon: Husdyravl er interessant, og jeg vil lære mer om det gode og framtidsrettede avlsarbeidet som gjøres i Geno. Motivere den kommende generasjonen og andre til å interessere seg mer for avlsarbeid.

ØST

LEIF EINAR BRATENG, 2387 Brumunddal (ikke på valg)
MONA HVAALE FRETLAND, 3618 Skollenborg (ikke på valg)
LISABET HEISTAD GÅSMO, 2930 Bagn (ikke på valg)
LARS EGIL LAUTEN, 2040 Kløfta (ikke på valg)

Vararepresentanter ØST:

1.vara: Sara Bråten, 2890 Etnedal (gjenvalg for 1 år)
2.vara: Kari Lise Joarsdotter Dybo, 3159 Melsomvik (ny, velges for 1 år)
3.vara: Ole Anders Ekre, 2643 Skåbu (ny, velges for 1 år)
4.vara: Jan Tore Ruud, 1866 Båstad (ny, velges for 1 år)

SØR-VEST

ELISABETH EIDE HAUGSTAD

(ny, velges for 2 år)

Alder: 26 år

Bosted: Tørvikbygd, Kvam

Produksjon: Melk, kjøtt og egg

Motivasjon: Bidra med å sikre ei framtid for Geno. Være med å påvirke linjene. Kunne presentere hvilke ønsker bøndene i min krets har for avlsmaterialet i Geno.

INGVILD BERGE

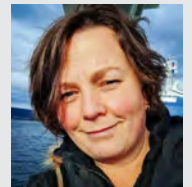
(gjenvalg for 2 år)

Alder: 44 år

Bosted: Oppstryn, Stryn kommune

Produksjon: Melk og kjøtt

Motivasjon: Lære mer om Geno, være med å påvirke i riktig retning.

IVAR EIKELAND (gjenvalg for 2 år)

Alder: 48 år

Bosted: Bjelland i Agder

Produksjon: Melkeproduksjon, ammeku og okser

Motivasjon: Et ønske om å være med å bidra i et felleskap til at Geno driftes på en god måte, slik at bonden får et ønsket avlsmateriale til en riktig pris.

FRANK KVAMMEN

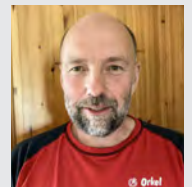
(gjenvalg for 2 år)

Alder: 53 år

Bosted: Toska i Nordhordaland

Produksjon: Melk- og kjøttproduksjon

Motivasjon: Treffe andre storfeinteresserte, lære mer om avl og drifta av Geno.

TOMAS KJØRLAUG, 6869 Hafslo (ikke på valg)
NILS MAGNE GJENGEDAL, 6829 Hyen (ikke på valg)
TORGEIR KINN, 4020 Stavanger (ikke på valg)
SIMON ANDRE SIMONSEN, 4520 Lindesnes (ikke på valg)
INGA SKRETTEING TIMPELEN, 4354 Voll (ikke på valg)

Vararepresentanter SØR-VEST:

1.vara: Ingunn Anita Rørvik, 6818 Haukedalen (gjenvalg for 1 år)
2.vara: Elling Aarsland, 4362 Vigrestad (gjenvalg for 1 år)
3.vara: Øyvind Eidså, 4715 Øvrebø (gjenvalg for 1 år)
4.vara: Nils Kristian Frafjord, 4335 Dirdal (gjenvalg for 1 år)
5.vara: Eldrid Førde, 5962 Bjordal (gjenvalg for 1 år)

MAGNAR TVEITE

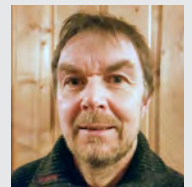
(gjenvalg for 2 år)

Alder: 61 år

Bosted: Holdbygda, Vossestrand

Produksjon: Melkeproduksjon på ca. 40 årskyr. Kvigeoppdrett på egne kviger og mellomkalv.

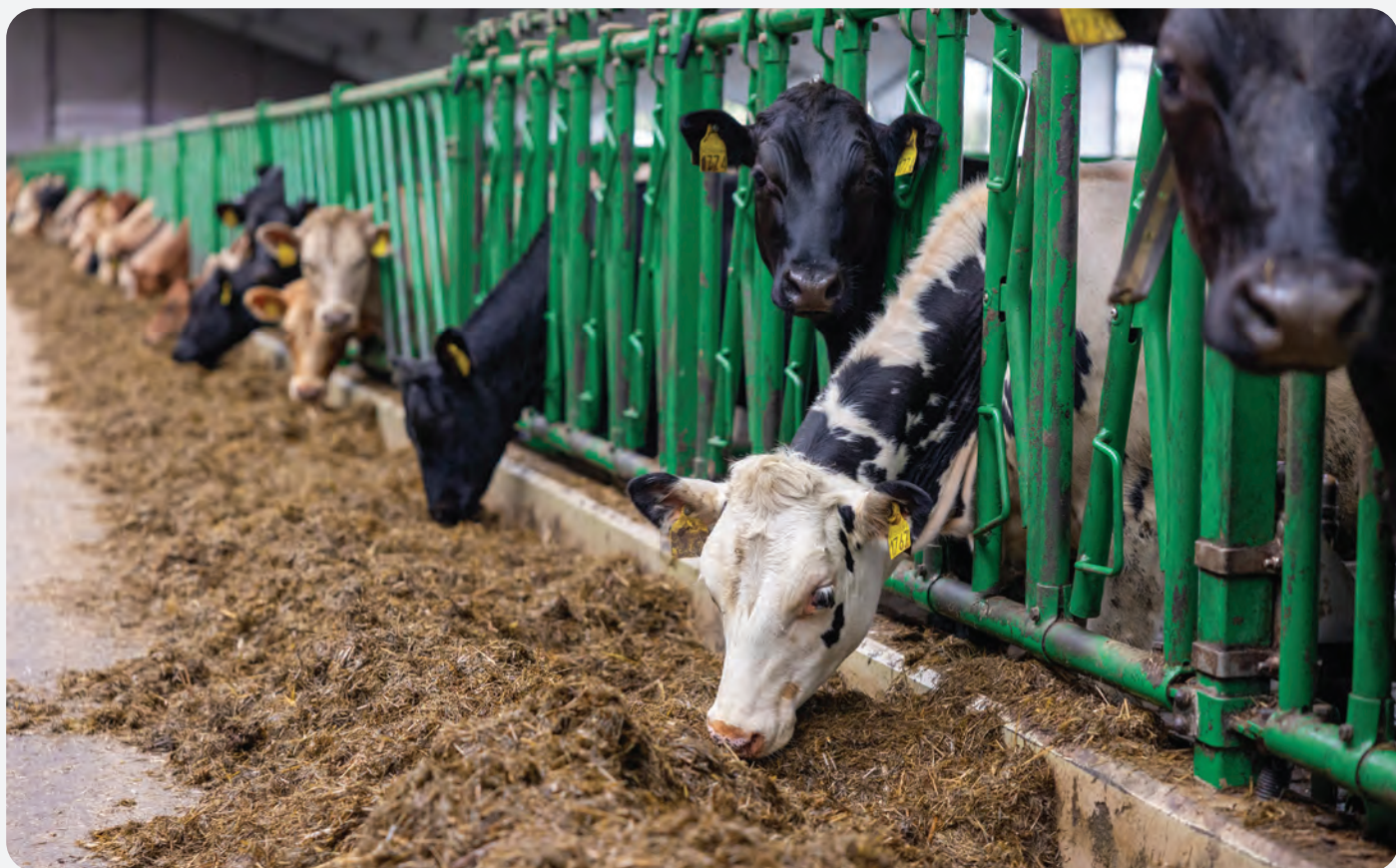
Motivasjon: Interesse for avlsarbeid og ønske om å være med å påvirke for å få ei mest mulig økonomisk og fremtidsretta ku.

DYREVELFERD GIR LØNNSOMHET

Agripro leverer intelligente løsninger tilpasset bondens hverdag. Riktig utstyr gir trivsel i fjøset, enklere rutiner og bedre resultater.

Vi er din partner på alt fra liggebås til ventilasjon.

La oss hjelpe deg med å gjøre fjøslivet enklere!
Ta kontakt med oss i dag for en uforpliktende prat.

+47 400 01 435
post@agripro.as

 AGRIPRO
I-MEK & SERVICE

EKSPERTER PÅ GJØDSELHÅNDTERING

Vi hjelper deg å finne de riktige løsningene for din drift og tilpasser etter dine behov. Kontakt oss i dag for en hyggelig gjødselprat!

PUMPE SERVICE

Vi har deler på lager og kan også serve din pumpe hos oss

SLURRYKAT TROMMEL 600 - 1500M

Effektiv håndtering av slange

TA KONTAKT FOR TILBUD:

salg@hektner.no

Tlf: 63 83 9000

Hektner.no

NY EIERORGANISASJON GENO SA

NÅ UT, PROFESJONALISERE OG ENGASJERE FLERE

Målet med en ny eierorganisering er å nå flere og på en mer engasjerende måte.

Nå ut, profesjonalisere og engasjere flere er hovedmålet for arbeidet med ny eierorganisasjon i Geno. Kan vi sammen løfte Geno SA til nye høyder? Der eierorganisasjonen består av, og bidrar til stolte

eiere? Der engasjementet smitter og drar oss fremover? Der vi utfordrer hverandre og Geno til å bli det vi og neste generasjon trenger, og som dyktiggjør oss til å skape kanskje verdens beste ku – NRF i verdensklasse!

Når ikke godt nok ut til alle
Som et ledd i gjennomgangen av hvordan Geno SA samhandler i det norske markedet, ønsker styret at eierorganisasjonen vår også gjennomgås. Vi må hele tiden se etter bedre løsninger, for hvordan

Vegard Smenes
Styreleder i Geno SA
vegard.smenes@geno.no

Fra årsmøtet i Geno i 2025. Foto: Rasmus Lang-Ree

vi kan engasjere bedre, helt ut til grasrotnivå. Geno må bli bedre til å treffe bonden ute, gjennom engasjerte tillitsvalgte og profesjonalitet i arbeidet. Vi ser i dag at vi ikke når godt nok ut til alle våre medlemmer, og at møtene som har vært arrangert til nå ofte treffer de få, og i for liten grad bidrar til at bonden benytter de profesjonelle verktøyene som dagens avl tilbyr. Målet med ny organisering må være å nå flere, på en mer engasjerende måte, som også inspirerer de tillitsvalgte til å legge ned en jobb som skaper aktivitet.

Hvordan nå målet?

Det kan være mange måter å nå ut enda bedre, og en god start vil være fokus på unge og nye bønder med besøk på utvalgte landbruksskoler og tettere oppfølging av husdyrlærere. Profesjonalisering av tillitsvalgte og eiere, og fokus på gode møteplasser ute hos produsentene vil være viktige

punkter å lykkes med. Å skape en felles forståelse for den viktige rollen hver enkelt bonde spiller i samvirkeavlen kan bidra til at vi når lengre sammen.

Vri bruken av dagens midler

Det er ikke snakk om å redusere kostnader, men heller vri bruken av dagens midler som går til eierorganisasjon. Forslaget er derfor å endre eierorganisasjonen, hvor Geno-kontaktene ikke lenger inngår, døpe om vervet fra årsmøteutsending til eiertillitsvalgt, og gjøre dette til et mer betydningsfullt verv. Målet med en toleddet organisasjon er at det skal være enda kortere vei mellom eierne og tillitsvalgte, at dette skal skape engasjement, og det igjen fører til aktivitet lokalt.

Forholdet vårt til Tine SA vil også bli viktig framover. Selv om vi fjerner Geno-kontakt leddet er fortsatt eierorganisasjonen til Tine viktig å ha med oss i en framtidig

modell. Dette lokale leddet er fortsatt en viktig arena for Geno.

Tema gjennom høsten

Prosesen har så vidt startet, og ingen ting er «hugget i stein» på dette tidspunktet. Styret ønsker en åpen prosess, med god involvering av hele eierorganisasjonen for å få innspill på hvordan vi best kan drive framover. Tillitsvalgte blir involvert tidlig, og høsten blir viktig for møter i ulike forum. Høstmøtene vil ha dette som tematikk, som en del av ny strategi for Geno. Det vil også bli en høringsrunde i alle produsentlag mellom 22.oktober og 20. november.

Har du innspill underveis, ikke nøl med å ta kontakt med en tillitsvalgt, eller noen av oss i styret. Vi ønsker oss innspill og ha en god dialog. Dette skal være til vårt alles beste for å kunne styrke Geno, og NRF sin rolle i Norge.

HVORFOR *akkurat* DRENG

Anne Hege Hunskaar Tajet

Tekst og foto: Veterinær/kursansvarlig i Geno
anne.hege.hunskaar.tajet@geno.no

Ordet dreng var nok mer brukt for noen tiår siden, kanskje om en gårdsgutt. For 1000-1500 år siden ble ordet brukt om en mann eller gutt, mens den egentlige betydningen av dreng, var en stokk eller stang. En ordslektning i norrønt, var drangr, som betyr en spiss stein. Hvordan en stokk har blitt til en gutt, må vi kanskje til middellavtysk/nederlandsk for å finne. Der ble nemlig dreng til bengel som dels betydde en stokk å slå ned med, dels en uoppdragen og sleivete ungutt. Kanskje var det før som nå, at en skikkelig bengel, kan bli en riktig god dreng!

Røkter i Geno Sindri Gislason tar brystmål av embryokviger på Store Ree. Foto: Turi Nordengen

- Galvanisert og solid dyrevogn for lang levetid.
- Flere størrelser og mange opsjoner. Ta kontakt for pris på din vogn.

agrovisjon Stand D-4400

TLF 48 23 20 11

www.omli.no

TLF 46 89 31 51

www.elmaas.no

Smått til nytte

HVA HINDRER DEG?

LRF (svenske bondelaget) har et panel av melkebønder. De har spurt dette panelet om hva som i dag hindrer melkebønderne å gjennomføre endringer i fjøset og dyrevelferd. Nesten en tredjedel svarer at det er lønnsomheten som setter en stopper. Men 22 prosent svarer at det ikke er noen hindre for å gjennomføre endringene de ønsker å gjøre. Videre svarer 18 tid, 15 prosent at det ikke er behov for endringer og 12 prosent at det er for vanskelig å søke om investeringsstøtte. Underlag i liggebåsene og utforming av liggebåsene var det som bøndene helst ville endre.

Husdjur, 8/2025

Ikke tid til gjerder i år?
Nå har vi endelig **klaver til får**

Virtuelle gjerder for sau

Med Monil vet du alltid hvor sauene dine er, og om de har det bra. Klaven er utviklet for sauens behov og gir deg fleksibel beitekontroll og full oversikt over flokken.

www.monil.com

FRÅ DYRLEGENS KVARDAAG

IKKJE ALLTID KALVING GÅR ETTER PLANEN

For nokre dagar sidan vart eg kalla ut til ei ku som skulle kalva, kalven låg feil, og bonden fekk den ikkje ut sjølv.

Oddfrid Vange
Bergfjord
Frilansar Buskap
oddf-van@online.no
Tekst og foto

Eg hadde ein del å gjera den kvelden og hadde akkurat komme fram til eit anna oppdrag i motsett retning av kalvinga, så det gjekk nokre timar før eg var på plassen og kunne bistå med fødselshjelp. Sogndal og Luster er to store kommunar, og dette er det største vakt-distriktet i Sogn, både med tanke på tal produksjonsdyr og areal, så viss ein er uheldig, kan det ta tid før dyrlegen er på garden.

Spennande med fødselshjelp

Fødselshjelp er alltid spennande oppdrag, og når ting går bra både med ku og kalv, er det veldig kjekt å kunna bistå. I motsett fall vert eg skuffa sjølv også viss det ikkje går slik som me ynskjer. Denne gongen låg kalven "opp ned" eller "på ryggen" slik at frambeina kom ut, og hovudet låg under beina. Det var ei vaksen ku som hadde hatt fleire kalvar før som skulle kalva, slik at det var bra "romsleg" å retta opp i feilstillinga. Det tok heller ikkje mange minuttane før eg fekk skubba kalven tilbake til rett posisjon, me sette på fødselskjettingar på beina, og fekk dratt kalven ut. Alt såg veldig bra ut, kalven var frisk og fin, men mora var ikkje interessert i han.

Kua kollapsar etter mjølking

Om lag 15 minutt etter at eg forlét garden, får eg beskjed om at dei mistenkjer at kua har fått mjølkefeber, og ho har falle i roboten umiddelbart etter at dei har mjølka ho. Eg snur tilbake, og kvepp litt til når eg ser kor dårleg forfatning kua er vorten i på såpass kort tid. Ho er svært sløv, pustar svakt, augene er også komme langt inn i skallen og slimhinnene er bleike. Det er ikkje tvil om at kua er døande, og det er nærliggjande å tru at ho har ein stor bløding innvortes.

Her er ei normal kalving i gong, og me ser allantois eller "vasskalven" i kjønnsopninga. Dette er fosterhinner som inneheld fostervatn og som ligg rundt kalven. Når denne er synleg, er kalvinga godt i gang, og det er like før kalven vert fødd.

Nokre minutt seinare døyr kua, og kvelden fekk eit heilt anna utfall enn me for kort tid sidan såg føre oss.

Stor bløding

No ligg det ei daud ku på den verst tenkjelege plassen i fjøsen, det er vorte seint på kveld, og i sta-

den for å slappa litt av før natta kjem, så må kua ut. Med god kontroll på stropper og minilastar, kjem kua ut av fjøsen, og for å sjå litt etter dødsårsak, så opnar me ho. Bukhola er full av blod, så dødsårsaka er at eit stort blodkar har rivna, og dette har nok skjedd i samband med kalvinga. Me kan ikkje sjå hol eller skade på børen, det er heller ikkje blod inne i børen, så eksakt kva blodkar som var roke, det fann me dessverre ikkje ut av.

Uflaks

Heldigvis så tok bonden dette med godt humør sjølv om det er skikkeleg kjedeleg og tapsbringande å mista ei god ku. Dette er slikt som av og til skjer, og ein lyt berre leggja det bak seg og sjå om ein kan ta lærdom av det til seinare høve. I dette tilfelle syntest eg at det gjekk veldig fort og greitt å få ut kalven, så eg såg ikkje dette komma i det heile. Eg trur at det var uheldige omstende og uflaks som spelte inn denne gongen.

Smått til nytte

NRF – ET AV DE MEST FANTASTISKE KUNST-PRODUKTER NORGE HAR UTVIKLET

«Selveste Dagros – også kalt Norsk Rødt Fe (NRF) – er et av de mest fantastiske kunstprodukter Norge har utviklet: et resultat av avlsarbeid som snart har pågått i hundre år. Målet har vært på en gang å øke både melk- og kjøttmengde, men også helse og fruktbarhet. Ja, NRF er en eksportartikkel – sæd går ut til hele 20 land. Ser du en ku skal du vite at hver og en er levendegjøring av hundrevis av regler.» Dette skriver tidligere AP-statsråd Gudmund Hernes i en kronikk i Klassekampen 30/8 der han tar et oppgjør med høyresiden byråkratikkritikk. Han nevner at avlsarbeidet stambokføres av Kukontrollen og at hver ku har sitt eget helsekort der alle veterinærbehandlinger blir registrert.

Klassekampen 30/8-2025

t&l
Traktor & Landbruk

Spesialister innen
grashøsting, fôring
og gjødselhåndtering

NT
MASKIN

Fullfôrmiksere for alle forhold

Slepeslangeanlegg og vakuumbogner

Separatorer, pumper og miksere

Den smarte rundballedeleren

Regionforhandler for
Deutz-Fahr og McHale
i Sunnhordaland,
Rogaland og Agder

www.traktoroglandbruk.no

www.ntmaskin.no

DIGITAL DERMATITT

NY TEST AVSLØRER KLAUVSJUKDOMMEN

Digital dermatitt hos storfe sprer seg i norske storfebesetninger og kan gi store tap. Nå har forskere i prosjekt Diginostics utviklet en ny test som kan gjøre det enklere å oppdage sjukdommen tidlig og sette inn tiltak.

Marianne Gilhuus
Spesialveterinær
Animalia
marianne.gilhuus@
animalia.no

Klauvsjukdommer har blitt et økende problem i takt med større besetninger og mer løsdrift. En av de mest utfordrende sjukdommene i dag er digital dermatitt (DD), som for bare 20 år siden var nærmest ukjent i Norge. Nå er den påvist i rundt 10 prosent av norske storfebesetninger og mørketallene er trolig store. DD er en smittsom hudbetennelse som kan gi smertefulle sår bak klauvspalten, i balleregionen. De kan også forekomme i eller foran klauvspalten. Dette kan føre til halthet – som ikke alltid er lett å oppdage – samt redusert tilvekst og mjølkeytelse. Sjukdommen påvirker dyrevelferden negativt og kan gi store produksjonstap dersom den får fotfeste i besetningen.

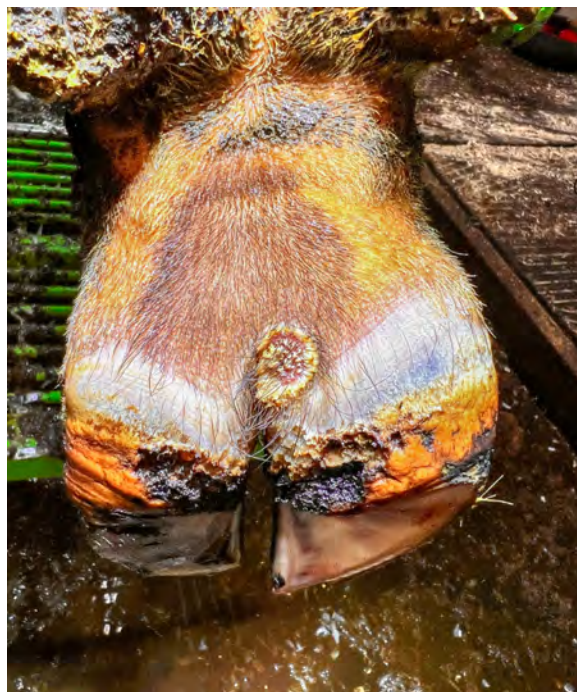
Finnes ingen test i dag

I dag finnes ingen diagnostisk test for DD. Diagnosen stilles ved påvisning av typiske sår, men disse kan være vanskelige å tolke og varierer fra dyr til dyr og mellom besetninger. Det krever erfaring hos veterinær eller klauvskjærer – og ofte god rengjøring av klauven – for å oppdage sjukdommen. Samtidig kan en DD-diagnose få konsekvenser i form av reduserte muligheter for salg av livdyr. Derfor er det viktig at diagnosen stilles korrekt.

Ny test gir enklere påvisning

Målet med forskningsprosjektet Diginostics var å utvikle en test som gjør det enklere og sikrere å stille DD-diagnosen. For å oppnå dette måtte forskerne først identifisere hvilke bakterier som er knyttet til sjukdommen hos norske kyr. Det ble også undersøkt om disse bakteriene kunne påvises like godt med svaber som med vevsprøve.

Bakterien *Treponema* regnes som hovedårsaken til DD. Det finnes mange ulike varianter av denne bakte-

En ny test gir muligheter for enklere påvisning og bedre kontroll med den smittsomme klauvsjukdommen digital dermatitt. Foto: Lina Ahlén

rien, og det varierer mellom land hvilke typer som assosieres med DD. For å kartlegge *Treponema*-varianter i Norge, samlet prosjekt Diginostics inn prøver fra 31 løsdriftsbesetninger med påvist DD, både fra sjuke, friske og dyr med mild dermatitt (MD). For sammenligning ble det tatt prøver fra sju besetninger uten DD – både løsdrift og båsfejos.

To *Treponema*-varianter knyttet til sjukdommen

Resultatene viste at to varianter av *Treponema* var tydelig knyttet til sjukdommen. På bakgrunn av dette ble det

utviklet en PCR-basert test (DNA-test) som påviser disse bakteriene. Testen ble validert (kvalitetssikret) på prøver fra flere fylker, og resultatene viser at prøver fra fem dyr per besetning trolig er nok til å avgjøre om DD er til stede. Et viktig funn var at svaberprøver fra klauvene identifiserer de sjukdomsfremkallende bakteriene like godt som vevsprøver – samtidig som de er både enklere å ta og mer skånsomme for dyra.

Et verktøy for bedre dyrevelferd og smittekontroll

Den nye PCR-testen er et praktisk verktøy for overvåking og forebygging av DD-smitte. Svaberprøver forenkler prøvetakingen samtidig som dyrevelferden ivaretas. Videre testing i ulike typer besetninger – inkludert kjøttfe og miljøprøver – vil gi bedre oversikt over hvor utbredt sjukdommen er i Norge. Det vil også bidra til å avgjøre om testen er egnet for bruk på individnivå og i ulike driftsformer.

I tett samarbeid med næringa skal den nye kunnskapen og testverktøyet videreutvikles, for å etablere en nasjonal strategi for håndtering av DD. Målet er bedre dyrevelferd, mindre smitte og en mer bærekraftig og lønnsom storfeproduksjon.

Prosjekt Diginostics

var et samarbeid mellom Animalia, Veterinærinstituttet, Sveriges Lantbruksuniversitet, University of Liverpool, Nortura, Tine, Geno, KLF, og Sau og Geit.

FAKTA

VERDT Å TA MED SEG

Hva er nytt?

- PCR-test som påviser to bakterievarianter knyttet til DD
- Svaberprøver fra klauver gir like gode resultater som vevsprøver

Fordeler for bonden:

- Enklere, sikrere og mer skånsom prøvetaking
- Tidlig påvisning gir bedre kontroll
- Kan brukes til å overvåke smitte i fjøset
- Grunnlag for mer målrettede tiltak

Veien videre:

- Testen skal prøves ut i flere typer besetninger
- Målet er et nasjonalt verktøy for smittekontroll og bedre dyrevelferd

FØSEN AS

TOTALLEVERANDØR AV OLJE OG FILTER

Høstkampanje på olje og filter hele oktober

NSL Hydra Power 32/46 HLP	20 L	29,90	Fat	27,90
NSL Hydra Power Plus 32/46 HVLP	20 L	32,50	Fat	30,90
NSL Tidal Power SXP 10W-40 E6/E9	20 L	52,90	Fat	49,90
NSL Tidal Power HDX 10W-40 CI-4/E7	20 L	46,90	Fat	44,90
NSL Tidal Power HDX 15W-40 CI-4/E7	20 L	42,90	Fat	41,90
NSL Transmisjon Power 80	20 L	44,50	Fat	43,50
NSL Chain Saw Power 100	20 L	32,90	Fat	30,90

Ta kontakt for kampanjepris på filter

Pris pr. liter eks.mva/miljøavgift (2,62 pr. liter).
Med forbehold om sluttsoilte produkter

Telefon: 47 96 47 03 / 47 96 47 92
post@fosen-as.no | www.fosen-as.no

Fjøsbygg og fjøsinnredninger

Stort lager, rask levering og montering/service er viktig for oss!

BB agro
Kunnskap og Kvalitet
HUSDYRTEKNIKK

Telefon: 69 12 68 00
www.bbagro.no

Nyhet! Kalvevekt fra Holm & Laue

GODKALVEN

Melketanker

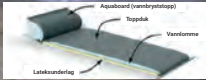
MelkeTAXI

Råmelkhåndtering

Innovative gummimadrasser
- For dyrevelferd og komfort

Asesolvent (vannbrytende) Toppåkk Vannlekkasje
Løstskureffekt

Tel. 908 26 618 - godkalven.no
Planlegging, oppstalling og rådgivning for kalv

PERFEKT TØRK TIL TROSS FOR DÅRLIG VÆR.

ALT KAN TØRKES I SAMME BYGG. KORN, FRØ, FLIS, VED, KUN FANTASIEN SETTER BEGRENSENINGER!

HSR har vært en pioner i 60 år av tørkesystem for løshøy og baller. Vi tilbyr alle typer vifter og enheter for avfuktning i toppklasse.

For mer informasjon kontakt **Ole Løkra, tlf 41314365**
mail: ole@haydrying, www.haydrying.com

HSR
HEUTROCKNUNG SR

Full kontroll på brunst og helse 24/7 – gjennom hele livsløpet

Med SenseHub Dairy overvåker du dyra dine helt fra fødselen av. Dermed kan du fra første dag legge til rette for god helse og optimal ytelse gjennom hele dyrets levetid. Varsler om brunst og mulige helseproblemer får du rett på mobilen, slik at du får du brukt tida di enda mer målretta.

Kontakt Geno eller MSD Animal Health for å få vite mer om hva SenseHub kan tilføre din produksjon.

Farm with **more freedom**

! Visste du at du kan abonnere på SenseHub? Du betaler ingen oppstartskostnader; kun en lav sum per måned per dyr. Enkelt, ikke sant?

Mer om SenseHub:

SenseHub[®]
DAIRY

Dette produktet er ikke ment for å diagnostisere, behandle, kurere eller forhindre sykdom hos dyr. Copyright © 2025 Merck & Co., Inc., Rahway, NJ, USA and its affiliates. All rights reserved. NO-SHB-250900003

geno.no
no.sensehub.com

MSD
Animal Health

FRISKE DYR OG FORNØGDE BØNDER I NYTT FJØS

På garden til Reidun Smørdal Hjelle og Torbjørn Nes Hjelle er løysingane godt gjennomtenkte. Her har god dyrevelferd og det å laga ein triveleg arbeidsplass stått i sentrum når planane om ny driftsbygning til mjølkeproduksjon vart realisert.

Oddfrid Vange
Bergfjord
Frilansjournalist
oddf-van@online.no
Tekst og foto

Torbjørn og Reidun har laga ein flott arbeidsplass i den funksjonelle og trivelege fjøsen.

Smørdal Hjellevik gard og hønseri, Stad kommune, Vestland

- Reidun Smørdal Hjellevik og Torbjørn Nes Hjellevik
- Ragnhild (16), Ingeborg (15), Marit (12), Magnus (9) og Sondre (7).
- Sissel og Bjarne, foreldre til Reidun, er aktivt med i drifta
- Mjølkekvote: 425 000 liter, eig 280 000 liter
- Buskap: 40 mjølkekyr, set på 15 kvige- og 10 oksekalvar, sel resten av kalvane til liv
- Areal: Sler 400 dekar
- 60 vinterfôra sauar, 7 500 verpehøner

Aktuelle for å ha bygd ny fjøs i 2022 med fokus på god velferd for folk og dyr

Både Reidun og Torbjørn har planar om å jobba fulltid på garden, men no har ho 10 prosent stilling som lærar og driv med “Inn på tunet”, medan Torbjørn jobbar ein del som privatpraktiserande dyrlege. Foreldre til Reidun, Sissel og Bjarne, er for fullt med i drifta, og dei fem barna er også sterkt involvert og hjelper mykje til.

Paret tok over garden i 2020, og våren 2022 var fjøsen klar for å bli teken i bruk. — Me har ikkje spara på plassen. Ofte byggjer ein med minste anbefalte mål som standard for å få det rimelegast mogeleg, men me har tenkt at me vil ha god plass, derfor er mellom anna fôrbrettet breitt, og det er relativt god plass med mange eteplassar i lausdrifta, smiler Torbjørn. Prislappen kom på om lag 12 millio-

nar kroner, og dei fekk 2,4 millionar i støtte frå Innovasjon Noreg.

Brukke lokale firma

— Me har heile vegen lagt vekt på å bruka lokale verksemder og firma til planlegging og bygging, og dette er bra både for oss og næringslivet rundt oss, seier Reidun. Viss det er noko som må ordnast, så kjenner dei ulike firmaene til fjøsen og korleis ting er gjort, så då går det lettare for alle paratar. — Me er også trygge på at desse lokale firmaene er seriøse og gjer ein god og skikkeleg jobb, og det gjer byggjeprosessen betre, seier Reidun vidare.

I grenda der dei bur er det stor satsing på mjølk, det er ikkje mindre enn fem store robotfjøsar på ein radius på 1 kilometer, så her ser ein verkeleg korleis bøndene bidreg til å oppretthalda arbeidsplassar i distrikta, for det er ikkje tvil om at desse kjøper ein del varer og tenester. Utvidar me radiusen til to kilometer vert det sju robotfjøsar.

Heiltre, gardiner og naturleg ventilasjon

Sjølve bygget er i heiltre, og på langsiden er det gardiner som går opp og ned, alt etter kva

Dei yngste kalvane er godt skjerma for trekk i denne avdelinga like i nærleiken av kalvekjøkkenet. Kalvane vert fôra på mjølkeerstatning fram til dei er rundt to månader gamle. Her er stadig ungar på besøk, og her har Magnus og Sondre med seg kameratane Oddvar og Julian på kalvefôring.

« Oksane set tydeleg pris på å få liggjepall »

temperaturen er. Innnetemperaturen er innstilt på sju grader celsius, så på varme dagar er det full lysopning. På denne måten vert det veldig lyst og triveleg inne. Her er naturleg ventilasjon der ny luft kjem inn på langsiden medan brukt luft går opp gjennom mønet. — Dette systemet fungerer veldig godt. Luftkvaliteten er god og så er det så stilt her, seier Reidun fornøgd.

Uansett vær og årstid, så har dette fungert godt, og det er eit tørt og godt innklima i fjøsen.

Familien har også nytta seg av gjenbruk av heiltrelaminat som er skore ut av veggane der det mellom anna er vindauger til kontoret, så på fjøskontoret og i smitteslusa er flotte hyller, bord og skrivepult laga av solid materiale frå veggane.

Ungdyrsida

Sjølve fjøsen er veldig funksjonell i tillegg til å vera lys, stille og rein.

— Me går over og måkar og strør alle båsar og liggjepallar tre gonger for dagen, og dette slurvar me ikkje med, seier Reidun.

Dette grundige arbeidet viser att på dyra, for alle er både reine og tillitsfulle etter mykje handtering. Alle dyra har også namn, så her vert alle «sett». Eine sida av førbrettet er ungdysida der det er kalvar, kviger og oksar. Bingane er romslege med liggjepall i bakkant, og heilt ut mot ytterveggen er det drivgang. Oksane set tydeleg pris på å få liggjepall, noko som ikkje er lovpålagt, men eit ekstra velferdstiltak. Dei veks godt og er

slaktemodne ved rundt 15 månaders alder. — Me ser at dei også ligg i klynge på liggjepallen, så det ser ut som dei kosar seg, smiler Reidun. Oksane og kvigene vert også klipt for at dei skal holdast reine og for å auka trivselen.

Lausdrifta

På andre sida av førbrettet er mjølkekuavdelinga, og denne er romsleg med mogelegheit til å dela av til sinkuavdeling i periodar med sinkyr. Når alle kyr er i produksjon, tek dei ned grindane, slik at heile arealet er disponibelt for mjølkekyrne.

Velferdsavdelinga er plassert på eine sida av roboten. Denne er romsleg med mange eteplassar, slik at kyr som av ulike grunnar er her, alltid har tilgang på eteplass utan å måtte stå tett saman med andre. I bakkant av velferdsavdelinga er det tre sjuke- og kalvingsbingar.

Eigen klauvboks

Sogn og Fjordane er saman med Nord-Noreg svært godt stilt når det gjeld smittsame sjukdommar, og den frykta klauvsjukdommen digital dermatitt er det heldigvis liten førekomst av her. Mellom anna for å redusera risikoen for å få inn denne smittsame klauvsjukdommen, så har paret kjøpt sin eigen klauvboks, og Torbjørn tek seg av klauvskjeringa i besetningen. — Det er også fint å kunne undersøkje ei ku, beskjera ved behov og eventuelt ta på klosse raskt sjølv viss nokon skulle få klauvproblem, seier Torbjørn. Han kvir seg ikkje til å ta

Familien har eigen klauvboks lett tilgjengeleg. Torbjørn tek seg av all klauvbehandling.

Eine liggjebåsrekke er ut mot yttervegg, og her er reint, fint og god luftkvalitet for dyra.

denne jobben, og når det ikkje er spesielle problem, så held det med klauvskjering av heile besetningen ein gong i året.

Mest haustkalving

For å nytta seg av store beiteressursar i fjell og utmark der dyra

får nyta fine dagar samstundes som kulturlandskapet vert stelt, så kalvar dei fleste dyra om hausten slik at dei er avsint om sommaren. Familien testar også ut Nofence på beitedyra, og dette ser ut til å fungera godt. — Me har til ei kvar tid oversikt på mobilen kvar dyra er, og dette kan også forenkla gjerdehaldet betydeleg, smiler Torbjørn fornøgd.

Kyr som av ulike grunnar kalvar på andre tidspunkt er heime og mjølkar om sommaren, men

Før ein går inn i husdyrrommet, tek ein på seg fjøsstøvlar og kjeledress. I slusa er det også toalett, noko som er veldig praktisk, særleg når ein har små ungar som ofte er med i fjøsen.

Frå fjøskontoret er det god utsikt til kalvingsbingane og elles i fjøsen. Det solide skrivebordet er laga av heiltrelaminat som er skore ut frå veggane under bygginga av fjøsen.

Torbjørn viser fram ein smart måte å “lura” skeptiske kviger inn i roboten. Dei har to grinder som dei styrer dyra inn med viss dei ikkje går inn frivillig.

desse har tilgang på godt beite rundt fjøsen, og dei har svært god plass i lausdrifta. — Det passar fint med mjølking heile året, for me må uansett ha folk på garden heile sommaren, seier Reidun.

Høg yting og friske dyr

Ho fortel vidare at dei har som mål at kvar ku skal komma opp i produksjon på 10 000 liter i året, noko som ikkje er langt unna rekkevidde. Torrstoffinnhaldet er også godt. Dei har gjennomsnitt på 4,3 prosent feitt og 3,6 prosent protein i mjølka til no i år. Til mjølkekyrne nyttar dei seg av to kraftfôrslag; Formel favør og Formel premium låg. Alt grovfôr vert tildeelt med Avant, og dei brukar rundballar.

Helsa generelt og jurhelsa spesielt er veldig god i besetningen. — Me har ikkje behandla nokon jur i laktasjonen, men har sinbehandla litt viss speneprov har vist behov for det, fortel Torbjørn.

God start

Kyrne kalvar i kalvingsbinge, og ku og kalv går vanlegvis saman fram til mjølka frå kua skal på

tanken. Vidare står kalven nokre dagar i enkeltbinge der den venjer seg til smokk og mjølkeerstatning, før den går vidare til romsleg fellesbinge. Her er det kalvedrikk-automat, og kalvane får tilgang til maks 10 — 12 liter for dagen, og dei vert avvent frå mjølk på rundt 60 dagar. Alle kvigekalvar vert også GS-testa for lettare å velja ut kven som skal vera med vidare, men også for å velja ut kva okse kvigene skal inseminerast med når den tid kjem.

Heile storfamilien er med

I tillegg til storfe har familien også 7500 verpehøner og 60 vinterföra sauer. Heile storfamilien er med på drifta, og det er kjekt å jobba saman. — Her er det alltid noko å gjera, og det er viktig å finna ein balansegang mellom arbeid og det å ha tid til å gjera andre ting, seier Reidun. Vidare seier ho at dei prøver å ha mest mogeleg fri på søndagane og berre ta fjøsstell denne dagen. Denne fjøsen er ikkje berre god for dyra, men er også god for folk å vera i, og det er eit godt utgangspunkt for vidare god drift inn i framtida.

TÅKEKANON FOR DESINFISERING

Effektiv kanon med 60l tank som fungerer godt til desinfeksjon, insektbekjempelse eller luftdesinfeksjon i et stabilt miljø. Røykkanonen kan rotere 120 grader fra side til side mens den blåser.

Rekkevidde, areal: 100 - 300 m².
Mål, L x B x H: 80 x 63 x 90 cm.

Vekt: 42kg

Art. nr 90 62 041

Førpris 15.995,- (12.796,-)

12.795⁰⁰
(10.236⁰⁰)
eks mva

SPAR
20%

HYGIENEPULVER, DRYDES CARE

Effektivt hygienepulver til å strø i husdyrmiljø. Demper smittetrykk fra bakterier, sopp og virus. Stor absorpsjonsevne. 25kg rekker til ca. 500 m². Palle med 40 sekker på 25 kg, totalt 1.000 kg. Art. nr 90 54 275

Førpris 10.550,- (8.440,-)

8.745⁰⁰
(6.996⁰⁰)
eks mva

SPAR
17%

p-lindberg.no
P.Lindberg

Doneheia 62 | 4516 Mandal | Tel 21 98 47 47 | **Nettbutikken for landbruket** | Gjelder til 29/10 2025

- Lakkert dyrevogn med mange fine detaljer.

- Flere størrelser og mange opsjoner. Ta kontakt for pris på din vogn.

agrovisjon Stand D-4400

TLF 48 23 20 11

www.omli.no

TLF 46 89 31 51

www.elmaas.no

GJØDSELPUMPER FOR ENHVER DRITTJOBB!

JÆRBU

**Ekstra utstyr!
Trådløs fjernstyring!**

Sidemontert lastestativ for type T-2 VV og T-2 Kombi

Hatleveien 4, postboks 14,
4368 Varhaug
Telefon 51 79 35 50
www.jaerbu.no

Ole G
Nord-Varhaug & Co a-s

Produsent til norske bønder siden 1938

Liggematter

Vi har stort utvalg av fleksible gumlimatter til bås- og løsdriiftsfjøs. Lagerførte liggematter fra Animat og Kraiburg. Spesialmatter på bestilling.

Plastplater

- Stort utvalg i plastplater
- Filmbelagt kryssfinér
- Brannklassifiserte fibersementplater

Vi hjelper deg med veggplater, om det er til vaktrommet, verkstedet, melkerommet eller i direkte kontakt med dyr. Vi har også næringsmiddelgodkjente plater til produksjonslokaler.

Sørboen Bygg & Landbruk
3570 Ål
Tel: 97562268 / 97682955
Mail: post@sorboen.com
www.sorboen.com

SØRBØEN
BYGG & LANDBRUK

For Tine-gruppa er det et mål å kunne bruke klimaberegningene fra klimakalkulatoren i utslippstallet Tine oppgir i sine rapporteringer innen bærekraft. Foto: Bo Mathisen, Tine Mediebank

Tone Roalkvam
Spesialrådgiver klima
og bærekraft i Tine
tone.roalkvam@tine.no

«GRØNNE BEREGNINGER»

HVA BETYR DET I KLIMAKALKULATOREN

Kunder til Tine etterspør dokumentasjon på klimagassutslipp ute på gårdene, men foreløpig er det for få som bruker Klimakalkulatoren til den kan brukes til dette formålet.

Vi har flere ganger skrevet om klimakalkulatoren og klimaberegninger på den enkelte gård. Fokuset på klimaberegninger på den enkelte gård vil bli større i tiden fremover.

Det er tre grunner til at klimaberegningene på gården er viktige;

- Det er en del av Landbrukets klimaplan og avtalen mellom faglagene og myndighetene vedrørende klimareduksjoner i landbruket
- Det er grunnlag for forbedringsarbeid på egen gård
- Tines kunder etterspør klimavtrykket i samlet norsk melkeproduksjon.

Mål om at gårder skal ha klimaberegning

Tine har som målsetting at alle melkeprodusentene skal ha en klimaberegning på egen gård. Klimakalkulatoren er landbrukets eget verktøy for å beregne klimagassutslippet fra gårdens produksjoner. For Tine er det viktig at

melkeprodusentene tar i bruk klimakalkulatoren og gjennom den får kjennskap til klimaavtrykket fra gårdens melkeproduksjon og forproduksjon. Samtykke til klimaberegning i klimakalkulatoren er det første steget i å få en beregning. Tine belønner dette økonomisk ved at samtykke til en klimaberegning er en del av Tines bærekraftstillegg.

Klimakalkulatoren

Klimakalkulatoren beregner klimagassavtrykket på den enkelte gård med utgangspunkt i gårdens data og forutsetninger. Når bonden gir samtykke til at det skal gjennomføres en klimaberegning, hentes det inn opplysninger fra fagsystemene Kukontrollen/Eana 360, fra skifteløsninger som Eana Skifte, Skifteplan, Agrilogg, CropPLAN og Jordplan, fra avregningssystem og fakturasystem. Fra gårdsregnskapet hentes inn opplysninger om strøm og drivstofforbruk. Disse opplysningene kan bonde eller rådgiver også legge direkte inn i klimakalkulatoren. Når alle opplysningene er registrert, beregnes klimagassutslippene i de ulike delene av produksjonen.

Grønne klimaberegninger = god dokumentasjon

Kvaliteten på klimaberegningen i klimakalkulatoren angis med farger; oransje, gul eller grønn. Beregningen blir oransje dersom den eneste informasjonen om gårdens produksjoner er at det er søkt om produksjonstillegg. Da blir klimaberegningen basert på sjablongverdier og et lite egnet grunnlag for rådgiving, forbedringsarbeid og dokumentasjon.

Beregningen blir grønn når alle data er innhentet digitalt. Unntaket er data om forbruk av strøm

og drivstoff. Disse opplysningene kan bonden legge inn i klimakalkulatoren selv. Beregningene blir gule når disse kravene ikke tilfredsstilles.

Det er de grønne beregningene som inngår i beregningene av utslippstallene for melkeproduksjonen for landet, målt som kg CO₂-ekvivalenter per kg fett- og proteinkorrigert melk. For Tine-gruppa er det et mål å kunne bruke disse klimaberegningene fra klimakalkulatoren i utslippstallet Tine oppgir i sine rapporteringer innen bærekraft. Derfor er det veldig viktig at både bonde og rådgiver har fokus på grønne beregninger i arbeidet med klimakalkulatoren.

For få har grønne beregninger

Til nå har andelen melkeprodusenter som har grønne beregninger vært for liten til at Tine har kunnet bruke de i sine rapporter-

inger. Erfaringene så langt har vært at det stilles spørsmål om tillit til tallene og om de er representative for melkeproduksjonen i Tine. Tine jobber nå med å øke denne andelen,

God dokumentasjon gir tillit

Det at flest mulig data hentes inn digitalt, er en av styrkene til landbrukets klimakalkulator; det gjør det enkelt for bonden å ta i bruk Klimakalkulatoren fordi dataene kommer inn automatisk – det er få data som skal legges inn manuelt. Det gjør også at opplysningene er av bedre kvalitet.

Fremover må det legges til rette for å registrere flere opplysninger manuelt der den digitale dataflyten ikke er på plass, som for eksempel opplysninger fra faktura og avregninger. Vi må også gjøre brukte opplysninger og unngå at bonden må registrere de samme opplysningene flere steder.

Plastplater

Bergerud Gard

1735 Varteig - Tlf. 918 45 004 - ole@bergerud-gaard.no
www.bergerud-gaard.no

Brødrene Østbye AS

VI PRODUSERER SKREDDERSYDDE PLANSILOER OG
GJØDSELSKUMMER ETTER KUNDENS ØNSKER OG MÅL

Oppdag mulighetene hos oss!
Besøk ostbye.no eller ta kontakt
for en uforpliktende prat.

62 43 44 45

post@ostbye.no

Industrigata 4, Elverum

Smått til nytte

TIDLIG BRUNST INDIKERER GOD FRUKTBARHET

En studie ved University of Florida viste at brunsttegn innen 41 dager etter kalving er viktige indikatorer for fruktbarhet hos melkekyr. Holsteinkyrne i studien som viste minst én brunst tidlig etter kalving hadde større sjanse for å bli drektige ved første inseminering, bli drektige tidligere og høyere sannsynlighet for å tilhøre gruppen med høy fruktbarhet. Sterke brunsttegn (høyt aktivitetsnivå og lavt drøvtyggingsnivå) var også gunstig for fruktbarheten. Samtidig hadde faktorer som kalvens kjønn, laktasjonsnummer, miljøbelastning (varmestress) og særlig børhelse stor betydning. Sjukdommer i børen hadde negative effekter på både brunstaktivitet og drektighet. Bruk av brunstdata tidlig etter kalving sammen med helse- og miljødata gir nye muligheter til å identifisere kyr med dårlig fruktbarhet tidlig og bedre effektiviteten på besetningsnivå.

Journal of Animal Science, Ricardo C. Chebel med flere, under publisering august 2025

Klauvpleie boks – kvalitet fra Østerrike!

- foldbare føtter
- holder for vinkelsliper, klauv kniv og belter
- magebelter
- manuell vinsj for fiksering av føtter
- alt nødvendig monteringsmateriale mot innredning (mål på innredning legges ved bestilling)
- elektrisk vinsj
- service arm med lys og redskapsholder

Veil. kr. 67.000,- +mva inkludert frakt til valgfri adresse i Norge med tilkomst for lastebil.

Bestillinger leveres fortløpende

Brattlendt landbruk
v/Ole Løkra
ole@brattlendt.no
tlf. 41314365
org.nr. NO915654142MVA

GENO-PROSJEKT PRESENTERT PÅ INTERNASJONAL FORSKERKONFERANSE

Den årlige europeiske konferansen for internasjonale husdyrforskere, EAAP (European Federation of Animal Science), ble i år arrangert i Innsbruck i Østerrike fra 25.–29. august. Som i fjor, var Geno-ansatte fra forskningsavdelingen representert på konferansen.

Karoline A. Bakke
Avlsforsker i Geno
karoline.bakke@geno.no
Björg Heringstad
Avlsforsker i Geno/
Professor NMBU
bjorg.heringstad@nmbu.no

EAAP konferansen er en av de viktigste arenaene der vi møter internasjonale kollegaer som jobber med de samme temaene. I år var det spesielt mange som deltok, og det ble holdt over 70 ulike sesjoner for ulike fagområder fra det meste innen føring, etologi og dyrevelferd, til avl og genetikk for ulike dyreslag.

Mye om metan og klima

Metan og klima var en av de store temaene i år igjen. Flere av foredragene omhandlet reduksjon av metanutslipp ved hjelp av avl, i tillegg arbeides det med ulike metan-reduserende fôrmidler på ernæringsiden. Geno var representert ved forskerne Björg Heringstad og Karoline Andrea Bakke som delte nye resultater rundt fôropptak og metansatsningen til Geno.

Internasjonalt samarbeidsprosjekt på metan

Det Globale MetanHUB er et samarbeidsprosjekt som ble startet i år, der målet er å redusere metanutslipp fra storfe globalt ved hjelp av avl for redusert metanutslipp. Midlene til samarbeidsprosjektet kommer fra Bezos Earth Fund, og avlsorganisasjoner og forskningsinstitusjoner.

Björg Heringstad viste fram resultatet fra norsk studie av metanhemmeren Bovaer®. Resultatene forteller at NRF-kuas respons på metanhemmer i fôret også kan være arvelig. Foto: Karoline A. Bakke.

ner fra hele Europa er med på satsningen. Prosjektsamarbeidet skal bidra til deling av data på individuelle kyrs metanutslipp på tvers av landegrenser for å akselerere genetisk fremgang for redusert metanutslipp. Geno er involvert i det nordiske samarbeidet for de røde melkerasene sammen med Sverige, Danmark og Finland.

Norske resultat på metanhemmere

Metanhemmere var et sentralt tema, og Bjørg viste fram noen resultater fra en norsk studie i et av fjøsene som er med føreffektivitetsprosjektet. Kyrne der fikk i perioden 2023/2024 tilsatt Bovaer® eller 3-NOP i fôret, som er et omtalt fôringstiltak for reduksjon av metanutslipp fra vomma. Bjørg presenterte resultater fra

denne studien for reduksjon i metanutslipp (gram per ku per dag) etter innføring av Bovaer® i dietten, og hvordan NRF kuas respons på metanhemmer i fôret også kan være arvelig. Resultatene våre så langt viser at det er genetiske forskjeller i hvor stor effekt Bovaer® har på mengden metan kua produserer etter hun har spist det (mer om dette i neste Buskap om MetanHUB-prosjektet).

Smått til nytte

CANADA BESKYTTER MEIERIPRODUKTER

En ny lov som blir innført i Canada vil forby ministre å øke mengden meieriprodukter som importeres til en lavere tollsats. De vil heller ikke kunne redusere tollsatsen for slike varer. I tillegg til meieriprodukter gjelder den nye loven egg og fjørfe. Loven må ses på bakgrunn av handelskonflikten med USA og Donald Trump. Canada har lange tradisjoner med å beskytte hjemmemarkedet for meieriprodukter med tollmurer og begrense produksjonen med melkekvoter, og vil ikke la seg presse av Trump til å senke tollmurene.

Mælkeproducenten 4/2025

Nitrogeneffektivitet

I tillegg til den genetiske studien vår på Bovaer®, ble det presentert resultater fra to andre prosjekter som jobber med data på NRF-kua. Fra Universitetet på Ås presenterte Tesfaye K. Belay resultater fra et pågående prosjekt om nitrogeneffektivitet – der målet er å forbedre nitrogen-utnyttelsen i norsk melkeproduksjon. Der ble det vist fram ulike målinger av NRF-kuas nitrogenutnyttelse, basert på data fra Genos samarbeidende gårder med fôropp-taks- og metan-målinger. I Tesfayes arbeid vil han også jobbe videre med å se på sammenhengen mellom kuas genetik og nitrogenutnyttelsen.

NRF-kua godt representert

Et annet prosjekt der NRF kua ble omtalt var på sesjonen der arbeidet til Thea J. Hettasch ble vist fram. Hun jobber med en metode som skal gjøre det enklere å kartlegge hvilke gener/deler av genomet som kua har arvet fra «mor» eller «far». Alt i alt var NRF-kua godt representert og vi fikk mange gode tilbakemeldinger på hvor godt datamateriale vi har bygget opp så langt for fôropp-taks- og metanegenskapene vi måler. Det er motiverende for veien videre med fôr og metan i avlsarbeidet.

JÆRPRODUKTER

TEGLE

Steingaffel

Produsert i herdet stål

– Tegle steingaffel, et solid transportredskap for stein og andre transportoppgaver. Til finplanering er Tegle steingaffel med sine rette tinder noe av det beste som finnes på markedet.

For steinrydding, transport og finplanering

Tlf. 51 77 17 77 - E-post: post@tegle.no - www.tegle.no

THALER

- 20 Hester som håndterer rundballer.
- 2320 S inkl. Silogrep
Kr 379.000,- Ekskl. Mva
- Tysk kvalitet fra Bayern

agrovisjon

Stand D-4400

ELMAAS

TLF 46 89 31 51

www.elmaas.no

Brannvarsling Landbruk – Hvert sekund teller!

Unngå unødvendig skade på dyr eller eiendeler. Med TITANUS® aspirerende røykdetektor oppdages brannutvikling på et tidlig stadium, samt at LOGIC-SENS® teknologi forhindrer falske alarmer. Kom og besøk oss på stand D4100 på Agrovisjon eller send oss en forespørsel til Landbruk@wagnergroup.com

BETTER SOLUTIONS IN FIRE PROTECTION

WAGNER®

BESØK OSS PÅ
STAND D4100

For mer
informasjon, besøk
www.wagnergroup.com

Oppdag våre haller som kombinerer kvalitet og verdi!

Her får du pålitelig beskyttelse til en god pris!
Med korte leveringstider og konkurransedyktige priser kan vi hjelpe deg å sikre husdyr, fôr og utstyr på best mulig måte.

Stort utvalg, fornuftige priser! Vi tilbyr løsninger i PVC, metallpaneler og sandwichpaneler. Alt fra enkle uisolerte telt i PVC til fullisolerte bygg i sandwich-paneler! Vi tilbyr både kjøp og leasing!

Easy Gruppen AS – Et enkelt valg!

Kontakt oss:

Telefon: 700 100 22

Epost: salg@easygruppen.no

www.easygruppen.no

Design din hall her

SCAN ME

JET GJØDSELPUMPER

NYHET!

Priser fra 79 000,-

Hydr.lastestativ som tillegg/ekstra utstyr

Jet 2000 / 2100

- Suveren omrøringskapasitet 9000 l/min v/540 rpm
- Regulerbare støtteføtter
- Regulerbar tårnhøyde 150-230 cm
- Regulerbar vinkel mellom tårn og pumperør
- Gode kutteegenskaper av silo- og fôrrester
- Leveres galvanisert

JLS mekaniske
Opstadveien 653
4360 Varhaug
Telefon 51 79 84 50
Telefax 51 79 84 51

JLS mekaniske www.jls.no

Vi har det meste rimelegare enn dei fleste!

Drikkekar med varme

Suevia 43, flottørdrikkekar med varmeelement. Kr 3152,00.

Termorøyr, høgde 40 cm, av polyetylen og med isolasjon. Kr 1400,00.

Suevia 46, drikkekar med røyrventil og varmeelement. Kr 2054,00.

Fødselshjelp

Med vekseltrekk eller trekkkraftgrense.

Kalvevogn

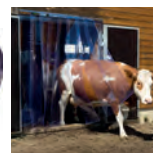
Kalvevogn som enkelt kan leggjast saman, og tek liten plass.

Kalvefrakk

Vernar kalven mot sjukdom og temperaturendringar.

Strimmelport

Vernar dyra mot kulde og trekk. Solid og UV-stabil PVC plast.

Nessemaskin Alle prisar utan mva. Tlf. 57 69 48 00

www.nessemaskin.no

TOMB

NATURBRUK LANDBRUK \ FRILUFTSLIV \ HEST
VG2: LANDBRUK OG GARTNERNÆRING \ HESTE- OG DYREFAG
VG3: AGRONOM \ STUDIEFORBEREDENDE \ PÅBYGG \ LÆRLING 2ÅR

BYGG- OG ANLEGGSTEKNIKK
VG2: ANLEGGSGARTNER \ TØMRER ANLEGGSTEKNIKK
VG3: PÅBYGG \ LÆRLING 2ÅR

TEKNOLOGI- OG INDUSTRIFAG
VG2: KJØRETØY
VG3: PÅBYGG \ LÆRLING 2ÅR

BLI TOMB-AGRONOM!

MØT OSS PÅ AGROVISJON OG
SLÅ AV EN PRAT MED EMIL, ANETTE
OG OLAV PÅ **STAND D-4080**

WWW.TOMB.NO

SAMTALEN OM ØKONOMI SKAPER TRYGGHET

Hvordan utvikler økonomien seg på gården, hvordan skaffe seg oversikt og hvordan bruke egne tall til endring.

Solveig Goplen
solveig.goplen@tine.no
tekst og foto

Husostølen er et viktig bidrag til driftsoverskuddet på gården. Setra ble tatt i bruk igjen etter 10 år uten seterdrift da Olav møtte Torgunn som var en stor pådriver. I dag tar de i mot besøk og selger rømme og smør. Foto Privat

Buskap møter Torgunn og Olav Huso som har relativt lang fartstid som melkeprodusenter øverst i Hemsedal, 800 meter over havet. Denne reportasjen kommer til å handle mest om hvordan brukerpåret sammen med økonomirådgiver Ingunn Hasle bruker Driftsana-

lysen TLA til å evaluere og legge føringer for grep som er nødvendige å ta framover.

Liker best samtalen knyttet til egne tall

Olav legger ikke skjul på at der er den individuelle gjennomgangen, samtalen rundt kjøkkenbordet,

som er en viktig grunn til at brukerpåret ønsker en årlig driftsanalyse der økonomi får en stor plass. Driftsanalysen som kobler produksjon med regnskap, gir gode svar på hvordan dekningsbidraget per årsku (inklusive tilskudd) utvikler seg sammen med utviklinga av faste kostnader.

Huso i Hemsedal kommune i Buskerud.

- Torgunn og Olav Huso
- Melkekvote: 110 000 liter
- 210 dekar
- Framføring av mellomkalv
- Seterdrift

Aktuelle for åpenhet om verdien av driftsgrensanalyse som styringsverktøy over tid

Den nye TLA gjør det mulig å få raske svar, og for Torgunn og Olav så oppleves det ikke som noe merarbeid, Kukontrollen følges opp og regnskapsfører legger inn mengde på kraftfôr, kg slakt og så videre. Hos Huso er det to driftsgrener som analyseres, melkeproduksjon og snøbrøyting.

Måten Ingunn jobber på er at hun kjører beregninga, drar ut på gården for en personlig gjennomgang og oppsummerer i en rapport med søkelys på hva det kan jobbes videre med.

Bakgrunn, årsak og muligheter

Når den ferdige driftsanalysen for 2024 gjennomgås er det avgjørende å ta med bakteppet for resultatet. Hvordan utviklet prisene på innsatsfaktortorene seg, utvikling på melkepris, kjøttpris og tilskudd. Er resultatet som forventet, er det noen overraskelser? Det er mange problemstillinger å diskutere. Og sammen lander Olav sammen med Ingunn på en strategi med områder som skal ha ekstra trøkk framover. Ett viktig arbeid for Olav er å forankre dette i det daglige arbeidet sammen med Torgunn.

Motivere andre kollegaer

På mitt spørsmål om hva Olav ville si til en kollega om lurte hva

Torgunn og Olav Huso legger vekt «å være to» om både beslutninger og arbeidshverdag. Det er avgjørende selv om Torgunn jobber utenfor gården.

Et dypdykk i tallene ved kjøkkenbordet krever motivasjon, arbeidsro og god evne til kommunikasjon. Ingunn Hasle legger vekt å se sammenhengen mellom naturgitte ressurser og økonomien. Hvor ligger mulighetene?

Walk and talk» er et godt uttrykk - hvordan kan potensialet tas ut?

« 5 000 kroner i årlig kostnad for en slik oppfølging er det verdt »

en Driftsanalyse med gjennomgang har slags verdi så sier Olav at han ville vektlagt:

- Årlig samtale med gjennomgang av økonomien på gården
- Tidlig nok avdekke om utvikling går i feil retning

- 5 000 kroner i årlig kostnad for en slik oppfølging er det verdt Jeg retter det samme spørsmålet til Ingunn som fører til
- Dypdykk i sammenhengen mellom produksjon og økonomi på kort og lengre sikt

- Fordeling av kostnadene på den driftsgrenen de hører til gir et grunnlag for å si noe hva som produsenten skal fortsette med eller stille spørsmål ved
- Melk- førkostnader er et resultatmål det er verdt å merke seg

FUNFACT

Hardt arbeid og god styring over tid

Melkeproduksjon er hardt arbeid hver eneste dag. Det å holde motivasjon oppe gjennom hele året år etter år krever først og fremst selvdisciplin. Det å bruke av sin egen tid til evaluering og planlegging kan også være krevende å se nytteverdien av der og da. Det er alltid praktiske arbeidsoppgaver som venter.

Torgunn og Olav har lagt opp drifta slik at det gir muligheter for «å ta en pust i bakken». Nå er det ferietid etter at 2.slåtten er berget. Så starter kalvingene og framføring

No fence reddet seterdrifta

For Torgunn og Ola Huso ble No fence redningen. Etter flere år med trøbbel med at flokken oppsøkte dyrkingsområder til andre bønder fikk de rett og slett støtte til Konfliktdependende tiltak. Torgunn ar blitt en racer til å legge inn tillatte beiteområder. Det gir både trygghet og frihet, frihet til å kunne planlegge og nytte dagen uten bekymring for at dyra skal «beite på forbudt område»

av mellomkalver. Go`fåret ligger på lager til tidliglaktasjonen. Grovfôrproduksjon har hatt ekstra fokus, TLA har avslørt at potensialet for

avling trolig er utnyttet, men at å utnytte potensialet til økt grovfôr-opptak kan være vinterens mulighet til å knipe litt ekstra marginer.

UTKLIPP FRA TLA:

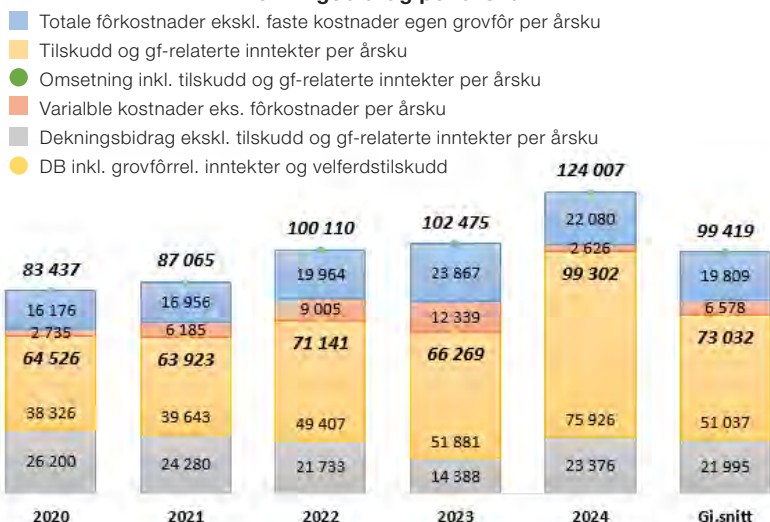
Viser utvikling av DB melkeproduksjon

Utklippet nedenfor viser utviklingen i dekningsbidraget pr. årsku (produksjonsinntekter minus variable kostnader) og her vises dekningsbidraget med og uten tilskudd.

Grovfôrkostnadene som inkluderes her er kostnader til gjødsel, kalk, frø, plantevernmidler, ensileringsmidler og plast.

Under andre variable kostnader ligger veterinær, inseminering, tjenester/rådgivning og forbruksartikler. Buskapsending er også med i dette resultatmålet.

Dekningsbidrag per årsku

Hva koster det å føre fra ei kvige og hvor lenge må kviga produsere melk for og betale oppdrettskostnadene

TINE Lønnsomhetsanalyse - Oppsummering av kvigeoppdrett.

Kviger	enhet	2020	2021	2022	2023	2024	Gj.snitt
Innkalvingsalder	mnd	24,1	23,9	25,3	24,2	24,7	24,4
Fôrkostnad fra nyfødt og fram til kalving	kr	5 310	6 381	6 844	9 903	9 627	7 613
Oppdrettskostnader fra nyfødt og fram til kalving	kr	6 998	8 900	9 430	12 424	12 437	10 038
Inseminering	per årskvige	526	765	661	668	661	656
Kg melk 305-dagers lakt. 1.kalvskyr	kg	6 808	7 106	6 341	6 872	6 439	6 713
Liter "melk minus fôr" kvigen må levere for å komme i null	liter	1 273	1 392	1 706	2 274	2 074	1 744
Dager kvigen må levere melk for å komme i null	dager	59	62	85	104	101	82

Produsert i
Hardanger

Miljøvenleg vask med eddik

Scan for produktinfo

Optima pH4 Universalvask

har god vaskeeffekt og dei
organiske syrene gjer livet surt
for problembakteriane

Til reingjering overalt
i heim og næring

Optima Produkter AS, 5600 Norheimsund, Tlf. 56 56 46 10

www.optima-ph.no

HAR VI DEN RIKTIGE ADRESSEN DIN?

Etter hver utsending av Buskap får vi noen blader i retur fordi det ikke er meldt fra om adresseendring eller adressen er ufullstendig. Det er viktig at alle som har veiadresse (veinavn og nummer) melder fra om dette, ellers kan bladet blir returnert.

Medlemmer av Geno bør legge inn adresseendringer i produsentregistret <https://www.prodreg.no/>, mens andre kan sende e-post til post@geno.no

Automatisk nødstrøm (UPS) på hele gården før vinteren?

Vi har installert 17 solcelleanlegg med batteri på gårdsbruk det siste året med denne funksjonen. Batteriene lades fra sola om sommeren og ellers fra nettet i de timene hvor strømprisen er lavest. Batteriene brukes i de timene hvor strømprisen er høyest og hvor forbruket er høyest, for lavest mulig kostnad til strøm og nettleie. Dette styres automatisk. Vi har erfaring siden 2014 med nærmere 20 000 solcellepanel og 200 installasjoner, hvorav de aller fleste på gårdsbruk. Ta kontakt for pristilbud og informasjon om gode muligheter for finansiering.

NORSK SOL RETTFERDIG
SOLENERGI

info@norsksol.no
www.norsksol.no
90425973

UNG BONDE
 -VI HEIER PÅ DEG!

MEDLEM I UNG BONDE-PANELET I GENO

BRA Å SE AT GENO VIL FOKUSERE PÅ UNGE BØNDER

Cedric Øglænd
 Prosjektleder og
 regionleder i Geno
cedric.oglaend@geno.no

Fortell kort om deg selv – hvem du er og hobbyer du har?

Jeg går på Blæstad og tar master i bærekraftig jordbruk, som er ferdig nå i juni. Før det tok jeg bachelor i agronomi og gikk direkte over til master fra det. Tok også agronomutdanning på videregående. Jeg kommer fra gård og er odelsjente. På gården driver vi med melkeproduksjon, korn og grasproduksjon. Jeg forpakter også en nabogård. Her driver jeg med korn og grasproduksjon i tillegg til at jeg har kvigene hjemmefra. Jeg har ikke så mange hobbyer, da arbeidet tar mye av tiden min. Jobber også en del som avløser i tillegg. Ellers har jeg noen høner og ender som hobby. Tidligere har jeg spilt basketball og synes det er moro. Men, det blir ikke noe nå som jeg har såpass mye annet å holde på med.

Fun fact om deg selv?

Jeg hadde en periode på ungdomsskolen hvor det var veldig in å se på japanske animasjonsserier. I hvert fall hos de jeg var sammen med på den tiden. De fleste var teksten med engelsk, men ikke alle. Dette gjorde at jeg lærte ganske mye japansk for å kunne forstå hva de sa og det ble jo en del serier etter hvert, så vil si at jeg lærte ganske mye japansk da som jeg kanskje ikke hadde lært ellers på grunn av det.

Fortell litt om gården du skal overta?

På gården hjemme driver vi med melkeproduksjon i et gammelt båsfjøs med ca. 300 000 liter i kvote. Her er det ca. 40 som melker. Alle kvigekalvene fører vi fram til påsett. Oksekalvene selger vi etter avvenning, rett og slett på grunn av plassen. Også driver vi med korn og gras utenom. Foreldrene mine kjøpte gården på det åpne markedet etter å ha forpaktet gården noen år. Den ble kjøpt i 2005. Mamma er fra gård, hvor onkelen min og kusinene mine nå driver gartneri. Far var nabo til en gård da han vokste opp og arbeidet mye der fra han var liten av. Så, interessen var stor og han tok agronomutdanning etter hvert og ville

Elise Svendstad er 26 år og bor på Eidsvoll.
 Foto: Ingunn Nævdal

drive selv. Mamma er fra Råde i Østfold og far er fra Gaupen i Ringsaker, så var vel egentlig litt tilfeldig at de havnet i Eidsvoll.

Hva er ditt forhold til Geno?

Jeg har et kundeforhold og er eierinseminør hjemme på gården. Jeg styrer hvilke okser som skal bestilles doser av og til hvilke dyr. Jeg har sett i oksekatalogen opp gjennom årene og har alltid hatt et slags forhold til avlsplanen. Jeg var mye med når dyrlegen kom for å inseminere, og da måtte jeg finne fram hvilken okse som skulle brukes.

Hvorfor søkte du om å få bli med i Ung Bonde panelet til Geno?

Jeg søkte om å bli med for å si mine meninger og høre fra andre jevn gamle. Det å bli kjent med andre og diskutere med mennesker med samme eller litt ulikt utgangspunkt som meg er interessant. Og se hvilke ulike synspunkter de har. Samtidig tenkte jeg

at det var en mulighet til å lære mer om Geno. Er veldig takknemlig for at Geno opprettet Ung Bonde panelet og at jeg fikk mulighet til å være med. Samtidig er det bra å se at Geno vil fokusere på unge bønder og de som er framtida i næringa.

Hvilke utfordringer tror du Geno står ovenfor de neste 20 årene?

Jeg tenker at ut ifra utviklinga som har vært hittil og fortsatt er der, så vil det bli færre bønder og dermed et trangere marked. Det blir nok også et tøft marked på dosesalg. Geno må virkelig reklamere for NRF. En må ha en ku som har de egenskapene bøndene etterspør og ønsker. Samtidig tenker jeg det er viktig å høre på hva medlemmene i Geno sier og fokusere på de først og fremst.

Hva ser du mest fram til i livet som storfeprodusent?

Det å kunne bidra i avlen på NRF. Kunne avle fram dyr jeg ønsker selv. Spenningen ligger i å se hvilket resultat en får fra kombinasjonene en gjør. Det var dermed ekstra stas og få beskjed om at Geno ønsket å kjøpe en oksekalfv hjemmefra som ble levert nå i vår. Samtidig er det moro å se resultatene i praksis hjemme i fjøset på dyra i forhold til hvordan de utvikler seg, men også hvordan de presterer når de begynner i produksjon. Jeg synes det også generelt er moro å jobbe med dyr og trives godt med det, så klarer nok ikke helt å se for meg en hverdag helt uten.

Hva ser du minst fram til?

Jeg vil jo si usikkerheten rundt økonomi. Det er veldig usikkert hva politikerne gjør og hva som skjer rundt eventuelle regjeringsskifter. Det vil jo ha noe å si for oss bønder og vil påvirke vår hverdag. Jeg tenker også at mye er usikkert i forhold til alt som skjer i utlandet for tiden, men tenker også at folk må ha mat uansett så norsk matproduksjon er viktig.

Hvis du skulle gitt et råd til andre unge bønder i dag, hva ville det vært?

Skaft deg mest mulig kunnskap slik at du kan mest mulig. Hør på de med erfaring. Ingen som kan si at de er ferdig utlært, så påfyll av fagstoff er alltid viktig om man er 25 eller 50. Samtidig er det viktig å prøve ut ting og finne ut hva som passer en selv i forhold til hva man ønsker å oppnå og hva man føler passer best i forhold til den gårdsdrifta man har. Det er ingen konkret fasit siden ingen gårder er helt like, så man må finne ut hva som passer til den drifta man har selv.

KROKKASSER.NO

Stort lager, rask levering!

DEUTZ-FAHR

Alt du trenger til landbruk

Møkktanker

Skålharver

Tørrgjødselsvogner

Kalkvogner

Stort delelager

post@krokkasser.no

(+47) 911 90 404

KROKKASSER.NO

BUSKAP FOR 50 ÅR SIDEN

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no

FRA SÆDUTVEKSLINGA MED SVERIGE OG FINLAND

Uttekslinga av elitesæd med Sverige kom i gang i 1968. Dette førte etter hvert til et ganske stort antall sønner etter SRB (svensk rød) og SLB (frieser/holstein) i avkomsgranskingene. I middel var 25 prosent av ungoksene som ble satt inn i semin fra 1970 etter svenske fedre. Senere kom det også i gang tilsvarende utveksling med Finland (Ayrshire). I Buskap og avdrått nr. 6 i 1975 skriver direktør A. K. Ødegård om hvordan disse kryssningene har gjort det i avkomsgranskingen i 1975 sammenlignet med de rene NRF-oksene. NRF-oksene kom ut med en gjennomsnittlig avdråttindeks på 101,8 som var høyere enn både SRB- og SLB-kryssningene (henholdsvis 98 og 100,8). For jur og spener var det små forskjeller, men med en tendens til bedre jur hos NRF. NRF-døtrene gjorde det bedre enn kyrne som hadde SRB- og SLB-gener på utmjølkingshastighet, mens for

HEIGRE 1931 mønstres på NRF's jubileumsutstilling av fjøsmester Asbjørn Kjelås, Hallsteingård.

Foto Jaakko Ikävalko

fruktbarhet kom både SRB- og SLB-oksene ut med litt høyere avlsverdi enn NRF-oksene. Ødegård skriver at NRF-oksene jevnt over står sterkere i denne sammenligningen enn de har gjort i tidligere sammenligninger. Styret i NRF bestemte seg på bakgrunn av funnene for at de ville være

mer tilbakeholdende med importen til de fikk mer materiale å bygge på. Som en konsekvens ble importen i 1975 mindre enn den hadde vært de senere årene.

GS-DRYPP

VISSTE DU AT DU FÅR RASKERE SVAR PÅ GS-PRØVER VED Å BENYTTE GULE ELEKTRONISKE GS-MERKER?

Hvis mjølkebilen kommer på besøk samme dag kan GS-prøven potensielt være på plass hos Biobank samme dag som kalven er født og merket. Husk å rapportere kalvingen i Kukontrollen, Biobank får ikke sendt GS-prøva videre til analyse før kalven er innregistrert. Gule elektroniske GS-merker bestilles på osid.no.

Smått til nytte

BAKTERIENIVÅET ÅTTE-DOBLES HVER TIME

I råmelk som ikke kjøles ned vil bakterietallet åtte-doble seg hver time. Mye næring og gunstig temperatur forklarer den voldsomme veskten. I praksis betyr dette at råmelk med et bakterieinnhold på 20 000 bakterier pr. milliliter etter 1 time uten nedkjøling vil ha et bakterieinnhold på 160 000 og etter 3 timer 10,2 millioner bakterier pr. milliliter.

Kvæg 8/2025

Bedre mjølkekyr, bedre økonomi – velg **REDX!**

Ønsker du økt effektivitet og lønnsomhet i din besetning? Med **REDX**, kjønnsseparert NRF kan du få nettopp dette!

 Bestill REDX i dag og ta avlen til neste nivå!

geno

DELING AV LAND- BRUKSEIENDOM

Selv om landbrukshensynene i jordlova § ikke gir grunnlag for å innvilge søknad om fradeling av større tomter med eller uten bolig, kan søknaden innvilges dersom det ivaretar hensynet til bosetting i området. Foto: Rasmus Lang-Ree

Mauritz Aarskog
Advokat Østby Aarskog
Advokatfirma AS
mauritz@ostbyaarskog.no

Det følger av jordlova § 12 at deling av eiendom som er eller kan nyttes til jord- eller skogbruk krever offentlig godkjenning.

Regelen omfatter deling som består av å dele opp ett enkelt gnr./bnr., deling av en driftsenhet som består av flere gnr./bnr. og etablering av bruksrett for lengre tid enn 10 år. Formålet med bestemmelsen er å sikre og samle ressursene som grunnlag for landbruksdrift for nåværende og framtidige eiere. Avgjørelsesmyndigheten er lagt til kommunen som kan avslå, innvilge eller innvilge delingssøknaden på vilkår. Jordlova § 12 tredje

og fjerde ledd gir anvisning på hvilke momenter det skal tas utgangspunkt i ved avgjørelse av en delingssøknad.

Relevante brukshensyn

Relevante landbrukshensyn framgår av jordlova § 12 tredje ledd som lyder slik:

Ved avgjørelse av om samtykke til deling skal givast, skal det leggjast vekt på om delinga legg til rette for ein tenleg og variert bruksstruktur i landbruket. I vurderinga

inngår mellom anna omsynet til vern av arealressursane, om delinga fører til ei driftsmessig god løysing, og om delinga kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området. Det kan leggjast vekt på andre omsyn dersom dei fell inn under formålet i jordlova.

Bestemmelsen gir anvisning på utpregede skjønnsmessige og landbruksfaglige vurderinger som kan endres over tid. Det skal legges til rette for utvikling av eiendommer som er tjenlige for samfunnet både nasjonalt og lokalt sett i lys av eiendommens beliggenhet. Hva som er privatøkonomisk mest lønnsomt for

« sikre og samle ressursene som grunnlag for landbruksdrift for nåværende og framtidige eiere »

eieren har ikke særlig vekt, heller ikke kortsiktige gevinster i form av et kontantoppgjør for et fradelt areal. Det har betydning hvor viktig ressursen er for påregnelig framtidig drift av eiendommen. Det er de langsiktige landbruksinteressene som er sentrale. Driftsenhetene skal søkes styrket. Hvilken bruksstørrelse som er tjenlig, vil avhenge av ressursgrunnlaget på eiendommen, og hvorvidt ressursene kan drives på en kostnadseffektiv måte i et langsiktig perspektiv. Det skal legges til rette for bedre samsvar mellom eiendomsstruktur og bruksstruktur, det vil si at den som driver jorda i større grad også bør eie den. Som utgangspunkt gis det tillatelse til søknad om deling som ikke går ut over de

interessene bestemmelsen skal verne om.

Hensynet til bosetting i området

Selv om landbrukshensynene i jordlova § 12 tredje ledd ikke gir grunnlag for å innvilge søknad om deling kan søknaden innvilges dersom det ivaretar hensynet til bosetting i området. Det følger av jordlova § 12 fjerde ledd som lyder slik:

Sjølvs om det etter tredje ledd ikkje ligg til rette for å gi samtykke til deling, kan samtykke givast dersom deling vil vareta omsynet til busetjinga i området.

Det mest sentrale virkeområdet for bestemmelsen er fradeling av større tomter med eller uten bolig

i områder der kommunen vurderer bosettingshensyn som særlig viktig på grunn av befolkningsutviklingen. Imidlertid har Landbruks- og matdepartementet i vedtak angitt et videre virkeområde. Landbruks- og matdepartementet har uttalt at «det sentrale er hva som ønskes oppnådd med fradelingen, det vil si et generelt ønske om å ivareta bosettingen» og at «Vurderingen som skal gjøres i en sak etter jordlova § 12 fjerde ledd er å veie de landbruksmessige hensynene som delingsbestemmelsen skal vareta opp mot de bosettingsmessige hensyn som gjør seg gjeldende.» Det taler for at kommunene har en nokså åpen mulighet til å gi samtykke til deling der bosettingshensynet gjør seg gjeldende.

geno podden

Genopodden er Genos egen podcast. Rasmus Lang Ree (redaktør Buskap), Peter Reppen-Gjelseth (digital markedsfører Geno) og Oda Christensen (kommunikasjonssjef Geno) er programledere.

Finn podden ved å søke etter Genopodden på den appen du velger å bruke, eller hør på www.geno.no/genopodden.

Har du idéer eller innspill til Genopodden?

Vi vil gjerne ha tips av deg!

Den gode historien, aktuelle temaer, saker du vil vi skal snakke om og god fakta!

Vi tar deg gjerne på ordet - slik at du kan få oss på øret!

Abonner på vår podcast og få beskjed når vi kommer med nye episoder!
Helt gratis!

MØT Q-MEIERIENE PÅ AGROVISJON

30. oktober til 1. november arrangeres Agrovisjon i Stavanger, og Q-meieriene skal ha stand på messa, og våre rådgivere vil være til stede. Vi håper at mange tar turen innom standen for å hilse på. Plassering på messa vil bli annonsert etter hvert. Avdelingen i Gausdal arrangerer tur til Agrovisjon for Q-produsenter, så husk påmeldingsfrist innen 1. oktober 2025.

Foto: Håkon Anda

OVERGANG FRA KUKONTROLLEN TIL EANA 360

I løpet av høsten 2025 vil Eana 360 erstatte Kukontrollen som hittil har vært bondenes registreringsplattform i melkeproduksjon. Det vil si at Kukontrollen ikke lenger kommer til å ha informasjonen som trengs, og du vil måtte gjøre registreringer og finne informasjon i Eana 360. Det planlegges at de første produsentene skal flyttes i løpet av oktober, og for å sikre en kontrollert overgang vil bondene flyttes over gradvis. Det er viktig at både bondene og rådgivere får tid til å gjøre seg kjent med Eana 360, og du som bonde vil få beskjed i god før du blir flyttet over. Alle produsenter kan logge seg inn i Eana360 og gjøre seg kjent allerede.

Først og fremst vil basisregistreringer komme på plass, som for eksempel inn- og utmeldinger av dyr, kalving, avsininger og melkekontroller. Etter dette vil andre viktige registreringsfunksjoner som inseminering og drektighet komme på plass.

Q-meieriene kommer til å arrangere et digitalt fagmøte i løpet av høsten. I tillegg kan du finne forskjellige webinarer på eana.no. Les mer om hva som er på plass og hva som kommer i Eana her: eana.no/nyheter/ (Når vil Eana 360 erstatte Kukontrollen?)

LIVDYRATTESTER - ATTESTER VED OMSETNING AV LIVDYR

Livdyrattestapplikasjonen kommer i ny utgave i løpet av høsten. Egenerklæring Individ og Besetning skal fylles ut her som før. Eventuelle Veterinærattester finnes også her som før. Det nye blir at også Helseattest Individ og Helseattest Besetning er flyttet hit. Vi håper det gjør det enklere å finne de ulike dokumentene som skal fylles ut og sendes i forbindelse med livdyrsalg.

Det er krav om at Egenerklæringer/Veterinærattester og Helseattester skal sendes kjøper før dyrene ankommer gården. Derfor må selger nå angi hvor dyrene skal ved utfylling av attestene. Dersom det er direkte salg så legger man inn hvilken produsent som skal ha tilgang til dokumentene. Hvis man ikke vet hvilken produsent som skal ha dyrene, så velger man slakteri som skal omsette dyrene. Livdyrformidlere på slakteriet skal da fordele disse attestene til rett kjøper når det er avgjort hvor dyrene skal. Når kjøper er angitt av enten selger eller slakteri så vil kjøper motta et varsel i Livdyrattester om at det er mottatt attester. De er da tilgjengelige for kjøper.

For medlemmer i Storfekjøttkontrollen blir det som før en link til Livdyrattester i Storfekjøttkontrollen, mens medlemmer i Kukontrollen/Eana og produsenter som ikke er med i en husdyrkontroll må logge inn i Livdyrattester direkte: <https://livdyrattester.animalia.no/>.

Viktig!

Medlemmer i Kukontrollen/Eana vil nå finne både Helseattester, de som før het Stambok Individ og Helseattest Buskap, og Egenerklæringer/Veterinærattester i Livdyrattester.

REDIGERING AV FORSIDEKORTENE

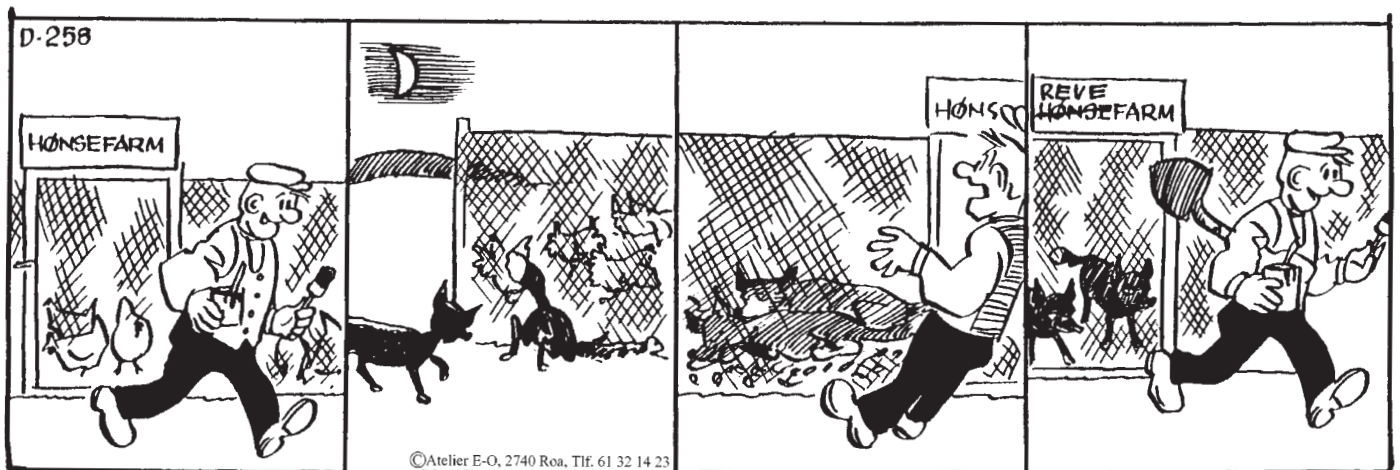
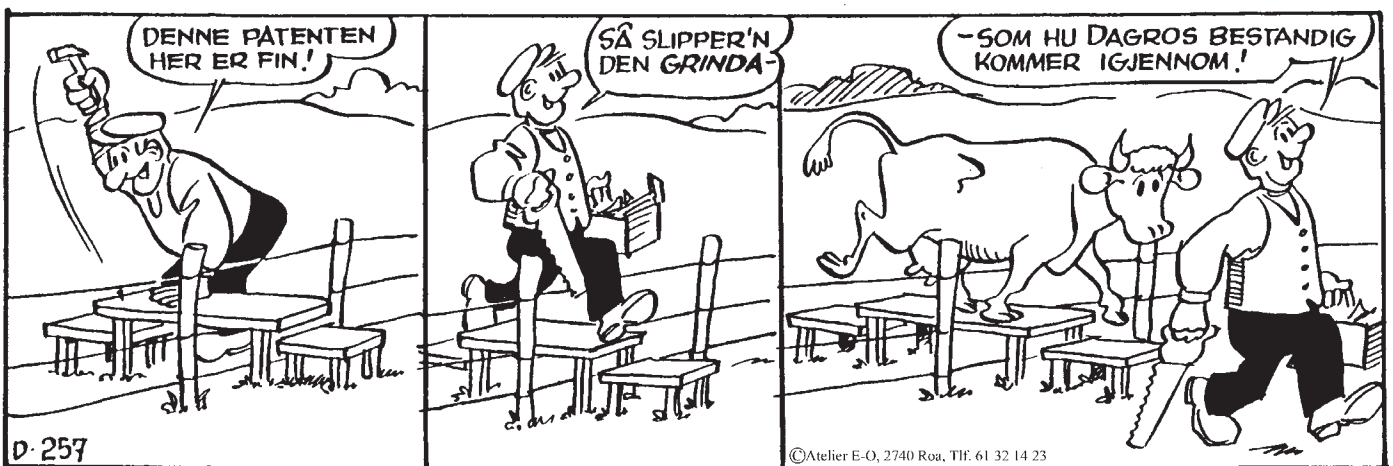
Er noe du savner eller vil ha raskere tilgjengelig på forsiden? For å endre hvilke kort du vil se, og rekkefølgen på dem, går du inn på kortet som heter Tilpass forside. Her er det noen kort som har en hengelås, disse kan du ikke fjerne, men de andre kan du ta vekk haken for hvis du ikke vil se de. Du kan også endre rekkefølgen på de ved å klikke og dra de enten opp eller ned. For å endre innhold i de enkelte kortene så klikker du på plusstegnet på det kortet du vil endre og setter hake på de opplysningene du vil se. Her er det også mulig å endre rekkefølge på opplysningene.

Merk at det er noen kort som vi mener inneholder så viktig informasjon at de ikke kan fjernes, og det er også noe informasjon i noen av kortene som ikke kan tas vekk.

TIPS FRA BRUKERSTØTTA

- Endre Kjønn og/eller Hornstatus - Gå på Individkortet og fanen Basis. Husk å trykke Lagre når du har gjort endringer.
- Endre far - Gå inn på Individkortet til mordyret og på fanen Kalvinger. Her kan man endre kalvinger og kalvingsopplysninger.

DAGROS

DIGITALE ENDRINGER PÅ VEI – FORBERED DEG PÅ EANA 360

Mange har fått med seg at den mangeårige Kukontrollen på et tidspunkt skal erstattes med Eana 360. Dette innebærer at Kukontrollen i sin nåværende form legges ned, og erstattes av Eana 360.

Årsaken er at teknologien endrer seg, og for å kunne utvikle gode, moderne og fremtidsrettede verktøy for bonden må Kukontrollen over på en helt annen teknologisk grunnmur. Det betyr blant annet også at løsningen er tilpasset bruk på mobiltelefonen og enklere og mer fleksibel adgangsstyring slik at du kan invitere inn partnere, medbrukere etc. på egen bruker. Når overgangen skjer, vil det ikke lenger være mulig å gjøre registreringer eller logge seg inn i Kukontrollen. Alle historisk data fra Kukontrollen blir overført til Eana 360.

Det er viktig å presisere at tidspunkt for overgangen ennå ikke er bestemt. Før vi kan fastsette en sluttdato, må flere ting være på plass. MIMIRO vil gjøre en helhetsvurdering av løsningen, inkludert tilknytningen til Geno. Så snart dette er avklart, vil alle brukere av Kukontrollen

få tydelig beskjed. Slik det ser ut nå er planen at Kukontrollen avsluttes i løpet av første halvår 2026.

Viktig nå

Lag en bruker, logg inn og koble deg til gårdsdataene dine i Eana 360.

Selv om sluttdatoen for Kukontrollen ikke er besluttet, er det viktig at alle som bruker Kukontrollen begynner å ta i bruk Eana 360, for å gjøre seg kjent med løsningen før Kukontrollen avsluttes.

Så langt har 4 300 av 6 000 brukere logget inn. Når du logger inn første gang, må du bekrefte eierskap til dataene dine slik at riktig bruker kobles til riktig gård.

Deretter oppfordrer vi alle til å gjøre seg godt kjent med verktøyet. Mange har allerede tatt i bruk funksjonene aktivt.

En trygg og god overgang

Vi skal sikre en trygg og god overgang for alle brukere. Det legges opp til god kapasitet på opplæring, støtte og veiledning – både digitalt og fysisk. Produsentlagene vil få materiell til bruk i

produsentlagsmøter, i tillegg til at vi legger ut en rekke digitale webinarer og veiledninger på eana.no og medlems-sidene. Målet er å gi alle brukere en god start i Eana 360.

Tips i tiden framover

- Lag en bruker og logg inn i Eana 360 hvis du ikke allerede har gjort det
- Bekreft eierskap til dataene dine
- Gjør deg kjent med funksjonene som finnes i verktøyet i dag
- Følg med på informasjon fra MIMIRO og TINE – vi oppdaterer fortløpende med nyheter og tidsplaner

Vi gjør oppmerksom på at flere av funksjonene ikke er tilgjengelig før data fra Kukontrollen blir overført til Eana 360. Dette er funksjoner som innmelding av dyr (kalving, kjøp), utmelding (slakt, salg), melke- og periodekontroller, brunstregistrering, inseminering og enkelte helsehendelser.

Vi kommer tilbake med mer konkret informasjon om sluttdato for Kukontrollen så snart vi er sikre på at alle nødvendige løsninger er på plass.

ALLE KAN BIDRA TIL ET MER EFFEKTIVT MELKELABORATORIUM

Et effektivt melkelaboratorium er avgjørende for å sikre kvaliteten på melken og for å gi produsentene pålitelige analyseresultater. Hver uke mottar laboratoriet vårt tusenvis av prøver, som gjennomgår avanserte kjemiske og bakteriologiske analyser.

Men for at dette skal fungere optimalt, er det viktig at prøvene som sendes inn holder en viss standard.

Melkeprøverglass. Foto: Tine

Vanlige utfordringer vi ser

- For mye melk i begeret – Dette kan føre til søl og problemer med automatisert håndtering.
- For lite melk – Da kan ikke alle nødvendige analyser gjennomføres.
- Skitne beger – Insekter, jord og møkk kan forurenske prøven og gi feilaktige resultater.
- Avklipte lokk – Ødelegger muligheten for automatisert behandling og krever manuell innsats.
- Fyll opp skinnene med melkeprøver: Da slipper vi mye manuelt arbeid i laboratoriet.

På våre nettsider kan du se små videoklipp som gir deg gode tips for fylling og innsending av melkeprøver.

Sammen får vi det til

Vi ønsker å gi melkeprodusentene effektive og raske prøvesvar. Ved å følge enkle rutiner kan alle bidra til at laboratoriet jobber mer effektivt og at resultatene blir mer pålitelige. Dette er viktig både for deg som produsent og for hele verdikjeden. Takk for at du er med på å sikre kvaliteten – helt fra fjøset til laboratoriet!

BUSKAP SERVICE-SIDER

Markedsplass for produkter og tjenester til storfebøndene

Er dette ditt marked? Buskap nr 8/25 kommer ut 05.12.25. Bestillingsfrist er 18.11.25

Kontakt Salgsfabrikken AS > Jernbanevegen 13 > 2260 Kirkenær > Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no > Mob. 901 19 121

Fjøsinnredning/utstyr

Ingaveien 20 – 1735 Varteig
T: 69 12 68 00
www.bbagro.no

T: 38 11 81 00/F: 38 11 91 30
www.husdyrsystemer.no

www.reime.no • post@reime.no

FJØSSYSTEMER

Bonden og dyrenes førstevalg

Fjøs-systemer vet alt om hvordan
fjøs bygges og driftes.
Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.

Se fjøs-systemer.no

Fjøs-systemer. Telefon 02634.
post@fjossystemer.no

Songe Hydrauliske Topstag

Tlf: 37 16 45 40
salg@songeproducts.com

Maskiner/redskap

T: 63 83 90 00 ■ F: 63 83 35 01
www.hektner.no

Gjerder

Gjeteren AS

Vi fører alt innen elektriske
gjerder og utstyr!

www.gjeteren.no

Tlf: 67 15 42 42

Gjødselutstyr

Duun Industrier

7630 Åsen
T: 74 01 59 00
F: 74 01 59 10
www.duun.no

Ole G. & Co AS
Nord Varhaug
4368 Varhaug
T: 51 79 35 50

www.jaerbu.no

Fôr/fôrbehandling

Besøk oss i dag!
nettbutikk.alltech.com
Tlf: 578 27 100
norge@alltech.com
www.alltech.com/norge

BESØK OSS PÅ NETT:
www.felleskjøpet.no
www.fkra.no

Felleskjøpet

NORGESFØR

Kontakt nærmeste
Norgesfôr-bedrift
www.norgesfor.no

OfofLab

Analyse av grovfôr, jord,
planter og korn.
NorFor-analyser.

www.ofotlab.no
post@ofotlab.no
Telefon: 462 83 366

Organisasjon/forening/bistand

www.tyr.no

Storhamgata 44 • 2317 Hamar
T: 952 90 855

Fôr/fôrbehandling

Pålitelige laboratorienalyser for et lønnsomt landbruk

Grovfôr (Norfor), jord, vann,
planter, landbrukskompost,
vekstmedium og husdyrgjødsel.

Eurofins Agro Testing Norway AS
landbruk@ftn.eurofins.com
92 23 99 99 | eurofins-agro.com

Husdyrrekvisita

Kjelleveien 30, 3125 Tønsberg
T: 33 31 70 00

www.astlandbruk.no

Husdyr

Rådgivning

Helhetlig rådgivning i hele landet
nlr.no • nlr@nlr.no
T: 90 20 33 17

Bygg

Tlf: 400 37 690
post@eabygg.no
www.eabygg.no

Future Rundbuehaller

Telefon avd.Hedmark 62 49 39 80
Telefon avd.Vestfold 91 53 68 99
www.futurehaller.no

Mjølkeanlegg

Grendaservice AS
Telefon 56 51 09 15

Strangko Tønsberg
Telefon 33 31 76 54

Jørn Paalgård
Telefon 901 98 253

Fjøs-systemer Midt Norge
Telefon 72 89 41 00

Postboks 3250, 1402 Ski
T: +47 64 85 85 00
norge.info@delaval.com
www.delaval.no

ALT DU TRENGER TIL FJØSET

FJØSSYSTEMER

Bonden og dyrenes førstevalg

Fjøs-systemer vet alt om hvordan
fjøs bygges og driftes.
Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.

Se fjøs-systemer.no

Fjøs-systemer. Telefon 02634.
post@fjossystemer.no

SAC i Norge representeres:

SAC Denmark

+45 75523666

www.sacmilking.com

dk@sacmilking.com

G.K. Røe AS

6680 Halsanaustan

Tlf: 957 81 234

e-mail: post@gkroe.no

www.gkroe.no

Områder: Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre
og Romsdal, Nord Oppland, Sør-Trøndelag,
Nord-Trøndelag og Nordland.

Enger Agri Service AS

1866 Båstad

Tlf: 95481368

e-mail: post@eas.as

www.eas.as

Områder: Aust-Agder, Østfold, Vestfold, Oslo,
Hedmark, Syd Oppland, Buskerud, Telemark
samt Troms og Finnmark

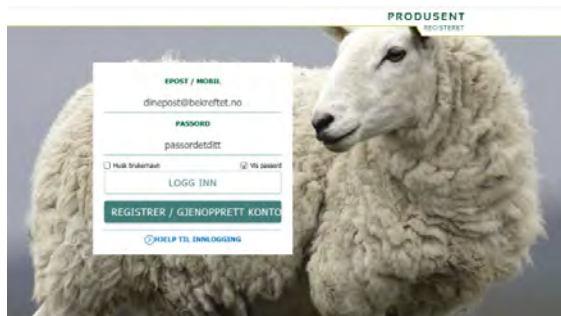
HØSTMØTER 2025

Høsten er her og vi gleder oss igjen til å samle tillitsvalgte i møter for god dialog. I år blir høstmøtene digitale.

Her er oversikt over datoer og områder for årets møter:

Dato	Område
13. oktober	Nord
14. oktober	Sørvest
21. oktober	Midt
22. oktober	Øst

Innkallinger og påmeldingslenke sendes til Geno-kontakter, årsmøteutsendinger, styret og valgkomiteen i løpet av kort tid. Sett av datoene! Har du ikke mulighet til å møte selv, send noen andre fra arbeidsutvalget i produsentlaget.

MINNER OM NY PÅLOGGINGSLØSNING

Det er sikkert mange som har fått med seg nå at vi sammen med Landbrukets Dataflyt SA og Produsentregisteret@ går over til en ny og forbedret påloggingsløsning.

Dette gjelder alle ulike tjenester i norsk landbruk som du logger deg på via Produsentregisterets pålogging. I Geno gjelder det Min side og nettbutikken for oksesæd på geno.no samt Geno avlsplan.

Fra 1. november 2025 får du ikke lenger logget inn med produsentnummer og passord.

I stedet skal du bruke e-post eller mobilnummer. Derfor er det nødvendig at du oppretter en ny bruker første gang du logger deg på etter 1. november 2025.

Følg med på www.geno.no for mer informasjon.

BLI MED PÅ ÅRETS DIGITALE KU-UTSTILLING

Geno arrangerer digital ku-utstilling i år også. Vi håper at så mange som mulig har lyst til å delta. Dette er nemlig en unik mulighet til å vise fram din flotteste ku og delta i en spennende konkurranse.

Alle dyr som meldes inn blir presentert med dommernes poeng og omtale. Det blir presentert bilder av ei ku per dag i desember fram til og med julaften, både på nettsiden (geno.no) og på Genos Facebook-gruppe.

Les mer og send inn bilder på geno.no/kuutstilling. Frist: 14. november 2025.

Eksempel på bilde som er tatt av ei ku ute på beite. Kua 565 hos Live og Tommy Horpestad på Bryne var vinneren av fineste NRF-ku i klasse 3 i fjorårets digitale ku-utstilling. Foto: Privat

Scan QR-koden og send inn bilder via skjemaet:

«NY BONDE» -SAMLING PÅ AGROVISJON 2025

Fredag 31. oktober arrangeres det «Ny bonde»-samling på Clarion Hotell Energy i Stavanger i forbindelse med Agrovisjon. Geno er en av arrangørene sammen med Rogaland Bondelag, Tine, Nortura, Landkreditt, Felleskjøpet Ra og Sparebank 1 Sør-Norge.

Målgruppen er unge som nylig har, eller skal, overta gården. Mer informasjon og påmelding finner du på Agrovisjon sin nettside www.agrovisjon.no/faglige-arrangement/

Fra Geno deltar Oda Viktoria Hesby Sande fra vårt Ung Bonde-panel og organisasjonskonsulent Agnete Børresen.

Scan QR-koden
og se mer!

Topcalf – alt til kalven

Godt kalvestell har alt å si for framtidig produksjon og er starten til ei holdbar ku. Det er stort fokus på kalv og kalveoppdrett, ikke bare i Norge, men i hele Europa. Med Topcalf på laget kan vi tilby de beste løsningene til kalv basert på den nyeste forskningen og lang erfaring innen fagområdet.

Produktspesifikasjoner Mono XL kalveboks

- Ramme laget av galvanisert stål
- Solide plastpaneler
- Avtagbare plastrister i bunn
- Todelt frontport slik at du ikke forstyrrer en kalv som drikker
- Justerbare stenger i frontporten
- Fire svinghjul, to med brems
- Leveres som byggesett
- Leveres med standard tilbehør: Smokkbøtteholder, smokkbøtte, dobbel bøtteholder og bøtter
- Innvendige mål 100 x 170 cm / Utvendige mål 108 x 183 cm
- Fås også som dobbel- og trippelboks
- Dobbelt- og trippelboks fås også som Easy-Clean modell, med bunn som vipper ned for enkelt renhold
- Dobbelt- og trippelboks leveres standard med uttrekkbare skiller slik at det enkelt kan praktiseres parvis / gruppevis oppstalling av kalvene.

Ta kontakt med nærmeste FjøsSystemer-avdeling for mer info og et godt tilbud!

Fjøs fra A til Å

Telefon 02634

fjossystemer.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

**Bjørn Victor har tatt i bruk
den nye celletallsregneren
i VMS™ melkeroboten.**

Les historien til
Bjørn Victor Folkvord

Snakk med din lokale salgskonsulent om
de siste nyhetene til VMS™ melkeroboter.

Besøk delaval.com eller felleskjopet.no/i-mek

VMS™
2025-modell